

Ropponen, Olli; Viertola, Marika; Kari, Seppo; Valkonen, Tarmo

Research Report

Suomalaiset yritykset kansainvälisten veroreformien pyörteissä

ETLA Report, No. 138

Provided in Cooperation with:

The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Helsinki

Suggested Citation: Ropponen, Olli; Viertola, Marika; Kari, Seppo; Valkonen, Tarmo (2023) : Suomalaiset yritykset kansainvälisten veroreformien pyörteissä, ETLA Report, No. 138, The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Helsinki

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/274232>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

Suomalaiset yritykset kansainvälisten veroreformien pyörteissä

Olli Ropponen

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
olli.ropponen@etla.fi

Marika Viertola

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
marika.viertola@vatt.fi

Seppo Kari

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
seppo.kari@vatt.fi

Tarmo Valkonen

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
tarmo.valkonen@etla.fi

Suosittelava lähdeviittaus:

Ropponen, Olli, Viertola, Marika, Kari, Seppo & Valkonen, Tarmo (12.4.2023). ”Suomalaiset yritykset kansainvälisten veroreformien pyörteissä”.

ETLA Raportti No 138.

<https://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-138.pdf>

Tiivistelmä

Kansainvälinen yritysverojärjestelmä onnistuu huomiomaan vain puutteellisesti useassa maassa tapahtuvan liiketoiminnan sekä konserni- ja yritysraakenteiden vaikutukset. Niinpä mm. EU ja OECD ovat tehneet useita ehdotuksia yritysverotuksen uudistamiseksi. Tunnistamme tässä raportissa keskeisimmät kansainväliset ehdotukset yritysverotuksen uudistamiseksi ja arvioimme niiden vaikutuksia sekä suomalaisten yritysten verotaakoihin että Suomen valtion verokerlymään. EU:n esittämä yhteinen yhdistetty veropohja (CCCTB) heikentäisi suomalaisten yritysten investointihalukkuutta lisäämällä investoinnilta vaadittavaa tuotovaatimusta. Se myös pienentäisi Suomen valtion verotuottoja. OECD:n esittämä ylivoittojen uudelleenjakamiseen perustuva reformi (Pilari 1) ei puolestaan muuttaisi yritysten verotaakkoja eikä valtion verotuottoja. Minimivero (Pilari 2) on tarkastelluista uudistusesityksistä ainoa, joka on Suomelle kaikissa suhteissa houkutteleva. Se lisää suomalaisten yritysten investointihaluja ja laskee niiden verotaakkaa siten, että Suomen valtion verotulot samalla nousevat. Minimiveron tason osalta esitetty 15 prosenttia on sekä yritysten että valtion kannalta parempi vaihtoehto kuin tätä korkeampi minimivero.

Abstract

Finnish Companies in the Vortex of International Tax Reforms

International corporate tax system does not succeed very well in taxing the cross-border business of the multinational enterprises. Therefore, both the European Union (EU) and the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) have proposed several tax reforms. We recognize in this ETLA Report the most central corporate tax reform proposals and evaluate their effects on the tax burden of the Finnish companies and on the tax revenues in Finland. The common consolidated corporate tax base (CCCTB) proposed by the OECD, would reduce the investment incentives by increasing the tax burden of companies. It would also reduce the corporate tax revenues in Finland. The reallocation of residual profits (Pillar 1) would neither affect Finnish companies nor tax revenues in Finland. Minimum tax (Pillar 2) is the only reform that provides favorable outcomes for both companies and government. It increases the investment incentives of companies by reducing their tax burden, while at the same time increasing the tax revenues in Finland. The proposed 15 percent minimum tax rate is better option from both the company and the government perspective than higher minimum tax rates.

VTT **Olli Ropponen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimuspäällikkö.

KTM **Marika Viertola** on Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen apulaistutkija.

KTT **Seppo Kari** on Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimusjohtaja.

KTT **Tarmo Valkonen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusneuvonantaja.

Ph.D. (Econ.) **Olli Ropponen** is a Chief Research Scientist at ETLA Economic Research.

M.Sc. **Marika Viertola** is an Assistant Researcher at VATT Institute for Economic Research.

D.Sc. (Econ.) **Seppo Kari** is a Research Director at VATT Institute for Economic Research.

Dr.Soc.Sc (Econ.) **Tarmo Valkonen** is a Research Advisor at ETLA Economic Research.

Kiitokset: Kirjoittajat kiittävät Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliiton (TT) -säätiötä tutkimushankkeen rahoittamisesta.

Acknowledgements: We gratefully acknowledge research funding of the TT Foundation.

Avainsanat: Kansainvälinen yritysverotus, Monikansalliset yritykset, Investoinnit, BEFIT, Pilari 1, Pilari 2, C(C)CTB

Keywords: International corporate taxation, Multinational enterprises (MNEs), Investments, Business in Europe: Framework for Income Taxation (BEFIT), Pillar 1, Pillar 2, Common (Consolidated) Corporate Tax Base (C(C)CTB)

JEL: H25, H71, F21, F23, G11

Sisällys

1	Johdanto.....	4
2	Keskeiset viimeaikaiset yritysveroreformit.....	6
2.1	BEPS.....	6
2.2	ATAD.....	14
2.3	Digivero.....	16
2.4	C(C)CTB.....	16
2.5	Pilarit 1 ja 2.....	17
2.6	BEFIT.....	19
2.7	Yhteenveto konsernitason yritysveroreformiesityksistä.....	20
3	Suomalaisten yritysten verotaakka.....	20
4	Konsernitasoisten veroreformien vaikutukset yrityksiin.....	25
4.1	Peruslaskelmat.....	25
4.2	Laajennuksia (korkovähennysrajoitukset, voitonsiirto, väliyhteisölainsäädäntö).....	30
4.3	Reformien implikaatiot yritysten verotaakoille.....	42
5	Keskustelua.....	53
6	Johtopäätökset.....	54
	Lähteet.....	55
	Liite.....	59

1. Johdanto

Nykyisen kansainvälisen yritysverojärjestelmän on useaan otteeseen katsottu olevan tiensä päässä.¹ Tämä johtuu suurelta osin siitä, että sata vuotta sitten suunnitellun järjestelmän ei katsota vastaavan riittävän hyvin uusien liiketoimintamallien tarjoamiin haasteisiin. Erityisesti kansallisen verotusoikeuden puuttuminen silloin, kun monikansallisella yrityksellä on maassa merkittävää arvonlisäystä tuottavaa toimintaa mutta ei kiinteää toimipaikkaa, on osoittautunut ongelmaksi suurten digitaalisten yritysten kansantuoteosuuden kasvaessa. Toteutuessaan OECD:n esittämän verouudistuksen Pilari 1 toisi tähän osittaisen ratkaisun.

Verojärjestelmän tehtävää hankaloittaa lisäksi monikansallisten yritysten eri tavoin harjoittama voitonsiirto, josta aiheutuu mittavia verotulomenetyksiä.² Suomen osalta puhutaan mitä luultavimmin sadoista miljoonista menetetyistä veroeuroista.³ Voitonsiirtomahdollisuudet ovat puolestaan houkuttelleet maita verokannoilla ja veropohjia kaventavilla erityisverokohteluilla käytävään verokilpailuun, mikä nakertaa edelleen globaalia verokertymää.⁴

Hyvän verotuksen periaatteiden mukaan veroja tulee kerätä mahdollisimman pienin taloudellisin vääristymin ja hallinnollisin kustannuksin, minkä lisäksi yritysverotulot tulee jakaa maiden kesken reilulla tavalla. Nykyjärjestelmän ongelmana ovat kansainvälisten yritysten voittojen verosäännöt. Ne vaikuttavat esimerkiksi erilaisten investointien tuottovaatimukseen eri tavoin sekä ohjaavat niiden rahoittamista ja voitonjakomuotoja. Lisäksi ne kohtelevat voitonsiirtomahdollisuuksien vuoksi kansainvälisiä yrityksiä ja kotimarkkinayrityksiä eri tavoin. Tehokkuustappioiden lisäksi nykyjärjestelmässä yrityksille syntyy tarpeetonta hallinnollista taakkaa sekä monimutkaisten raportointivelvoitteiden että verotuksen optimointikustannusten vuoksi, veronkantajalle puolestaan verojen välttelyn ehkäisyn ja valvonnan vuoksi.

Kansainvälisen yritysverojärjestelmän hankaluuksia on pyritty lieventämään lukuisin eri tavoin. Esimerkiksi Suomessa otettiin vuonna 2014 käyttöön muun muassa yritysten korkojen vähennysoikeutta rajoittava lainsäädäntö⁵ ja muutettiin väliyltöölainsäädäntöä. Maiden omien toimien lisäksi myös OECD ja EU ovat pyrkineet ratkaisemaan nykyisen yritysverojärjestelmän ongelmia. Nämä ovat tehneet useita reformiesityksiä, joista osa on tullut täytäntöön, mutta keskeisimmät ovat vielä esitysasteella.

Aiempien reformiesitysten rakenteet poikkeavat toisistaan suuresti. OECD:n Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) -projekti sisältää 15 kohdan toimenpideohjelman, jonka jokainen toimenpide pyrkii lieventämään yritysverotuksen tietyn ongelmakohdan seurauksia.⁶ BEPS-projektin kanssa linjassa olevalla EU:n Anti-Tax Avoidance Direktiivillä (ATAD) pyritään vastaavalla tavalla suitsimaan verojen välttelyä.⁷ ATADin voidaankin katsoa toteuttavan BEPS-projektin suosituksia EU-alueella.

EU on tehnyt myös niin kutsutun digiveroehdotuksen pyrkiessään mukauttamaan yritysverotusta digitalisaation asettamiin haasteisiin. Ehdotus koostuu kiinteän toimipaikan säännöstä, joka tuottaa yritykselle verovelvollisuuden myös merkittävän digitaalisen läsnäolon tapauksessa⁸, sekä digitaalisten

¹ Kari ja Ropponen (2018), Kalin ym. (2019), Keen ym. (2019) ja De Mooij ym. (2021).

² Katso esimerkiksi Dharmapala (2014) ja Heckemeyer ja Overesch (2017).

³ Lumme ja Ropponen (2020).

⁴ Katso Devereux ja Loretz (2013).

⁵ Sen havaittiin pienentävän tavoitellusti yritysten rahoituskuluja (ks. Harju ym. 2017).

⁶ OECD (2013a,b).

⁷ European Council Directive (2016, 2017).

⁸ European Commission (2018a).

palveluiden tarjonnan tuottamaan liikevaihtoon kohdentuvasta verosta (digitaalisten palveluiden vero, DPV⁹). Digitaalinen läsnäolo syntyy esityksessä siinä tapauksessa, jossa kynnyksarvot ylittyvät joko digitaalisten palvelujen tarjoamisesta saatavien tulojen, digitaalisten palvelujen käyttäjien lukumäärän tai digitaalisia palveluja koskevien liiketoimintasopimusten määrässä. DPV olisi 3 % digitaalisten palveluiden suorituksista saatavasta liikevaihdosta ja kohdistuisi sekä globaalisti (750M€) että EU-tasolla (50M€) liikevaihtorajat ylittäviin yrityksiin. Se pyrkii kohdistumaan toimintaan, jossa palveluiden käyttäjillä katsotaan olevan suuri rooli arvonmuodostuksessa.

OECD ja EU ovat esittäneet myös laajempia veroreformeja, joissa poiketaan rakenteelta nykyisistä periaatteista. EU:n Common (Consolidated) Corporate Tax Base (C(C)CTB) -esitys ehdotti jäsenmaiden veropohjan laskentasääntöjen yhtenäistämistä (CCTB¹⁰) sekä siirtymistä kohti konsernitaseista yhteistä veropohjaa (CCCTB¹¹), jonka verotusoikeus jaettaisiin maiden kesken käyttämällä erillistä jakokaavaa.¹² Sovellettava yhteisöveroaste jätetään ehdotuksessa kuitenkin kunkin maan päätettäväksi. CCCTB-esitys (2016-direktiiviesitys) on kuitenkin uusimpien esitysten seurauksena tällä hetkellä vedetty pois.

OECD:n ehdotuksen Pilari 1 pyrki alun perin vastaamaan suurten digitaalisia palveluja tarjoavien monikansallisten yritysten verottamiseen liittyvään haasteeseen, mikä johtuu niiden mahdollisuudesta harjoittaa toimintaa maassa ilman fyysistä läsnäoloa.¹³ Näiden yritysten tarjoamien digitaalisten palveluiden tuottamien tulojen verotusoikeus ehdotettiin allokoitavaksi osittain maiden rajojen yli. Esitystä kuitenkin myöhemmin muutettiin siten, että se ei enää rajoitu digitaalisiin palveluihin ja sen piiriin kuulumisen vähimmäisliikevaihtorajaa nostettiin tuntuvasti.¹⁴ OECD:n Pilari 2 puolestaan pyrkii asettamaan voitoille globaalin minimiveroasteen.¹⁵ Myös tämän pilarin osalta tehtiin muutos alkuperäiseen verrattuna, kun minimiverotuksen tasoa muutettiin alkuperäisestä. Myöhemmin tähän on tehty myös muita muutoksia.¹⁶ Minimiveroasteesta on muodostunut yhteisymmärrys G7-maiden kesken, mikä on herättänyt keskustelua myös Suomessa.¹⁷ Huomionarvoista pilareissa on se, että ne eivät kohdistu yrityksen koko voittoon: niin Pilarin 1 uudelleenallokaatio kuin Pilarin 2 minimivero kohdistuvat ylivoittoon/puhtaaseen voittoon. Pilareiden tuomien rakenteellisten muutosten myötä yritysten voitonsiirtokannuste pienenee (Pilari 2 muodostaman veron alarajan seurauksena), ja veropohjien jakautumisessa huomioidaan aiempaa enemmän se, missä digitaalista toimintaa harjoitetaan (Pilari 1 uudelleenallokaation seurauksena).

Euroopan komissio teki esityksen (Business in Europe: Framework for Income Taxation; BEFIT¹⁸), jonka mukaan EU:n jäsenmaissa otettaisiin käyttöön OECD:n esittämät veroreformit Pilari 1 ja Pilari 2. Tämän jälkeen EU-maiden välillä onkin jo saatu yhteisymmärrys minimiverotuksen osalta.¹⁹ Huomionarvoista

⁹ European Commission (2018b).

¹⁰ European Commission (2016a).

¹¹ European Commission (2016b).

¹² Laskelmien perusteella C(C)CTB-reformi ei vaikuta kovinkaan houkuttelevalta Suomelle järjestelmästä seuraavien verotuotto muutosten näkökulmasta (Kauppinen ja Ropponen, 2020).

¹³ OECD (2020a, 2021b).

¹⁴ OECD (2021b).

¹⁵ OECD (2020b, 2021b).

¹⁶ OECD (2022c) esittelee muun muassa kotimaisen minimiveron (Qualified Domestic Minimum Top-up Tax; QDMTT), jonka avulla matalasta verotuksesta seuraavan lisäveron kerääkin emoyhtiön sijaintimaan sijasta tytäryhtiön sijaintimaa. Toinen esityksen keskeinen uudistus (Substance-based Income Exclusion; SBIE) huomioi tietyt laskennalliset suuret, joiden ylittävänä osina lisävero määräytyy. Pilari 1:n osalta viimeaikainen keskustelu löytyy lähteestä OECD (2022d).

¹⁷ Kauppalehti (8.6.2021; 21.1.2023).

¹⁸ European Commission (2021a).

¹⁹ Kauppalehti (21.1.2023); EU-maiden hyväksymä esitys, European Commission (2021b).

on, että BEFIT-esitys tuo Euroopan unionin konsernitason yritysverotuksen aiempaa paremmin linjaan OECD:n ehdotusten kanssa.

Tässä raportissa tutkitaan, millaisia seurauksia siirtymisestä edellä mainittuihin konsernitason verotukseen perustuviin veromalleihin olisi Suomen yritys kentälle. Raportti tarjoaa näin tietoa, jota yritykset voivat käyttää verotuksen mahdollisten tulevien veromuutosten ymmärtämiseen ja niihin varautumiseen. Kansallisesta näkökulmasta raportin tarjoama tieto tukee Suomen kannan muodostamista neuvoteltaessa käyttöön otettavista veromalleista.

Raportin luvussa 2 esitellään keskeisiä viimeaikaisia veroreformiehdotuksia (BEPS, ATAD, Digivero, C(C)CTB, Pilari 1, Pilari 2 ja BEFIT). Luvun tarkoituksena on lisätä ymmärrystä sekä ehdotusten taustalla vaikuttavista mekanismeista että mallien käyttöönoton aiheuttamista kannustemuutoksista. Lisäksi esitellään vaihtoehtoisia malleja koskevan kasvavan taloustieteellisen tutkimuksen tuloksia.

Luvussa 3 verrataan yritysten verorasituksen kehitystä Suomessa ja muissa EU-maissa. Luvussa 4 puolestaan kartoitetaan konsernitason verotukseen perustuvien veromallien seurauksia suomalaisille yrityksille ja niiden konserneille erilaisten skenaarioiden avulla.²⁰ Luvussa esitettyjen peruslaskelmien lisäksi tarkastellaan lukuisia vaihtoehtolaskelmia. Nämä pyrkivät vastaamaan haasteeseen, joka muodostuu siitä, että ehdotusten seuraamukset riippuvat keskeisesti parametrien valinnoista, jotka on puolestaan jätetty suurelta osin avoimiksi ja lisäksi niihin voi tulla muutoksia myöhemmin. Esimerkiksi Pilari 1:n osalta residuaalivoittojen määrittely sekä uudelleenallokoitavan voiton osuus ja Pilari 2:n osalta minimiveron tason lopullinen valinta ja ylivoittoihin liittyvä raja ovat keskeisessä roolissa. Yhteisöveron minimitaso on myös Suomen verotuottojen näkökulmasta hyvin kiinnostava. Luvussa 5 keskustellaan raportin tuloksista ja luvussa 6 tehdään johtopäätökset.

2. Keskeiset viimeaikaiset yritysveroreformit

Tässä luvussa käydään läpi viimeaikaisia OECD:n ja EU:n esittämiä kansainvälisen yritysverotuksen uudistusehdotuksia. Keskitymme viiteen kokonaisuuteen, jotka ovat BEPS-projekti (OECD), ATA-direktiivi (EU), C(C)CTB-esitys (EU), Pilarit 1 ja 2 (OECD) sekä BEFIT-esitys (EU). Luvussa pyritään valottamaan reformien taustalla olevia ongelmia, esittelemään reformien toimintaperiaatteita ja niiden tarjoamia kannusteita sekä niihin liittyviä taloustieteellisen kirjallisuuden tuloksia.

2.1 BEPS

OECD:n vuonna 2013 käynnistämä Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) -projekti pyrkii vastaamaan veropohjien rapautumiseen ja voitonsiirtoon kansainvälisessä verojärjestelmässä. Se koostuu laajasta 15 toimenpiteen kokonaisuudesta, jonka avulla maille tarjotaan suosituksia (best practices) niiden verojärjestelmien muuttamiseksi, jotta ne tulisivat vastustuskykyisemmiksi monikansallisten yritysten voitonsiirtoa vastaan sekä kytkisivät voittojen verotusoikeuden nykyistä tiiviimmin yhteen arvonmuodostuksen kanssa.²¹ Tätä kautta pyritään saamaan verotus lähemmäs taloudellista toimintaa, josta yritysten verotettavat tulot muodostuvat. BEPS-toimintaohjelma valmistui vuonna 2015. Tähän liittyvä BEPS-ryhmä (Inclusive Framework) perustettiin vuonna 2016 ja sen pyrkimyksenä on laaja ja

²⁰ Valtiovarainministeriö (2021) tarkastelee konsernitason veromallien vaikutuksia kansallisella tasolla, mutta ei kiinnitä huomiota yritys kohtaisiin eroihin verotuksessa. Tarkastelemme lisäksi laajempaa skenaarioiden joukkoa.

²¹ OECD (2013a,b). Projekti on laaja, toimenpiteiden (1–15) loppuraporttien sivumäärä on yhteensä 1 931.

yhdenmukainen BEPS-toimenpiteiden toimeenpano. Tällä hetkellä BEPS-ryhmään kuuluu 142 maata, muiden muassa Suomi.²²

Taulukko 1. BEPS-hankkeen toimenpiteet

Yhteensopivuus	<i>Toimenpide 2:</i> Hybridien neutralisointi
	<i>Toimenpide 3:</i> Väliyhteisölainsäädäntö
	<i>Toimenpide 4:</i> Korkojen ja muiden rahoitusmenojen vähennysoikeuden rajoittaminen
	<i>Toimenpide 5:</i> Haitallisiin verokäytäntöihin vastaaminen
Sisältö	<i>Toimenpide 6:</i> Verosopimukset
	<i>Toimenpide 7:</i> Kiinteän toimipaikan keinotekoinen välttäminen
	<i>Toimenpiteet 8-10:</i> Siirtohinnoittelu ja arvonmuodostuminen (aineettomat, riskin kanto, korkea riski)
Läpinäkyvyys	<i>Toimenpide 11:</i> Voiton siirron ja veropohjien rapautumisen mittaaminen ja tarkkailu
	<i>Toimenpide 12:</i> Pakollinen tietojen paljastamisen sääntö
	<i>Toimenpide 13:</i> Siirtohinnoitteludokumentaatio ja maiden välinen tietojen vaihto
	<i>Toimenpide 14:</i> Riitojenratkaisumekanismi
Yleinen	<i>Toimenpide 1:</i> Digitaalisen toiminnan verottamisen haasteet
	<i>Toimenpide 15:</i> Monenvälinen instrumentti

BEPS-kokonaisuus rakentuu kolmen pääpilarin ympärille. Ensimmäinen näistä liittyy kansainvälisen verojärjestelmän yhteensopivuuteen (Coherence) ja sisältää hybrideihin, väliyhteisölainsäädäntöön, korkojen vähennysoikeuksiin ja haitallisiin verokäytänteisiin liittyvät toimenpiteet (2 – 5). Toinen pääpilari keskittyy sisältöön liittyviin kysymyksiin (Substance) ja sisältää verosopimuksiin, kiinteään toimipaikkaan sekä siirtohinnoitteluun liittyvät toimenpiteet (6 – 10). Kolmas pääpilari käsittää läpinäkyvyyteen (Transparency) liittyvät toimenpiteet (11 – 14): mittaaminen ja seuranta, tiedonanto, siirtohinnoitteludokumentaatio ja maiden välinen tietojenvaihto sekä riidanratkaisu. Pilareihin liittyvien toimenpiteiden lisäksi yleisiksi toimenpiteiksi (General) projektissa katsotaan digitaaliseen talouteen liittyvä toimenpide (1) sekä monenkeskiseen ratkaisuun liittyvä toimenpide (15). Käsittelemme seuraavaksi BEPS-toimenpiteitä yksi kerrallaan.

*Toimenpide 1: Digitaalisen toiminnan verottamisen haasteet (Yleinen)*²³

Digitaalitalous kumpuaa informaatioteknologian edistymisestä, joka on tehnyt digitaalisten teknologioiden hyödyntämisen halvemaksi ja saataville yli toimialarajojen. Voittojen verottamisen näkökulmasta digitaalisia teknologioita hyödyntävien liiketoimintojen keskeisiä piirteitä ovat niiden helpohko liikkuvuus maiden rajojen yli, aineistojen merkitys arvonmuodostuksessa, verkostovaikutukset sekä markkinoiden keskittyminen yksittäiselle suurimmalle toimijalle. Veropohjan rapautumisen ja voiton siirron (BEPS) näkökulmasta digitaalitalous ja sen synnyttämät liiketoimintamallit eivät kuitenkaan muodosta kokonaan uusia ongelmia verojärjestelmälle, vaan sen sijaan kärjistävät jo olemassaolevia ongelmia, kuten sen määrittämistä, mihin maahan yrityksen arvonmuodostus ja tästä seuraava verotusoikeus on perusteltua kohdentaa.

Keskeinen digitaalisen liiketoiminnan verottamisen hankaluus liittyy siihen, että monikansalliset yritykset voivat harjoittaa maassa merkittävää taloudellista (digitaalista) liiketoimintaa ilman, että niille muodostuu kiinteää toimipaikkaa kyseiseen maahan. Ilman kiinteän toimipaikan muodostumista maalla ei ole puolestaan verotusoikeutta tarkasteltavana olevaan tuloon. Siksi on mahdollista, että yrityksen toiminta ja arvonmuodostus tapahtuvat eri maassa kuin siellä, missä on verotusoikeus. BEPS-hankkeen keskeinen pyrkimys on kohdentaa verotusoikeus sinne, missä arvonmuodostusta tapahtuu.

Ehdotus (best practice): Esitetään otettavaksi käyttöön uusi kiinteän toimipaikan määritelmä, jonka perusteella yritykselle katsotaan muodostuvaksi maahan kiinteä toimipaikka aiempaa herkemmin, ja joka pyrkii ottamaan aiempaa paremmin huomioon tavaroiden ja palveluiden myynteihin liittyvät konsernien keinotekoiset järjestelyt. Lisäksi ehdotus sisältää esityksen, jonka tavoitteena on ehkäistä

²² OECD (2022b). Toimenpiteiden edistymisestä, katso OECD:n edistymisraportit (OECD 2017, 2018, 2019, 2020c, 2021a, 2022a).

²³ Action 1: Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy (OECD, 2015a).

keinotekoinen yritysten toimintojen ja osien jakaminen (anti-fragmentation rule). Toimenpiteellä on yhteys myös muihin BEPS-hankkeen toimenpiteisiin, erityisesti vaikeasti arvoitettavan aineettoman omaisuuden (hard-to-value intangibles; toimenpide 10) sekä väliyhteisölainsäädännön kanssa (CFC; toimenpide 3).

Kannusteet: Muutoksen seurauksena yritykselle muodostuu aiempaa herkemmin kiinteä toimipaikka maahan, jossa toimintaa harjoitetaan. Tämä pienentää yrityksen mahdollisuuksia pyrkiä erottamaan verotusoikeuden sijainti arvonnousun ja voiton sijainneista. Tätä kautta se pienentää yritysten voitonsiirtomahdollisuuksia.

Ehdotukset jäivät aluksi jatkovalmisteluun ja johtivat lopulta Pilari 1 ja Pilari 2 esityksiin (ks. alaluku 2.5).

Toimenpide 2: Hybridien neutralisointi (Yhteensopivuus)²⁴

Maiden määritelmät velan ja oman pääoman välillä poikkeavat toisistaan. Yhdessä maassa tietty instrumentti voidaan tulkita velaksi ja toisessa omaksi pääomaksi, mikä voi johtaa kaksinkertaiseen verottamatta jättämiseen velan korkojen ollessa tyypillisesti vähennyskelpoisia. Erityisesti omaisuuserät, jotka sisältävät sekä velan kaltaisia piirteitä että oman pääoman kaltaisia piirteitä (nk. hybridit), ovat herkästi tulkittu eri tavoin eri maissa. Oman pääoman piirteisiin kuuluu esimerkiksi se, että pääomaa ei makseta takaisin, velan piirteisiin puolestaan se, ettei sen mukana kanneta yrityksen maksukyvyttömyyden riskiä samoin se, ettei siihen liity äänioikeutta yrityksessä.²⁵ Monikansallisen yrityksen on ollut mahdollista saada huokeampi verokohtelu käyttämällä hyväksi omaisuuserien tulkintaan liittyviä eroavaisuuksia maiden lainsäädäntöjen välillä ja mahdollisuutta luoda instrumentteja, jotka sisältävät sekä velan että oman pääoman piirteitä. Tämä on rapauttanut globaalia yritysveropohjaa.

Ehdotus (best practices): Ehdotetaan velan koron vähennyskelpoisuuden liittämistä siihen, kuinka tähän liittyvää tuloa käsitellään toisessa maassa. Näin pyritään neutralisoimaan hybridimääritelmien eroista seuraavat verohyödyt linkittämällä yrityksen korkomenojen verokohtelu toisessa maassa tapahtuvaan verokohteluun. Ehdotus koostuu kahdesta säännöstä. Ensisijaisen säännön mukaan (primary rule) maan ei tule lähtökohtaisesti myöntää velan korolle vähennysoikeutta, jollei se sisälly verotettavaan tuloon toisessa maassa tai jollei se ole vähennyskelpoista myös toisessa maassa. Vaihtoehtoisena sääntönä (defensive rule) ehdotetaan vähennyskelpoisen korkotulon sisällyttämistä verotettavaan tuloon.

Kannusteet: Verotuksen yhtenäistäminen velan ja oman pääoman tulkintojen osalta pienentää sekä yritysten kannusteita että mahdollisuuksia hyödyntää maittaisia veroeroja ja tätä kautta vähentää veropohjien rapautumista.

Kirjallisuus: Desai ja Dharmapala (2015) havainnollistavat muun muassa sitä, kuinka monikansalliset yritykset voivat vähentää velan korkomenot useaan kertaan hyödyntäen velan vähennyskelpoisuutta ja useampia matalan verotuksen maita, joissa ei ole lähdeveroa (multiple-dip financing). Ratkaisukeinona tähän ja muihin nykyisiin velan korkoihin liittyviin verotuksellisiin hankaluuksiin he esittävät verouudistuksia: konsernin sisäisten korkomenojen globaalia velkarajaa (worldwide debt cap; WDC²⁶) ja (netto)rahoitusvähennystä (net financial deduction; NFD²⁷). Kumpikin näistä pienentää velan ja oman pääoman erilaiseen verokohteluun liittyviä ongelmia sekä verotuksen aiheuttamia investointiprojektin ja investoijan/omistajan sijaintia ohjaavia kannusteita. Verrattuna OECD:n esittämiin konsernitason

²⁴ Action 2: Neutralising the Effects of Hybrid Mismatch Arrangements (OECD, 2015b).

²⁵ Katso esimerkiksi Johannesen (2014).

²⁶ WDC asettaa konsernin sisäisten lainojen vähennyskelpoisille korkomenoille ylärajaksi konsernin kolmansille osapuolille maksettujen korkomenojen yhteismäärän. Tämän rajoitteen yhteyteen he esittävät korkomenojen vähennyskelpoisuuden eväämistä tietyllä kiinteällä osuudella, jonka jokainen maa päättää itsenäisesti. Osuuden ollessa nolla tämä vastaa CBIT-järjestelmää, joten esitys voidaan nähdä tämän yleistyksenä.

²⁷ NFD sallii vieraan (velan) ja oman pääoman yhteismäärään perustuvan vähennyksen tekemisen ja on tässä mielessä laajennus allowance for corporate capital (ACC) -mallille. Erityisesti tämä eliminoi rahoitusrakenteita, joissa hyödynnetään matalan verotuksen maita ja saadaan vähennettyä korkomeno useampaan kertaan.

sääntöihin WDC on vähemmän vääristävä: edellisissä peruste korkomenojen vähennysoikeuksien jakamiselle perustuu konsernin taloudelliseen toimintaan, WDC:ssä se on riippumaton yrityksen toiminnasta. Uudistuksen jälkeen kansallisilla päätöksillä ei voitaisi enää suosia velan avulla tehtäviä investointeja. Näiden toivottavuus perustuu investointien mahdollisiin positiivisiin heijastusvaikutuksiin (spillovers), joiden olemassaolosta ei kuitenkaan ole varmuutta.

Toimenpide 3: Väliyhteisölainsäädäntö (Yhteensopivuus)²⁸

Monikansallisen yrityksen korkean verotuksen maassa sijaitsevalla emoyhtiöllä on kannustin siirtää voittojaan konsernin toimivallan piiriin kuuluvalla matalan verotuksen maassa toimivalle tytäryhtiölle (controlled foreign company; CFC). Tämä pienentää emoyhtiön verotettavia tuloja, jotka verotettaisiin muutoin korkean verotuksen maassa, ja kasvattaa matalan verotuksen maassa toimivan tytäryhtiön verotettavia tuloja, mikä kokonaisuudessaan keventää verotaakkaa konsernitasolla. Samalla se rapauttaa globaalia yritysveropohjaa ja vääristää verotottojen jakautumista maiden välillä.

Ehdotus (best practice): Esitetään maille lainsäädäntömuutoksia, joiden avulla riittävän matalan (efektiivisen) verotuksen piiriin kuuluvan voiton verotusoikeus uudelleenallokoidaan emoyhtiön sijaintimaahan. Esitys koostuu kuudesta eri osasta ja sisältää emoyhtiön tytäryhtiöön liittyvän kontrollin vähimmäismäärään liittyvät säännöt, ohjeistuksen matalan efektiivisen verotuksen määrittämiseen, CFC-tulon määrittämiseen, laskentaan ja kohdentamiseen liittyvät säännöt, sekä kahdenkertaisen verottamisen välttämiseen liittyvän ohjeistuksen.

Kannusteet: Ehdotus pienentää monikansallisten yritysten kannustetta siirtää voittoja matalan verotuksen maassa toimiville tytäryhtiöille.

Kirjallisuus: Väliyhteisölainsäädäntöihin (CFC) liittyvien rajoitusten on havaittu vähentävän yritysten voitonsiirtoa, mutta samalla häiritsevän niiden reaalista toimintaa. Väliyhteisölainsäädäntörajoitusten on havaittu lisänneen todennäköisyyttä sille, että konsernin emoyhtiön sijaintimaata vaihdetaan (Ruf ja Weichenrieder, 2012; 2013). Rajoitusten seurauksena konsernit ovat myös suunnanneet voittojaan enenevissä määrin sellaisiin tytäryhtiöihin, jotka sijaitsevat maissa, joissa veroaste on juuri CFC-sääntöjen mukaisen matalan verotuksen rajan yläpuolella (Clifford, 2019). Näihin maihin on lisäksi havaittu perustettavan suhteellisesti aiempaa enemmän monikansallisten yritysten tytäryhtiöitä. Rajoituksilla on havaittu vaikutuksia myös yritysten reaaliseen toimintaan pienentyneiden investointien kautta (Egger ja Wamser, 2015; von Hagen ja Harendt, 2017).

Väliyhteisölainsäädäntö on ollut käytössä jo pitkään ja Suomessakin jo 1990-luvun loppupuolelta.

Toimenpide 4: Korkeiden ja muiden rahoitusmenojen vähennysoikeuden rajoittaminen (Yhteensopivuus)²⁹

Yksi taloustieteellisen kirjallisuuden hyvin tunnistama monikansallisten yritysten voitonsiirtotapa liittyy konsernin sisäisiin lainoihin. Antamalla matalan verotuksen maassa sijaitsevasta konsernin yrityksestä laina korkean verotuksen maassa sijaitsevalle yritykselle voidaan pyrkiä siirtämään voittoja matalan verotuksen maahan lainaan liittyvien korkosuoritusten avulla. Tämä voitonsiirtomekanismi perustuu siihen, että maksetut korkomenot ovat vähennyskelpoisia korkean verotuksen maassa. Lainasta maksettu korko näkyy (voitonsiirron jälkeen) tulona matalan verotuksen maassa, eikä enää korkean verotuksen maassa. Näin voittoa siirtyy efektiivisesti matalan verotuksen maahan, mikä pienentää konsernin kokonaisverotaakkaa.

Ehdotus (best practices): Konsernin sisäisten velkojen avulla harjoitettua yritysten voitonsiirtoa pyritään suitsimaan rajoittamalla korkomenojen vähennysoikeutta, johon velan avulla harjoitettu voitonsiirto perustuu. Nettokorkomenojen vähennyskelpoisuuden ylärajaksi esitetään voittoon (tarkemmin EBITDAan) verrannollista mitta. Esitys sisältää myös suosituksen euromääräisestä (3 miljoonan euron)

²⁸ Action 3: Designing Effective Controlled Foreign Company Rules (OECD, 2015c).

²⁹ Action 4: Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments (OECD, 2015d).

nettokorkomenojen rajasta, jota pienemmät korkomenot ovat joka tapauksessa vähennyskelpoisia. Pankki- ja vakuutussektorit on rajattu pois rajoituksen piiristä, koska niiden toiminta perustuu korkoihin (vakuutussektorilla tosin vain osin).

Kannusteet: Korkomenojen vähennysoikeutta rajaamalla pienennetään näiden manipuloinnista saatavaa verohyötyä ja tätä kautta yritysten kannustinta velkaan ja muihin rahoitusinstrumentteihin liittyvään voitonsiirtoon.

Kirjallisuus: Velan avulla harjoitettu voitonsiirto on taloustieteellisen kirjallisuuden hyvin tuntema asia (Desai ym. 2004; Huizinga ym. 2008; Moen ym., 2012; Buettner ja Wamser, 2013). Myös korkomenojen vähennysoikeutta rajoittavien sääntöjen vaikutuksista on laaja empiirinen kirjallisuus. Yksi tämän kirjallisuuden haara keskittyy sellaisiin korkomenojen rajoitteisiin, jotka perustuvat yrityksen velan ja oman pääoman suhteeseen (thin-capitalization rules; TCRs). Toinen kirjallisuuden haara tutkii rajoitteita, jotka perustuvat johonkin yrityksen voittoon liittyvään mittaan (earning-stripping rules; ESRs tai interest barriers; IBs). Velan ja oman pääoman suhteeseen perustuvien rajoitteiden on havaittu pienentävän yritysten velkatasoa sekä velan ja oman pääoman suhdetta (Weichenrieder ja Windischbauer, 2008; Overesch ja Wamser, 2010; Buettner ym., 2012; Blouin ym., 2014; Wamser, 2014; Buettner ym., 2016). Lisäksi niiden on havaittu vaikuttavan haitallisesti suoriin ulkomaisiin investointeihin (Buettner ym., 2018).

Viime aikoina velan avulla harjoitettuun voitonsiirtoon on pyritty yhä useammin puuttumaan yritysten voittoihin perustuvalla rajoituksella (velan ja oman pääoman suhteeseen perustuvan rajoituksen sijaan). Myös näiden (IB) rajoitusten on havaittu pienentävän yritysten velan ja oman pääoman suhdetta sekä nettokorkomenoja (Buslei ja Simmler, 2012; Dressler ja Scheuering, 2012; Alberternst ja Sureth-Sloane, 2016; Harju ym., 2017).

Toimenpide 5: Haitallisiin verokäytäntöihin vastaaminen (Yhteensopivuus)³⁰

Maat ovat pyrkineet houkuttelemaan investointeja tarjoamalla yrityksille erityisiä verokannusteita, kuten aineettomiin oikeuksiin liittyviä patenttibokseja (IP/patent box). Tällaisella kansalliseen lainsäädäntöön liittyvällä toiminnalla pyritään usein saamaan sekä verotusoikeus hyvin tuottavien omaisuuserien kautta muodostuviin voittoihin että korkean teknologian osaamista ja tätä kautta osaamisen leviämistä maahan (spillovers).

Ehdotus (best practices): Esitetään haitallisten verokäytäntöjen läpinäkyvyyden lisäämistä sekä kiristystä niihin ehtoihin, joiden perusteella yritys voi liittyä huojennetun veroregiimin piiriin. Ehtojen kiristys sisältää vähimmäisvaatimuksen taloudelliselle toiminnalle, johon verotettavat voitot perustuvat. Tähän liittyen ehdotetaan kriteerejä merkittävälle taloudelliselle toiminnalle sekä kartoitetaan erityisveroregiimien tunnusmerkkejä niin aineettomiin omaisuuksiin (IP) liittyvien regiimien kuin muiden etuoikeutta nauttivien regiimien osalta. Aineettoman omaisuuden kautta saatujen voittojen osalta taloudellista toimintaa tarkastellaan hyödyntämällä tutkimus- ja kehitysmenoja (t&k). Ehdotuksen avulla pyritään saattamaan voittojen verotus yhteen sen taloudellisen toiminnan kanssa, jota kautta voitot ovat syntyneet.

Kannusteet: Tiivistämällä yhteyttä taloudellisen toiminnan ja siitä saatavien tulojen verottamisen välillä pienennetään yritysten mahdollisuuksia saada verohyötyjä ilman, että taloudellista toimintaa todellisuudessa harjoitetaan erityisveroregiimimaassa. Tätä kautta myös kannusteet tähän toimintaan pienenevät, mikä edelleen vähentää voitonsiirtoa ja veropohjan rapautumista.

³⁰ Action 5: Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance (OECD, 2015e).

*Toimenpide 6: Verosopimukset (Sisältö)*³¹

Yrityksillä on kannustin valita toimipaikkojen sijainniksi maita, joilla on normaalia huokeampi verokohtelu. Samaan aikaan mailla on kannustin tarjota tällaista verokohtelua houkuttellakseen yritysten voittoja oman maan rajojen sisäpuolelle. Yksi tapa tällaisen kannustimen tarjoamiselle on erilliset *maiden väliset verosopimukset*, joiden avulla esimerkiksi pöytälaatikkoyritys, jonka omistajat eivät asu kyseisessä maassa, voivat päästä nauttimaan lähtökohtaisesti maan asukkailleen tarjoamista veroeduista. Myös mahdollisuus kanavoida tulovirrat siten, että ne reititetään esimerkiksi edullisimpien lähdeveromaiden kautta kuuluu tämän toimenpiteen piiriin.

Ehdotus (best practices): Esityksen mukaan maiden tulee tuoda selkeästi esille niiden pyrkimys välttää luomasta veronkierron tai veronvälttelyn kautta mahdollisuuksia voittojen verottomuudelle tai verottamiselle normaalia kevyemmin. Lisäksi OECD:n malliverosopimukseen esitetään mahdollisten sopimusten kautta saatavien hyötyjen rajoittamista (limitation-on-benefits; LOB rule). Rajoittamisen kriteereinä hyödynnetään niin yritysmuotoa, omistajuutta kuin toimintojakin. Tätä kautta pyritään saavuttamaan riittävä yhteys toimintaa harjoittavan yksikön ja sen asuinpaikan välille. Tämän lisäksi esitetään myös laajempaa välttelyvastaista sääntöä, joka perustuu pääasialliseen toiminnan tai järjestelyn tarkoitukseen (principal purpose test; PPT rule).

Kannusteet: Kaventaa mahdollisuuksia hyötyä verosopimuseroihin perustuvista järjestelyistä, mikä pienentää kannustinta pyrkiä etsimään maa, jonka kautta tuloja reititetään, vaikka tosiasiallisesti toimintaa harjoitettaisiin muualla.

*Toimenpide 7: Kiinteän toimipaikan keinotekoinen välttäminen (Sisältö)*³²

Ulkomaisen yrityksen liiketoiminnasta saamat voitot ovat maan verotuksen piirissä siinä tapauksessa, että yritykselle muodostuu kiinteä toimipaikka (permanent establishment; PE) kyseiseen maahan. Tästä syystä kiinteän toimipaikan muodostumisen kriteerit näyttelevät tärkeää roolia verotusoikeuden määräytymisessä, ja yrityksillä on toisinaan kannustin pyrkiä välttämään kiinteän toimipaikan muodostuminen korkean yritysveroasteen maihin. Kiinteä toimipaikka jää muodostumatta esimerkiksi silloin, jos henkilö myy omissa nimissään tuotteita jonkin ulkomaisen yrityksen puolesta (commissionaire arrangement), joka omistaa tuotteen. Välttämällä kiinteän toimipaikan muodostumisen yritys voi siirtää efektiivisesti voittoa pois maasta, johon myyntiä tai muuta toimintaa kohdistuu, maahan, josta toimintaa ohjataan. Ongelma on keskeinen erityisesti digitaalisten liiketoimien kohdalla.

Ehdotus (best practices): Esityksessä ehdotetaan yrityksen kiinteän toimipaikan muodostuvan aiempaa herkemmin rajat ylittävässä toiminnassa. Tätä kautta aiemmin riippumattomaksi katsotun toimijan kautta harjoitettu liiketoiminta (commissionaire) voi tulla veronalaiseksi maassa, jossa toimintaa harjoitetaan. Lisäksi ehdotetaan säännöstä, jolla estetään yritystoiminnan jakaminen pienempiin yksiköihin.

Kannusteet: Yritysten kannusteet harjoittaa toimintaa keinotekoisesti muun toimijan kautta poistuvat tätä kautta saatavan veroedun poistuessa. Myös kannustin yritystoiminnan keinotekoiselle pirstomiselle pienenee esityksen myötä.

*Toimenpiteet 8-10: Siirtohinnoittelu ja arvomuodostuminen (Sisältö)*³³

Yksi tunnistettu monikansallisten yritysten voitonsiirtotapa liittyy konsernin sisäisiin kauppoihin, joiden osuus kaikesta kaupankäynnistä on kasvanut viime aikoina. Myymällä tuotteita tai palveluita korkean verotuksen maassa sijaitsevan konserniyhtiön ja matalan verotuksen maassa sijaitsevan konserniyhtiön välillä voidaan pyrkiä siirtämään voittoja maiden välillä. Esimerkiksi myymällä hyödykkeitä (vaikkapa

³¹ Action 6: Preventing the Granting of Treaty Benefits in Inappropriate Circumstances (OECD, 2015f).

³² Action 7: Preventing the Artificial Avoidance of Permanent Establishment Status (OECD, 2015g).

³³ Actions 8-10: Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation (OECD, 2015h).

välituotteita) matalan verotuksen maahan markkinahintaa alhaisemmalla hinnalla konsernin voittoa siirtyy tosiasiallisesti matalan verotuksen maahan, mikä keventää konsernin verotusta. Siirtohinnoittelu myös eriyttää verotusoikeuden ja arvonmuodostuksen sijainteja toisistaan.

Ehdotus (best practices): Esityksessä ehdotetaan muutoksia OECD:n siirtohinnoittelua koskeviin linjauksiin erityisesti liittyen aineettomiin omaisuuksiin, riskiin ja pääomaan sekä korkean riskin toimintoihin. Muutoksen avulla pyritään saamaan voitot ja niiden verotusoikeudet aiempaa paremmin kohdennettua siihen taloudelliseen toimintaan, joka on nämä mahdollistanut. Yksi keskeinen tarkennus liittyy siihen, että lakisääteinen omistajuus ei välttämättä anna oikeutta tuottoihin, vaan se määräytyy kokonaisvaltaisemman arvion mukaan ja ottaen huomioon muun muassa sen, missä liiketoimintaan liittyvää riskiä todellisuudessa kannetaan. Lisäksi tuottojen allokointia konsernin yritysten välillä rajoitetaan, jos toiminnalle ei ole liiketaloudellisia perusteita. Kokonaisuudessaan esitys pyrkii tarkastelemaan siirtohinnoitteluun liittyviä tapauksia kokonaisvaltaisesti. Se liittyy myös useisiin muihin BEPS-toimenpiteisiin (3: Väliyhteisölainsäädäntö; 4: Korkojen ja muiden rahoitusmenojen vähennysoikeuden rajoittaminen; 6: Verosopimukset; 13: Siirtohinnoitteludokumentaatio ja maiden välinen tietojen vaihto; 14: Riitojenratkaisumekanismi). Yhdessä nämä pyrkivät pienentämään tuottojen jaossa niiden konserniyhtiöiden roolia, joilla on taloudellisen toiminnan perusteella vähemmän merkitystä.

Kannusteet: Siirtohinnoittelusääntöjen muutos pienentää kannusteita sekä voitonsiirtotarkoituksessa käytävälle konsernin sisäiselle kaupalle (riippumattomien osapuolten kaupasta poikkeavalla tavalla) että sisäisten kauppojen väärinhinnoittelulle.

Kirjallisuus: Siirtohinnoittelua tutkiva taloustieteellinen kirjallisuus tunnistaa konsernin sisäisessä kaupassa käytettävän erilaisia hintoja kuin riippumattomien kolmansien osapuolten välisessä kaupassa (Vicard, 2015; Cristea ja Nguyen, 2016; Davies ym., 2018; Liu ym., 2020; Wier, 2020). Konserneilla on myös kannustin manipuloida niiden ja kolmansien osapuolten välillä käytävien kauppojen hintoja. Näin konserni pienentää hintaeroa sisäisten kauppojen ja kolmansien osapuolten kanssa käytävien kauppojen välillä ja voi välttyä syyllistymisestä siirtohinnoitteluun.

De Mooij ja Liu (2020) havaitsevat, että maan käyttöönottamattomat siirtohinnoittelusäännöt vaikuttavat negatiivisesti investointeihin kyseisessä maassa. Konsernitasolla investoinneissa ei kuitenkaan näy muutosta, mikä viittaa siihen, että yhdessä maassa tekemättä jääneet investoinnit toteutetaan joissain toisissa maissa.

Toimenpide 11: Voitonsiirron ja veropohjien rapautumisen mittaaminen ja tarkkailu (Läpinäkyvyys)³⁴

Monikansallisten yritysten voitonsiirto perustuu tyypillisesti useiden maiden lainsäädäntöjen yhtäaikaiseen hyödyntämiseen. Myös useat veronvälttelyn vastaiset BEPS-toimenpiteet perustuvat eri maissa sijaitsevien yritysten tietoihin, joita yhdistämällä saadaan liiketoiminnoista kokonaisvaltaisempi kuva, mikä sekä selkeyttää liiketoimintojen laajaa tunnistamista että mahdollistaa aiempaa paremman vastaamisen niihin. Keskeisinä hankaluuksina erityisesti kokonaisvaltaisempiin lähestymistapoihin perustuvissa toimenpiteissä on nähty aineistojen käyttöön liittyvät rajoitukset, sekä eri aineistolähteistä saatavien aineistojen puutteellinen yhteismitallisuus.

Ehdotus (best practices): Esityksessä ehdotetaan aiempaa parempaa pääsyä olemassa oleviin aineistoihin sekä uusien aineistojen muodostamista muiden BEPS-toimenpiteiden yhteydessä (erityisesti toimenpiteet 5: Haitallisiin verokäytäntöihin vastaaminen; 12: Pakollinen tietojen paljastamisen sääntö; 13: Siirtohinnoitteludokumentaatio ja maiden välinen tietojen vaihto). Lisäksi ehdotetaan yritysverotukseen liittyvien tilastotietojen laskentasääntöjen yhtenäistämistä nykyistä paremmin vertailukelpoisuuden parantamiseksi.

³⁴ Action 11: Measuring and Monitoring BEPS (OECD, 2015i).

Kannusteet: Olemassaolevien aineistojen laajempi hyödyntäminen, uusien aineistojen luominen sekä aineistojen eroavaisuuksien pienentäminen mahdollistavat aiempaa paremmin voitonsiirron ja veropohjan rapautumisen mittaamisen sekä näiden rajoittamisen. Voitonsiirtomahdollisuuksien kaventaminen pienentää yritysten kannustinta harjoittaa voitonsiirtoa siitä saatavan hyödyn pienentyessä. Myös mittaamisen parantuminen ja läpinäkyvyys pienentävät yrityksen voitonsiirtokannustetta, koska voitonsiirrosta jää aiempaa selkeämpi jälki, joka voi vaikuttaa myös kuluttajien asenteisiin yritystä kohtaan.

Toimenpide 12: Pakollinen tietojen paljastamisen sääntö (Läpinäkyvyys)³⁵

Yksi keskeinen voitonsiirtoon liittyvä hankaluus piilee siinä, että verottajalla ei välttämättä ole tarkkaa ajankohtaista tietoa monikansallisten yritysten erilaisista aggressiivisen verosuunnittelun tavoista. Tämä vaikeuttaa verosuunnittelun tilkitsemistä yhä uusien verosuunnitteluun liittyvien toimintatapojen syntyessä.

Ehdotus (best practices): Esityksessä ehdotetaan parannettavaksi veroviranomaisten ja lainsäätäjien tietojen saantia maiden rajojen yli. Ehdotuksen mukaan maat raportoisivat toisilleen yritysten aggressiiviseen verosuunnitteluun liittyvistä toimenpiteistä, järjestelyistä ja rakenteista. Erityisesti maita kannustetaan raportoimaan huolta herättävistä valtioiden rajat ylittävään voitonsiirtoon ja veropohjan rapautumiseen liittyvistä tapahtumista. Ehdotuksen keskeinen tavoite on lisätä läpinäkyvyyttä tarjoamalla veroviranomaisille tietoa, jotta ne pystyvät aiempaa paremmin kiinnittämään huomiota ja toimimaan voitonsiirtoa vastaan.

Kannusteet: Voitonsiirtoon liittyvien tietojen laajempi saatavuus mahdollistaa veroviranomaisten paremman puuttumisen tällaiseen toimintaan. Ehdotus myös luo yrityksille pelotteen siitä, että niiden toimet voivat tulla laajasti maiden tietoon, mikä kannustaa niitä hillitsemään aggressiiviseen voitonsiirtoon ryhtymistä.

Toimenpide 13: Siirtohinnoitteludokumentaatio ja maiden välinen tietojen vaihto (Läpinäkyvyys)³⁶

Veroviranomaisella ei välttämättä ole käsitystä siitä, mitkä yritykset harjoittavat voitonsiirtoa ja millä tavoin, mikä vaikeuttaa voitonsiirron tilkitsemistä. Siirtohinnoittelun osalta yksi hankaluus on konserniin liittyvien yksityiskohtaisten tietojen puuttuminen. Karkean tason tietojen kautta kun ei onnistuta tarkasti näkemään sitä, miten ja kuinka paljon voitonsiirtoa tapahtuu.

Ehdotus (best practices): Esityksessä ehdotetaan voitonsiirtoon liittyvän läpinäkyvyyden parantamista uudistamalla siirtohinnoitteluun liittyvää dokumentaatiota. Esitys koostuu kolmesta kokonaisuudesta, joista yhdessä monikansallinen yritys velvoitetaan luovuttamaan sen maailmanlaajuisiin toimintoihin sekä siirtohinnoitteluperiaatteisiinsa liittyvät tiedot (master file) niiden maiden verohallinnoille, joissa konserni toimii. Toiseksi luovutetaan siirtohinnoitteluun liittyvät maakohtaiset yksityiskohtaiset tiedot (local file), jossa tuodaan esille muun muassa konsernin sisäisiin kauppoihin liittyvät tiedot ja niihin liittyvät rahamäärät. Kolmantena dokumentaationa esitetään maittaista (Country-by-Country) raporttia, jossa tuodaan maittain esille lukuisia konsernin toimintaan liittyviä tietoja, kuten voitto ennen veroja, maksetut verot, työntekijöiden lukumäärä ja pääoman määrä.

Kannusteet: Laajempi tietosisältö yksityiskohtaisine tietoineen helpottaa veroviranomaisten tehtävää siirtohinnoittelun ja muutoin keinotekoisien järjestelyjen kautta veroetua tavoittelevien rakenteiden tunnistamisessa ja niihin puuttumisessa. Tämä pienentää yritysten voitonsiirtokannusteita.

Kirjallisuus: Tutkimuskirjallisuudessa on havaittu näyttöä maakohtaisen raportoinnin (Country-by-Country Reporting; CbCR) vaikutuksista niin veronvälttelyyn kuin reaalisempaan toimintaan. Raportointivelvollisuuden on havaittu pienentävän veronvälttelyä lievästi (Joshi, 2020; Hugger, 2020).

³⁵ Action 12: Mandatory Disclosure Rules (OECD, 2015j).

³⁶ Action 13: Guidance on Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting (OECD, 2015k).

De Simone ja Olbert (2021) puolestaan tarkastelivat raportointivelvollisuuksien vaikutuksia yritysten reaalisesta toimintaan. Tutkimuksessaan he havaitsivat, että yritykset raportoivat enemmän pääomaan ja työvoimaan liittyviä investointeja sellaisissa Euroopan maissa, joissa on käytössä huojennettuja veroregiimejä. Lisäksi tutkimus havaitsee konsernien yksinkertaistaneen organisaatorakenteitaan raportointivelvollisuuden seurauksena.

Toimenpide 14: Riitojenratkaisumekanismi (Läpinäkyvyys)³⁷

BEPS-projektin kautta muodostuvat lainsäädäntömuutokset voivat synnyttää epävarmuutta yritysten verotukseen ja mahdollisesti aiheuttaa kahdenkertaista verotusta. Näistä molemmat voivat puolestaan johtaa esimerkiksi investointien lykkäämiseen, tai jäämiseen kokonaan toteuttamatta.

Ehdotus (best practices): Esityksessä ehdotetaan riitojenratkaisumekanismien tehostamista (mutual agreement procedure, MAP). Esitys koostuu minimistandardista, jonka mukaan muun muassa mekanismin tuodut tapaukset hoidetaan pikaisesti ja taataan, että verovelvollinen pääsee tarvittaessa mekanismin piiriin. Minimistandardin lisäksi esitys sisältää yksityiskohtaisempia parhaita käytäntöjä.

Kannusteet: Pienentää konsernien verotukseen liittyvää epävarmuutta ja riskiä kahdenkertaiselle verottamiselle.

Toimenpide 15: Monenvälinen instrumentti (Yleinen)³⁸

Kansainvälinen yritysverotus perustuu maiden rajat ylittävissä tilanteissa pitkälti maiden kahdenvälisiin, bilateraalisiin sopimuksiin. Näiden sopimusten määrää mitataan tuhansissa, mistä syystä niiden kaikkien muuttaminen yhteensopivaksi BEPS-toimenpiteiden kanssa on työlästä ja hidasta. Tämä voi viivästyttää kansainvälisen yritysverojärjestelmän muuttamista kohti voitonsiirrolle vastustuskykyisempää versiota. Erilaiset maiden väliset sopimukset voivat myös helpottaa voitonsiirtoa ja veropohjan rapautumista. Globalisaatio on entisestään pahentanut näitä ongelmia tekemällä muun muassa pääomasta aiempaa liikkuvamman.

Ehdotus (best practices): Esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön monenvälinen instrumentti, jonka avulla pyritään saamaan BEPS-toimenpiteiden toimeenpano yhtenäiseksi maiden välillä tarjoamalla laajennuksia kahdenvälisiin sopimuksiin.

Kannusteet: Pienentää sopimuksiin liittyviä kustannuksia tarjoamalla suoraviivaista tapaa ottaa käyttöön BEPS-toimenpiteiden suosituksia kahdenvälisten sopimusten laajenuksena.

2.2 ATAD

EU esitteli vuonna 2016 Anti-Tax Avoidance Package (ATAP) -kokonaisuuden, jonka tarkoitus on harmonisoida EU-maiden verojärjestelmiä ja tehdä niistä vastustuskykyisempiä monikansallisten yritysten voitonsiirtoa vastaan. Tavoitteiden osalta se on laajasti linjassa OECD:n BEPS-projektin kanssa ja sisältää myös useita sen toimenpiteitä vastaavia toimia. Se on myös rakenteeltaan samankaltainen siinä mielessä, että se säilyttää nykyisen kansainvälisen yritysverojärjestelmän keskeiset kulmakivet: konserniyhtiöitä kohdellaan verotuksessa erillisinä verosubjekteina (erillisyyhtiöverotus), verottaminen tapahtuu siinä maassa, jossa toimintaa harjoitetaan (lähdemaaperiaate) ja konsernin sisäiseen kaupankäyntiin sovelletaan riippumattomien osapuolten kautta määräytyvää hinnoittelua (markkinaehtoperiaate). Keskeinen eroavaisuus kokonaisuuksien välillä on se, että kun ATAP muuttaa verojärjestelmiä maihin kohdistuvien lainsäädäntömuutosten kautta, BEPS-projekti tarjoaa maille verojärjestelmiin liittyviä suosituksia ja on näin vapaaehtoinen.

³⁷ Action 14: Making Dispute Resolution Mechanisms More Effective (OECD, 2015).

³⁸ Action 15: Developing a Multilateral Instrument to Modify Bilateral Tax Treaties (OECD, 2015m).

ATAP-kokonaisuuden osana Anti-Tax Avoidance Directive (ATAD) sisältää viisi toimenpidettä veron kiertämistä vastaan³⁹: *Korkojen vähennysoikeutta rajoittavan säännön, Maastapoistumisverotuksen, Yleisen veronkierron vastaisen säännön, Ulkomaisia väliyhtiöitä koskevan säännön ja Verokohtelun eroavuuksiin liittyvän säännön.*

Koron vähennysoikeutta rajoittava sääntö perustuu Euroopan neuvoston direktiivin (2016/1164, 2017/952) artiklaan 4. Sääntö on sekä rakenteeltaan että yksityiskohdiltaan huomattavan samanlainen BEPS-projektin vastaavan toimenpiteen kanssa (BEPS Action 4) ja rajoittaa korkojen vähennysoikeutta perustuen yritysten bruttovoiton mittaan (EBITDA). Lisäksi sääntö sisältää myös muun muassa euromääräisen alarajan nettokorkomenoille. Pyrkimyksenä on pienentää velan avulla harjoitettua voitonsiirtoa.

Direktiivin artiklassa 5 kuvatun maastapoistumisverotuksen (Exit taxation) avulla pyritään estämään varojen ja näin myös niiden verotusoikeuksien siirtämistä EU:n ulkopuolelle. Keskeinen tähän veroon liittyvä mekanismi tekee maasta poistuvan omaisuuden realisoitumattoman arvonnousun veronalaiseksi, mikä pienentää kannustetta siirtää varoja verotuksen vuoksi ulkomaille. Direktiivin artiklassa 6 esitetty yleinen veronkierron vastainen sääntö (General anti-abuse rule, GAAR) pyrkii vastaamaan siihen haasteeseen, että kaikkia mahdollisia erilaisia veronkierto- ja veronvälttelytapoja ei tunneta, eivätkä siksi muut veronvälttelyn vastaiset toimenpiteet välttämättä onnistu torjumaan niitä. Myös tunnistamattomien tapojen kautta harjoitettua voitonsiirtoa pyritään suitsimaan asettamalla yleinen sääntö, joka oikeuttaa verottamaan taloudellista toimijaa, jos sen toteuttamia järjestelyjä ei voida perustella liiketaloudellisilla syillä ja jos niiden pääasiallisena tarkoituksena (tai yhtenä pääasiallisena tarkoituksena) on veroedun saaminen. Tällä on yhteistä liittymäpintaa BEPS-projektin toimenpiteiden 6 ja 7 kanssa, joilla pyritään pienentämään hyötyä esimerkiksi valitsemalla verovetoisesti pöytälaatikkoyrityksen sijaintimaa.

Ulkomaisia väliyhtiöitä koskeva, direktiivin artikloissa 7 ja 8 kuvattu sääntö, pyrkii ulottamaan verotusoikeuden myös ulkomaisiin tytäryhtiöihin, jos tytäryhtiön voittoa verotetaan matalalla yritysveroprosentilla. Tämä sääntö on hyvin samankaltainen vastaavan BEPS-projektin toimenpiteen tavoitteiden ja toteuttamistavan kanssa (CFC; BEPS Action 3). Myös direktiivin 9 artiklassa esitelty verokohtelun eroavuuksiin liittyvä sääntely (Hybrid mismatch) on linjassa vastaavan BEPS-projektin toimenpiteen kanssa (BEPS Action 2). Toimenpiteen avulla pyritään välttämään erilaiset tulkinnot velan ja oman pääoman määritelmistä, joita hyväksikäyttämällä alun perin kahdenkertaisen verotuksen välttämistä varten muodostettu velkaan liittyvien maksujen vähennyskelpoisuus johtaisi kahdenkertaiseen verottamatta jättämiseen.

ATAP sisältää ATADin lisäksi myös maittaisen raportoinnin (CbCR), maiden välisiin verosopimuksiin liittyvät suositukset, suunnitelman EU-maiden ja EU:n ulkopuolisten maiden väliselle yhteistoiminnalle verotukseen liittyvissä asioissa sekä aggressiiviseen verosuunnitteluun liittyvän tutkimuksen.

Kokonaisuudessaan ATAD (ATAP) toi EU:n kansainvälisen yritysverojärjestelmän suunnitelmat hyvin sopusointuun OECD:n BEPS-suunnitelmien kanssa. Ne kuitenkin jättävät nykyjärjestelmän keskeiset periaatteet ennalleen ja tätä kautta myös huolen voitonsiirrosta ja veropohjien rapautumisesta (Collier ym., 2018).

Kannusteet: Kuten BEPS-projektin vastaavilla toimenpiteillä: korkomenojen vähennysoikeutta rajaamalla (TCR/IB) pienennetään korkomenojen manipuloinnista saatavaa verohyötyä ja tätä kautta yritysten kannustinta velkaan ja muihin rahoitusinstrumentteihin liittyvään voitonsiirtoon. Lisäksi ulkomaisiin väliyhteisöihin liittyvä lainsäädäntöehdotus (CFC) pienentää monikansallisten yritysten kannustetta siirtää voittoja matalan verotuksen maissa toimiville tytäryhtiöille.⁴⁰

³⁹ European Council Directive (2016, 2017). Alkuperäisessä ATAD-esityksessä oli kuusi toimenpidettä, joista yksi (switchover rule) poistettiin lopullisesta esityksestä.

⁴⁰ Väliyhteisölainsäädäntö tavallaan asettaa minimiveron ulkomailla tapahtuvalle konsernin toiminnalle.

Kirjallisuus: Maakohtaisen raportoinnin (County-by-Country Reporting; CbCR) on havaittu muuttavan yritysten käyttäytymistä. Katso tarkemmin yllä BEPS Toimenpide 13.

2.3 Digivero

EU on ehdottanut myös toisenlaista veroreformia pyrkiessään mukauttamaan yritysverojärjestelmää digitalisaation asettamiin haasteisiin (nk. digiveroehdotus). Ehdotus koostuu kahdesta Euroopan komission direktiiviesityksestä, joista ensimmäisessä (European Commission, 2018a) ehdotetaan kiinteän toimipaikan käsitettä täydentävää säännöstä merkittävästä digitaalisesta läsnäolosta. Esityksessä yhteisöverotuksen tarkoittama kiinteä toimipaikka katsotaan syntyväksi myös silloin, jos liiketoimintaa harjoitetaan merkittävän digitaalisen läsnäolon kautta. Merkittävä digitaalinen läsnäolo puolestaan katsotaan syntyneeksi jäsenvaltioissa, jos liiketoiminta vähintään osittain koostuu digitaalisten palvelujen tarjoamisesta ja jos joko digitaalisten palvelujen tarjoamisesta saatavat tulot ylittävät 7M€, digitaalisten palvelujen käyttäjien lukumäärä ylittää 100 000 tai digitaalisia palveluja koskevien liiketoimintasopimusten lukumäärä ylittää 3 000.

Toinen direktiiviesitys ehdottaa digitaalisten palveluiden suorituksista saatavaan liikevaihtoon perustuvaa veroa (digitaalisten palveluiden vero, DPV; European Commission, 2018b).⁴¹ Veron on tarkoitus kohdistua liikevaihtoon, joka muodostuu sellaisesta toiminnasta, jossa käyttäjillä on suuri rooli arvonmuodostuksessa (esim. internetissä sijaitsevan mainospaikan myyntitulot, digitaalisten palveluiden välittämisestä saatavat tulot ja käyttäjädata myynnistä saadut tulot). DPV-verovelvollisia ovat yhteisöt, joiden globaalien tulojen määrä ylittää 750M€ ja verotettavien tulojen määrä EU:ssa ylittää 50M€. Esityksen mukaan digitaalisten palveluiden tuloja verotettaisiin 3 % veroasteella. Verosta saatavat tulot määräytyvät esityksessä jakokaavan mukaan, jonka tekijät liittyvät palveluiden käyttäjien lukumäärään kussakin valtiossa (mainokset, käyttäjät, data). Direktiiviesitysten oli tarkoitus tulla voimaan vuoden 2020 alusta.

Kannusteet: Digivero kohdistuu liikevaihtoon, mistä syystä se vaikuttaa negatiivisesti investointeihin ja tätä kautta toimintaa jää syntymättä. Liikevaihtoon perustuva vero aiheuttaa huomattavasti suurempaa haittaa taloudelliselle toimeliaisuudelle verrattuna (yli)voittoihin perustuvaan veroon. Lisäksi se kohdistuu EU-maissa tapahtuvaan toimintaan, mikä heikentää kilpailukykyä näissä maissa suhteessa kolmansiin maihin.

2.4 C(C)CTB

Yllä käsitellyt OECD:n BEPS-projekti ja EU:n ATAD sisältävät veroreformejä, joissa nykyjärjestelmän keskeiset kansainvälisen yritysverotuksen peruseriaatteet säilyvät (erillisyytiöverotus, lähdemaaperiaate, markkinaehtoperiaate). Nykyisten peruseriaatteiden ympärille rakennetut reformit eivät kuitenkaan valitettavasti näytä kykenevän vastaamaan kaikkiin kansainvälisen yritysverotuksen haasteisiin, mikä on lisännyt kiinnostusta järjestelmän peruseriaatteisiin pureutuvia yritysveroreformejä kohtaan. Euroopan komission direktiiviesitys yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (European Commission, 2016a,b; CCCTB) on yksi tällainen ehdotus. Se esittää veropohjan määräävien käsitteiden yhtenäistämistä EU:n sisällä sekä käyttöönotettavaksi konsernitaseista yritysverojärjestelmää, jossa yritysveropohja jaetaan maiden välillä jakokaavan avulla.⁴²

⁴¹ Esityksessä kerrotaan veropohjasta: "DST is levied on the gross revenues of a business resulting from the provision of the services falling within the scope of the tax, net of value added tax and other similar taxes."

⁴² European Commission (2016a,b). Esityksen tavoitteena on tarjota uudenlainen kehikko oikeudenmukaiselle ja tehokkaalle yritystoiminnan verottamiselle Euroopan sisällä. Uudistuksella pyritään myös luomaan nykyistä vastustuskykyisempi verojärjestelmä veron välttämistä vastaan sekä helpottamaan yli maiden rajojen tapahtuvaa kaupankäyntiä ja investointien tekemistä EU:n sisämarkkinoilla.

Konsernitason verottamisen kautta CCCTB-esitys poistaa konsernin sisäisen voitonsiirron kannusteen EU:n sisällä, koska näytetyn voiton sijainti ei vaikuta verotukseen. Se myös vähentää yhteensopivuusongelmia ja huolehtii tappiontasauksesta konsernien sisällä. Esityksen mukaan järjestelmä tulee pakolliseksi vain suurille konserneille, joiden globaali liikevaihto ylittää 750 miljoonaa euroa, ja se on tarkoitus ottaa käyttöön kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa (CCTB) on tarkoitus yhtenäistää veropohjien laskenta ja toisessa vaiheessa (CCCTB) yhdistetään voitot konsernitason ja jaetaan näin muodostuneet konsernitason voitot niiden EU-maiden kesken, joissa kunkin konsernin yrityksiä sijaitsee.

Esitys sisältää myös omaan pääomaan liittyvän vähennyksen (AGI-vähennys), jolla pyritään pienentämään oman pääoman ja velan erilaista verokohtelua, sekä verrattain avokätiset uudet T&K-menojen verovähennysoikeudet. Mainitut vähennykset tuovat järjestelmän piiriin mahdollisesti myös muita yrityksiä kuin ne, joille siihen liittyminen on pakollista. Esitys pitää sisällään myös veronvälttelysääntöjä. Vaikka esitys yhdistää veropohjien määritelmät ja määrittää konsernitason veropohjien jaottelusta maiden välillä, se jättää yhteisöverokannan kunkin jäsenmaan päätettäväksi.

Konsernien yhdistettyjen veropohjien jakautuminen maiden välillä määräytyy esityksessä jakokaavan kautta, jonka pyrkimyksenä on kohdentaa veropohjaa sinne missä arvonmuodostusta syntyy. Jakokaava huomioi kolme arvonmuodostukseen liittyväksi katsottua tekijää: määränpäämyynnin⁴³, työvoiman (määrän ja palkkakustannukset) sekä pääoman. Jokainen näistä huomioidaan jakokaavassa yhtä suurella painolla. Vertailu kunkin jakokaavan komponentin osalta tehdään vertaamalla tiettyä suuretta (myynti, työvoima, pääoma) annetun maan sisällä vastaavaan EU-tason suureeseen. Pääomaan liittyvästä jakokaavan komponentista on poistettu aineeton pääoma ja finanssipääoma, koska ne ovat melko liikkuvia pääomia ja niiden arvon määrittäminen on hankalaa, mikä mahdollistaisi niiden käytettämisen veronvälttelytarkoituksiin.

Kannusteet: Poistaa voitonsiirtokannusteen konsernin sisällä EU-alueella. Kannustaa sijoittelemaan strategisesti erityisesti jakokaavan liikkuvampia komponentteja, kiinteää pääomaa ja työvoimaa, maiden välillä. Määränpäämyynti ei ole yhtä herkästi liikuteltavissa. Veropohjan laskentasääntöjen yhtenäistäminen (CCTB) puolestaan poistaa mahdollisuuden veropohjan määrittelyjen kautta tapahtuvaan maiden väliseen verokilpailuun, mikä voi korostaa veroasteiden roolia verokilpailussa. Huomionarvoista on myös se, että CCCTB:n käyttöönotto EU-alueella säilyttää nykyiset verotuksen ongelmat suhteessa EU:n ulkopuolisiin.

2.5 Pilarit 1 ja 2

Myös OECD on esittänyt reformia, joka poikkeaa nykyisen yritysverojärjestelmän peruseriaatteista. Esitys sisältää kaksi pilaria, joista Pilari 1 jakaa suurten konsernien (yli)voittojen verotusoikeuden osin uudelleen maiden välillä ja Pilari 2 asettaa minimitason yritystoiminnan voittojen verotukselle.

Pilari 1

Pilari 1 (OECD, 2020a; 2021b) pyrkii uudelleenallokoimaan suurten voitollisten monikansallisten yritysten verotusoikeuksia maiden välillä. Sen voidaan katsoa rakentuneen BEPS-hankkeen digitaalisia haasteita koskevan toimenpiteen (BEPS Action 1) pohjalta ja alkuperäisen esityksen (OECD, 2020a) mukaan sen oli tarkoitus koskea vain digitaalisia palveluita tarjoavia yrityksiä. Myöhemmin sääntöä laajennettiin koskemaan kaikkia tietyn kokoluokan ylittäviä yrityksiä (OECD, 2021b). Samalla myös säännöksen piiriin kuuluvien yritysten liikevaihtorajaa nostettiin huomattavasti.

⁴³ Määränpäämyyntien huomioiminen jakokaavassa tarkoittaa sitä, että veropohjaa jaetaan sen mukaan, mihin maahan konsernin liiketoiminnan myyntejä kohdistuu. Esimerkiksi suomalaisen konserniyhtiön ruotsalaisille kuluttajille myymät hyödykkeet kasvattavat Ruotsiin kohdistuvaa veropohjan osuutta kyseisen konsernin osalta.

Säännön piiriin kuuluvat uudistetun esityksen mukaan monikansalliset yritykset, joiden globaali liikevaihto ylittää 20 miljardia euroa⁴⁴ ja joiden kannattavuus (voitto ennen veroja suhteessa tuottoihin) ylittää 10 prosenttia. Toimialoista kaivostoiminta ja louhinta sekä rahoitusala on rajattu säännön ulkopuolelle.

Pilari 1 pyrkii huomioimaan myös sen verottamiseen liittyvän haasteen, että liiketoimintaa voidaan joissain tapauksissa harjoittaa ilman fyysistä läsnäoloa. Esitetyn säännön mukaan monikansalliselle yritykselle katsotaan muodostuneeksi verovelvollisuus maahan, jos se saa vähintään 1 miljoonan euron tuotot kyseisestä maasta.

Esityksessä voitot jaetaan kahdenlaisiin voittoihin: normaalivoitot (10 prosenttia) ja sen ylittävät nk. residuaalivoitot (tai ylivoitot). Residuaalivoitoista 25 prosenttia jaetaan niiden maiden kesken, joissa monikansallisella yrityksellä on verovelvollisuus (kiinteä toimipaikka, joka muodostuu myös ilman fyysistä läsnäoloa vähintään 1 miljoonan tuotoilla). Verotusoikeuden jako maiden välillä tapahtuu esityksen perusteella maittisiin tuottoihin perustuvan jakokaavan mukaan.

Kannusteet: Verovelvollisuuden aiempaa herkempi muodostuminen pienentää kannustinta pyrkiä välttämään kiinteän toimipaikan muodostuminen keinotekoisin järjestelyin (commissionaire). Veroreformi kohdistuu suuriin konserneihin, mikä poikkeuttaa niiden verotuksen pienempien yritysten verotuksesta (epäneutraali verokohtelu yritysten välillä).

Kirjallisuus: Beer ym., (2023) tarkastelevat Pilari 1 kaltaista veroreformia. He havaitsevat, että residuaalivoittojen suuruus olisi merkittävä (jopa 60 % kaikista voitoista) ja että ne kohdistuvat harvoin hyvin suuriin monikansallisiin yrityksiin, joilla on paljon aineetonta omaisuutta. Residuaalivoittojen uudelleenjakaminen voisi lisätä maailmanlaajuisista verotuottoa noin 7 %. Erityisesti matalan tulotason maat vaikuttaisivat hyötyvän reformista.

Pilari 2

Nykyisen kansainvälisen yritysverojärjestelmän keskeinen hankaluus liittyy maiden välisiin eroihin verotuksen tasossa. Niistä seuraa yrityksille voitonsiirtokannusteita ja maille verokilpailukannusteita, jotka puolestaan johtavat veropohjan rapautumiseen. OECD pyrkii vastaamaan tähän ongelmaan esittämällä globaalin minimiveron käyttöönottoa (Pilari 2; OECD, 2020b; 2021b,c; 2022c). Sen tavoitteena on suurten konsernien verottaminen vähintään tietyllä minimitasolla riippumatta siitä, missä toimintaa harjoitetaan. Uudistetun esityksen mukaan minimiveron taso (efektiivinen veroaste) on 15 prosenttia (OECD, 2021b), ja sitä sovelletaan monikansallisiin yrityksiin, joiden globaali liikevaihto ylittää 750 miljoonaa euroa.⁴⁵

Pilari 2 koostuu kahdesta säännöstä: tuloksilukemissäännöstä (income inclusion rule, IIR) ja aliverotettujen suoritusien säännöstä (undertaxed payments rule, UTPR).⁴⁶ Näistä IIR on ensisijainen sääntö ja toimii antamalla emoyhtiön sijaintimaalle oikeuden verottaa tytäryhtiön voittoja siltä osin kuin näiden voittojen verotuksessa tosiasiallinen veroaste (effective tax rate, ETR) jää alle 15 prosentin.⁴⁷ Tosiasiallinen veroaste lasketaan yhteisten laskentasääntöjen mukaan ja konsernikohtaisesti maatasolla (jurisdictional blending). Tämän perusteella lasketaan lisäveron (top-up tax) suuruus.

Ensisijaisen IIR-säännön rinnalla toimii toissijainen UTPR-sääntö, jonka tarkoitus on varmistaa yritysten voittojen verotusta siinä tapauksessa, että IIR-sääntö ei tule sovellettavaksi. Se toimii joko tarjoamalla verotusoikeuden lähdemalalle, tai poistamalla vähennysoikeuksia verotuksen minimitasoon asti sellaisissa tapauksissa, joissa emoyhtiö toimii maassa, jossa sen voittoja verotetaan alle 15 prosentin

⁴⁴ Alkuperäisen esityksen mukaan liikevaihtoraja oli 750 miljoonaa euroa. Uuden korkeamman rajan seurauksena uudistus koskee harvempia yrityksiä ja voi olla helpommin hyväksyttävissä kuin matalammalla liikevaihtorajalla.

⁴⁵ Alkuperäisen esityksen mukaan minimiverotuksen taso olisi ollut 12,5 prosenttia (OECD, 2020b).

⁴⁶ IIR-sääntö ja UTPR-sääntö tunnetaan yhdessä maailmanlaajuisina veropohjan rapautumisen estämistä koskevinä sääntöinä (Global Anti-Base Erosion, GloBE-säännöt).

⁴⁷ Toimintaperiaatteeltaan tämä sääntö muistuttaa väliyhteisöläinsäädäntöä (CFC).

tosiasiallisella veroasteella, eikä IIR-sääntö tule sovellettavaksi. GloBE-sääntöjen (IIR ja UTPR) lisäksi Pilari 2 sisältää myös tappiontasausäännön (loss carry forward, LCF) niin konsernin sisällä kuin verovuosien välillä.⁴⁸ Ehdotuksen oli alun perin tarkoitus tulla voimaan vuonna 2023 (Mikkola, 2022).

Viimeisimpinä lisäyksiä minimiveroesitykseen ovat tulleet qualified domestic minimum top-up tax (QDMTT) ja substance-based income exclusion (SBIE).⁴⁹ QDMTT on kotimainen minimivero, jonka avulla matalasta verotuksesta seuraavan lisäveron kerääkin emoyhtiön sijaintimaan sijasta tytäryhtiön sijaintimaa. SBIE puolestaan poistaa minimiveron alaisuudesta tietyt laskennalliset osuudet liittyen palkkakuluihin ja aineellisiin omaisuuksiin.

Kannusteet: Ennen QDMTT:n tuomista mukaan minimiveromalliin matalan verotuksen maille muodostui minimiveron kautta kannustin korottaa oma veroaste minimiveron tasolle. QDMTT kuitenkin poistaa tämän kannusteen ja vaikuttaakin vesittävän minimiveron taustalla vaikuttavaa perusideaa tarjota kannustin korottaa yhteisöveroasteet tasolle, joka vastaisi sopivaksi katsotun verotuksen toteutumista.

Kirjallisuus: Johannessen (2022) tarkastelee, kuinka minimivero vaikuttaisi kansallisiin verotukseen liittyviin toimenpiteisiin sekä hyvinvointiin.⁵⁰ Tutkimus tarkastelee tilannetta ennen uusimpien elementtien (QDMTT ja SBIE) tuomista mukaan minimiveromalliin. Tutkimuksessa havaitaan, että matalan verotuksen maille muodostuu minimiveron kautta kannustin korottaa oma veroaste minimiveron tasolle. Hyvinvointivaikutusten osalta minimiveroasteen taso vaikuttaa lopputulokseen. Riittävän korkea minimivero, jolla voitonsiirto saadaan loppumaan (tai pienenemään riittävästi) tuottaa positiivisen hyvinvointivaikutuksen.⁵¹ Hebus ja Keen (2021) tarkastelevat minimiveron vaikutuksia maiden veroasteiden valintaan ja tätä kautta myös hyvinvointiin. He havaitsevat minimiveron tarjoavan kannusteen niin matalan kuin korkean verotuksen maille muuttaa veroasteitaan. He myös näyttävät jokaisen maan veroastereaktion riippuvan muiden maiden veroastereaktioista. Fuest ja Neumeier (2022) puolestaan tarkastelevat maailmanlaajuisen minimiveron vaikutuksia.⁵² Tutkimuksessa havaitaan, että minimivero olisi taloudellisesti kannattava sekä Saksalle että EU27:lle. Verotuottojen lisäyksen suuruus riippuu kuitenkin keskeisesti sekä siitä, mitkä kaikki tulot jätetään minimiverotuksen ulkopuolelle (carve out⁵³), että käyttäytymisvaikutusten suuruuksista.

2.6 BEFIT

Euroopan unioni on esittänyt C(C)CTB-esityksen lisäksi myös toisenlaista yritysveroreformia, jossa nykyjärjestelmän perusperiaatteita muutettaisiin. BEFIT-esitys (Business in Europe: Framework for Income Taxation; European Commission, 2021a) pohjaa vahvasti OECD:n Pilareihin 1 ja 2 ja tuo näin EU:n suunnitelmat lähemmäs OECD:n suunnitelmia. Tämä puolestaan edistää liikkumista kohti mahdollisimman laajaa yhtenäistä yritysverojärjestelmää, joka onnistuisi samalla ottamaan huomioon

⁴⁸ Lisäksi Pilari 2 sisältää säännön (subject to tax rule; STTR), jonka perusteella lähdevaltio voi verottaa peitettyjä suorituksia minimitasoon asti, sekä säännön (switch-over rule; SOR), joka mahdollistaa tietyissä tilanteissa poistomenetelmän (exemption method) käyttämisen vähennysmenetelmän (credit method) sijaan. Pilarin sääntöjä ei sovelleta valtion virastoihin, voittoa tavoittelemattomiin organisaatioihin, eikä eläke-, investointi- ja kiinteistörahastoihin.

⁴⁹ Katso OECD (2021c, 2022c).

⁵⁰ Myös Dharmapala (2020) tarkastelee hyvinvointivaikutuksia.

⁵¹ Liian matalalla minimiveron tasolla on mahdollista, että matalan verotuksen maat keräävät lisäverotuotot samaan aikaan, kun muiden maiden verosääntöjen noudattamisesta aiheutuvat kustannukset lisääntyvät.

⁵² He rajoittuvat IIR-säännön tarkasteluun.

⁵³ Aineellisista omaisuuksista ja palkkasummasta katsotaan tietyn prosenttiosuuden jäävän minimiveron ulkopuolelle (ensimmäisenä vuonna nämä olisivat 8 % ja 10 %, jonka jälkeen ne laskevat ja olisivat 10 vuoden jälkeen molemmat 5 %). Poisjättämisellä katsotaan huomioitavan todellista taloudellista toimintaa. Näin minimivero kohdistuisi muita enemmän yrityksiin, joilla ei katsota olevan kovin paljoa taloudellista toimintaa (jota tässä carve out -säännössä mitataan aineellisella omaisuudella ja palkkasummalla).

kehityskulkuja, joihin nykyjärjestelmä ei kykene vastaamaan. BEFIT-esityksen tullessa voimaan C(C)CTB-esitys vedetään pois.

BEFIT-esitys poikkeaa nykyjärjestelmästä perustamalla suurten konsernien voittojen verotusoikeuden EU:n sisällä toimivien konsernin osien konsolidoituun voittoon (vastaavasti kuten Pilari 1).⁵⁴ Tämä konsolidoitu voitto jaetaan maiden välillä jakokaavaa hyödyntäen, ja jokainen maa soveltaa jakokaavan määräämään veropohjaansa omaa yritysveroastettaan (kuten Pilarin 1:ssä). Yhtenä keskeisenä veropohjan jakamiseen liittyvänä huolena esityksessä nousee esille se, kuinka yritysten määränpäämynnin, omaisuuden (mukaan lukien aineeton omaisuus) ja työvoiman sijainti onnistutetaan huomioimaan verotusoikeuksien jaossa erilaisten maiden välillä.⁵⁵

Perustamalla verotus konsernitason voittoon BEFIT poistaa voitonsiirtokannusteen EU:n sisällä, koska voittojen sijaintipaikka ei näytele roolia tässä järjestelmässä. Toisaalta, jos vastaavan järjestelmän piiriin eivät tule kaikki maat, voitonsiirtokannuste jää ennalleen kolmansiin maihin nähden. Koska esitys koskee vain niitä yrityksistä, joiden globaali liikevaihto ylittää 20 miljardia euroa, nykyinen järjestelmä olisi käytössä samaan aikaan uuden järjestelmän kanssa, mikä aiheuttaa hallinnollisia kustannuksia.

Toisena keskeisenä elementtinä BEFIT esittää tuotavaksi OECD:n minimiverotuksen EU:n sisällä (Pilari 2:ta vastaava). Minimiverotuksen soveltaminen kuitenkin poikkeaa OECD:n ja EU:n esitysten välillä. Siinä missä OECD:n mukaan säädöstä sovellettaisiin monikansalliseen konserniin, komission esityksessä sitä sovellettaisiin myös kotimaisiin suuriin konserneihin (Mikkola, 2022). Soveltamisalan kohdentaminen myös kotimaisiin konserneihin edistää tasapuolista verokohtelua yritysten välillä. Rajoittamalla soveltamisala monikansallisiin konserneihin voidaan nähdä reformin kohdentuvan tarkemmin voitonsiirtoa vastaan. Valinta soveltamisalan rajauksesta voi vaikuttaa sekä ehdotuksen edistymiseen että jokaisen maan veropolitiikan itsenäisyyteen.

Kannusteet: Kuten yllä Pilari 1 ja Pilari 2 kohdalla.

2.7 Yhteenvedo konsernitason yritysveroreformiesityksistä

Keskeiset viime aikaiset konsernitason verotukseen perustuvat reformit sisältävät kolme keskeistä pyrkimystä (suuret linjat): veropohjan (ja efektiivisen veroasteen) laskemissääntöjen harmonisoinnin (Pilari 2, ETR-laskenta; CCTB, yhteinen veropohja), suurten monikansallisten yritysten veropohjien uudelleenjakamisen maiden välillä⁵⁶ (Pilari 1, residuaalivoitot vs CCCTB, koko yhteinen konsernitason veropohja) ja minimiveron tason asettamisen (Pilari 2).

3. Suomalaisen yritysten verotaakka

Tässä luvussa tarkastelemme suomalaisten yritysten verotaakkaa.⁵⁷ Verotaakkaa voidaan yhtäältä mitata *eteenpäin* katsovilla veroasteilla, kuten lakisääteisellä veroasteella ja efektiivisillä (tosiasiallisilla) veroasteilla, jotka perustuvat hypoteettiseen investointiprojektiin. Toisaalta, verotaakkaa voidaan mitata myös *taaksepäin* katsovilla veroasteilla, jotka perustuvat yritysten maksamaan verokertymään.

⁵⁴ Konsolidoidun voiton laskeminen puolestaan vaatii verotukseen liittyvien määritelmien yhtenäistämistä.

⁵⁵ European Commission, (2021a), s. 12: "Key considerations will include how to give appropriate weight to sales by destination, to reflect the importance of the market where a multinational group does business, as well as how assets (including intangibles) and labour (personnel and salaries) should be reflected, to ensure a balanced distribution of corporate tax revenue across EU Member States with different economic profiles."

⁵⁶ Uudelleenjakamisen taustalla nähtiin alun perin tarve vastata siihen, että osa arvonmuodostuksesta tapahtuu asiakkaiden toimesta (esim. Facebook). Tämä oli perustellumpaa alkuperäisessä Pilari 1 -esityksessä, joka kohdistui vain digitaalisia palveluja tuottaviin yrityksiin. Viimeisimpien esitysten perusteella uudelleenallokaatio kohdistuisi kaikkiin yrityksiin, mistä syystä peruste olisi relevantti vain pienelle osalle yrityksistä.

⁵⁷ Suomalaisella yrityksellä tarkoitetaan tässä Suomessa sijaitsevaa ja Suomeen verovelvollista yritystä.

Taulukko 2. Viime aikaisia verotaakan mittoja EU27-maissa

Maa	Eteenpäin katsovia veroastemittoja			Taaksepäin katsovia veroastemittoja		
	Lakisääteinen yhteisöveroaste	EATR	EMTR	Yhteisöverojen osuus bkt:stä	Implisiittinen veroaste (perinteinen)	Implisiittinen veroaste (ei osinkoja)
Alankomaat	25,0	23,7	14,2	3,7	9,1	23,5
Belgia	25,0	20,3	-11,7	3,7	19,3	26,3
Bulgaria	10,0	9,1	3,7	2,3	n.a.	n.a.
Espanja	25,0	23,3	11,8	2,1	16,7	19,0
Irlanti	12,5	12,4	10,5	3,1	10,1	11,8
Italia	24,0	21,3	-30,4	2,0	18,4	20,0
Itävalta	25,0	23,4	12,6	2,7	15,2	18,7
Kreikka	24,0	23,0	15,3	2,2	15,0	16,0
Kroatia	18,0	16,5	6,5	n.a.	33,2	34,3
Kypros	12,5	10,8	0,9	n.a.	5,0	n.a.
Latvia	20,0	17,0	0,0	0,2	7,7	7,8
Liettua	15,0	13,7	5,2	1,6	6,6	6,7
Luxemburg	18,2	23,2	11,9	5,9	2,7	-7,0
Malta	35,0	28,2	-23,8	n.a.	n.a.	n.a.
Portugali	30,0	25,0	-24,8	3,1	27,7	30,6
Puola	19,0	15,5	-5,8	2,2	13,1	13,2
Ranska	28,4	29,4	10,1	2,2	49,9	79,2
Romania	16,0	14,4	4,7	n.a.	n.a.	n.a.
Ruotsi	20,6	20,4	13,1	3,0	19,9	29,7
Saksa	15,8	28,0	15,0	2,0	17,7	22,2
Slovakia	21,0	19,3	8,6	3,0	22,6	23,2
Slovenia	19,0	17,5	7,9	2,0	20,2	21,2
Suomi	20,0	19,8	15,0	2,5	12,9	16,6
Tanska	22,0	20,3	8,4	3,1	15,3	21,5
Tsekki	19,0	18,3	13,1	3,5	23,7	25,1
Unkari	9,0	10,2	4,7	1,3	17,8	20,6
Viro	20,0	17,0	0,0	1,8	9,9	11,0
Painottamaton keskiarvo	21,1	20,0	3,7	2,7	17,1	22,3

Taulukon luvut ovat prosentteja. Taulukon lakisääteiset veroasteet ovat vuodelta 2021, efektiiviset veroasteet sekä implisiittiset veroasteet vuodelta 2020 ja yhteisöverojen osuus vuodelta 2019. Implisiittiset veroasteet lähteestä Taxation Trends (2022), muut OECD:n tietopankista.

Eteen- ja taaksepäin katsovilla veroasteilla on molemmilla hyvät ja huonot puolensa, mistä syystä näiden voidaan katsoa täydentävän toisiaan. Eteenpäin katsovat veroasteet näyttävät tärkeää roolia yritysten päätösten osalta, kuten investointien, sijaintipäätösten ja voitonsiirron kannalta. Taaksepäin katsovat veroasteet perustuvat historiaan ja kertovat menneestä verotaakasta. Taaksepäin katsovat veroasteet huomioivat myös verosuunnittelun sekä veronkantamiseen liittyvät seikat.

Taulukossa 2 tarkastellaan EU27-maiden viimeaikaisia verotaakkaa kuvaavia mittareita. Taulukon vasemmanpuoleiset sarakkeet kuvaavat eteenpäin katsovia veroastemittoja ja oikeanpuoleiset taaksepäin katsovia. Eteenpäin katsovat mitat EATR ja EMTR kuvaavat hypoteettisen investointikohteen verotaakkaa keskimääräiselle investointiprojektille.⁵⁸ Taaksepäin katsovat mitat puolestaan kertovat

⁵⁸ Molemmat mitat pitävät sisällään oletuksen niin investoinnin rahoitusrakenteesta, investointikohteesta kuin konsernisuhteesta.

toteutuneista verotaakoista. Taulukon 2 ensimmäinen eteenpäin katsova mitta kuvaa maan lakisääteistä yhteisöveroastetta, joka on keskimäärin 21,1 % EU-maissa ja vaihtelee Unkarin 9 % ja Maltan 35 % välillä.⁵⁹ Suomen lakisääteinen veroaste on hyvin lähellä EU:n keskiarvoa. Efektiivinen (tai tosiasiallinen) keskimääräinen veroaste puolestaan kuvaa verotaakkaa, joka uuden investoinnin tuottamiin voittoihin kohdistuisi. Tämä on keskimäärin 20 %, Suomella kutakuinkin saman suuruinen, 19,8 %. Efektiivinen marginaalinen veroaste kuvaa investoinnin lisäyksen kautta saatavan tulonlisäyksen verottamisesta koituvaa verorasitusta. Suomen efektiivinen marginaalinen veroaste (15 %) on selvästi korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin (3,7 %).

Taaksepäin katsovista veroasteista havaitaan, että yhteisöveron tuotto on keskimäärin 2,7 % EU-maiden bkt:stä, Suomella hieman pienempi, mutta samaa suuruusluokkaa, 2,5 %. Taulukossa kuvattu implisiittinen veroaste kertoo yritysten tuloista ja voitoista maksamat verot suhteessa arvonlisäykseen.⁶⁰ Oikeanpuoleinen sarake puolestaan kertoo implisiittisen veroasteen silloin, kun osingot on jätetty pois arvonlisäyksestä (nimittäjästä). Suomen implisiittiset veroasteet ovat 4,2 – 5,7 prosenttiyksikköä pienemmät kuin EU:ssa keskimäärin. Koska implisiittiset veroasteet määräytyvät useiden veromuotojen yhteistuloksena, veroaste-ero voi osaltaan selittyä sillä, että maissa on käytössä erilaisia veromuotoja.

Seuraavaksi tarkastellaan taulukossa 2 kuvattujen verotaakkojen ajallista kehitystä. Kuvat 1 ja 2 havainnollistavat eteenpäin katsovia mittoja. Kuvassa 1 kuvataan lakisääteisten veroasteiden kehitystä Suomessa ja EU27-maissa vuosina 1995–2022. Kuvasta havaitaan, että yhteisöveroasteiden trendi on ollut laskeva tällä aikavälillä niin Suomessa kuin muissa EU-maissa. Suomen viimeaikaiset yhteisöveroastemuutokset tapahtuivat vuosina 2012 ja 2014, jolloin veroaste laski ensin 26 %:sta 24,5 %:iin ja tämän jälkeen nykyiseen 20 %:iin, joka on, kuten yllä on havaittu, lähellä EU-maiden keskiarvoa.⁶¹

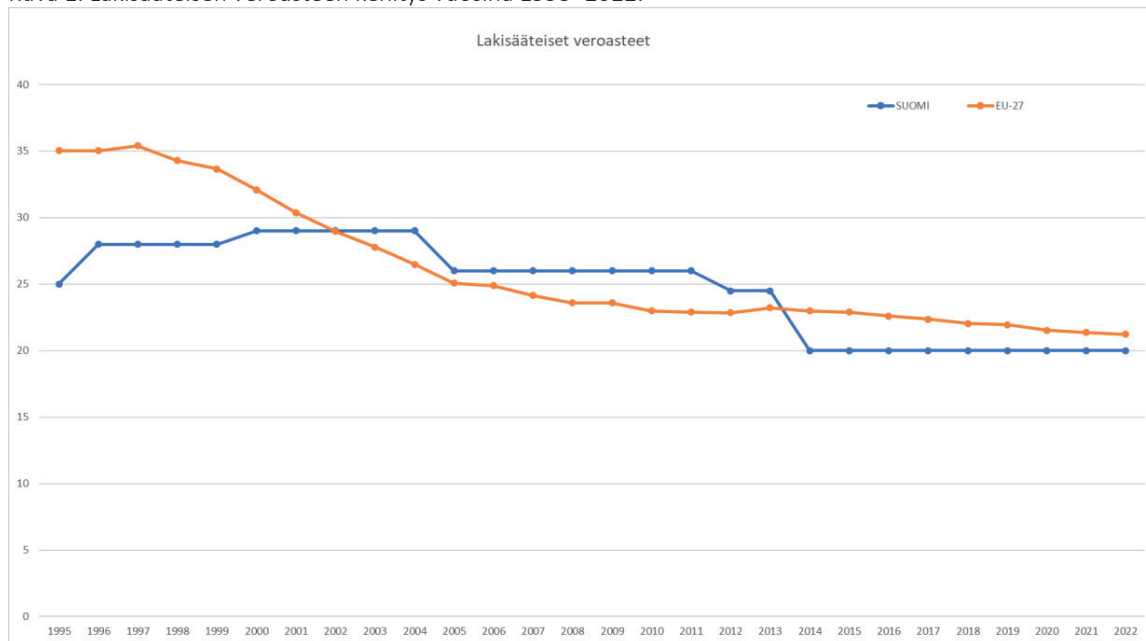
Kuvassa 2 havainnollistetaan efektiivisen keskimääräisen veroasteen (EATR) kehitystä vuosina 2008–2021. Kuvasta havaitaan, että EU-maiden keskimääräinen efektiivinen veroaste on hieman laskenut tarkasteluajana. Suomessa efektiivinen veroaste oli vuonna 2008 muutaman prosenttiyksikön korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin, mutta laski vuonna 2014 hieman tämän alapuolelle, ja on vuodesta 2017 alkaen ollut hyvin lähellä EU:n keskimääräistä. Vuosina 2008–2021 efektiivisten veroasteiden kehitys on ollut hyvin samankaltaista kuin lakisääteisten veroasteiden.

⁵⁹ Aluetason verotuksen huomioiminen lakisääteisissä veroasteissa voi sisältää maittaista vaihtelua. Aluetason verotuksen tasot myös itsessään poikkeavat maiden välillä.

⁶⁰ Implisiittinen veroaste pyrkii lähtökohtaisesti huomioimaan kaikki pääomaan ja liiketoiminnan tuottoihin liittyvät veromuodot. Se sisältää yhteisöverojen lisäksi myös varallisuuteen ja pääomaan liittyvät verot, jotka kumpuavat säästämisestä ja yksityisen sektorin aiemmista investoinneista, kuten esimerkiksi kiinteistösijoituksiin liittyvät verot. Implisiittisten veroasteiden laskenta sisältää näin laajan kirjon erilaisia veromuotoja, mistä syystä maittaiset eroavaisuudet näissä veroastemitoissa voivat osaltaan syntyä siitä, että eri maissa verotetaan erilaisia veropohjia.

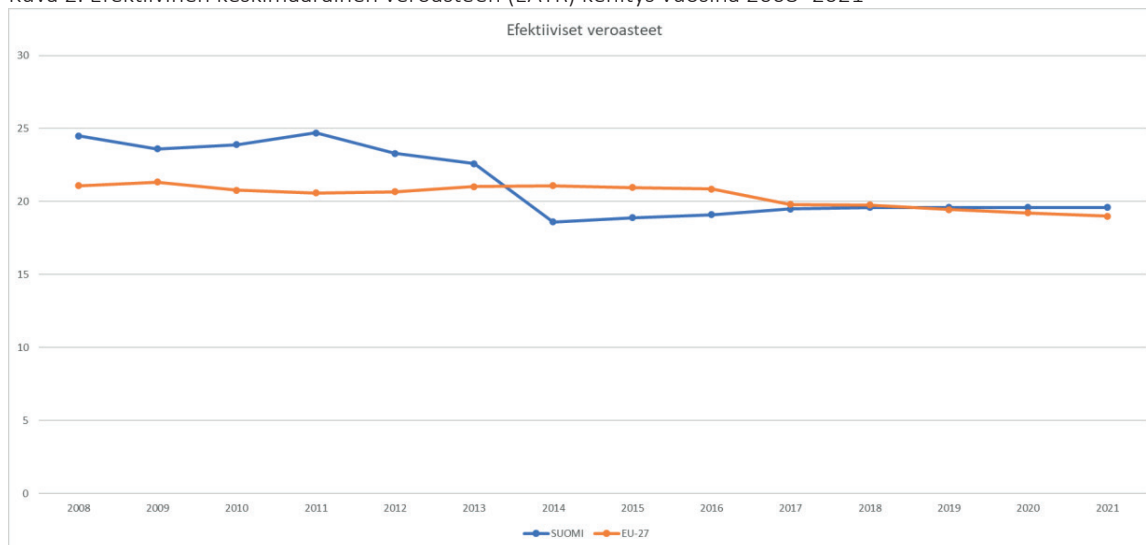
⁶¹ Verrattuna yllä olevaan (Taulukko 2), Portugalille veroaste 31,5 % tässä kuvassa (1,5 % kunnallisvero mukana), Unkarille 10,8 % (kunnallisvero), Luxemburgille 24,9 %, Italialle 27,8 %, ja Saksalle 29,8 % (näissä huomioitu myös mm. kunnallistason veroja, tältä osin yhteismitallista ajassa).

Kuva 1. Lakisääteisen veroasteen kehitys vuosina 1995–2022.

Lähde: Taxation Trends 2020

Kuva 2. Efektiivinen keskimääräinen veroasteen (EATR) kehitys vuosina 2008–2021

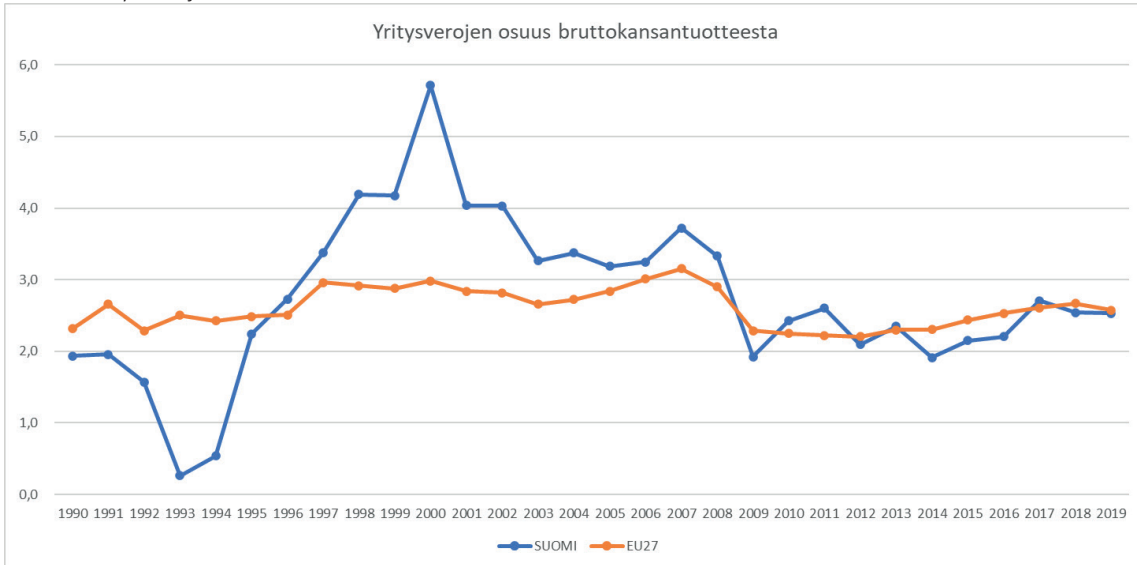
Lähde: ZEW (2020)

Kuvat 3–5 havainnollistavat taaksepäin katsovien verotaakkamittojen ajallista kehitystä. Kuvassa 3 nähdään yritysverojen osuus bkt:stä vuosina 1990–2019. Siinä missä EU:n keskimääräinen yritysverojen osuus on pysynyt 2 % ja 3 % välillä yhtä vuotta lukuun ottamatta koko tarkastellulla ajanjaksolla, Suomen yritysverojen osuus on pienimmillään ollut alle 0,5 % (vuonna 1993) ja enimmillään lähes 6 % (vuonna 2000). Viimeisen vuosikymmenen aikana Suomen yritysverojen osuus BKT:stä ei ole kuvan mukaan poikennut suuresti EU-maiden keskiarvosta.

Kuvassa 4 havainnollistetaan implisiittisten veroasteiden (yhteisöverot suhteessa arvonlisäykseen) ajallista kehitystä vuodesta 2008 vuoteen 2020. Kuvasta havaitaan, että Suomen implisiittinen veroaste oli noin 3 prosenttiyksikköä EU-maiden keskiarvoa korkeampi vuonna 2013, mutta laski vuonna 2014 juuri EU-keskiarvon alapuolelle. Tästä alkaen Suomen ja EU-maiden keskiarvot ovat poikenneet toisistaan valtaosin hyvin vähän. Kuvassa 5 kuvataan vastaavat implisiittiset veroasteet, kun osingot

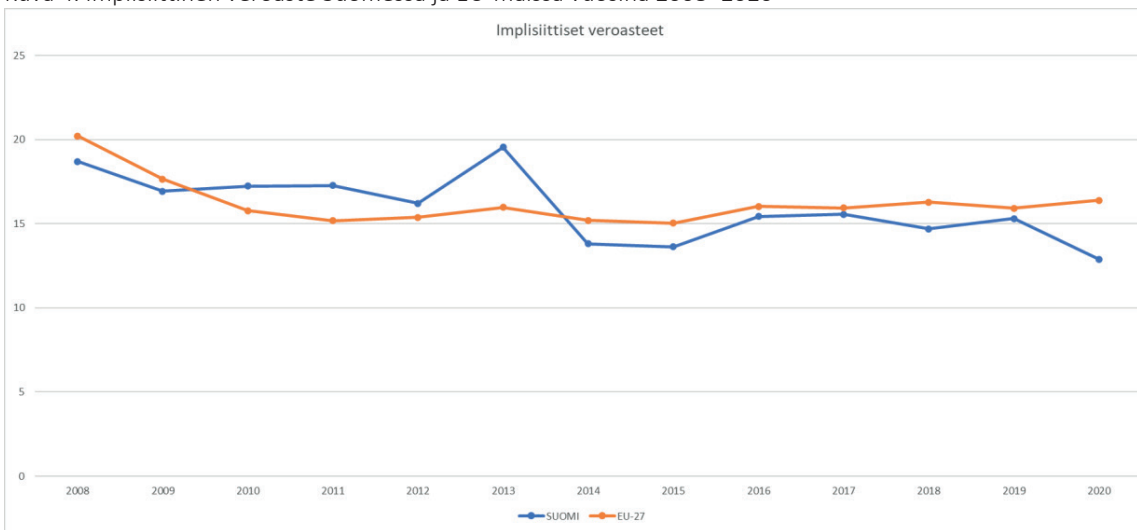
jätetään huomiotta. Näiden osalta havaitaan hyvin samankaltainen viimeaikainen kehitys aina vuodesta 2014 alkaen. Eroavaisuutena kuvasta havaitaan, että vuosina 2010–2013 Suomen implisiittinen veroaste oli huomattavasti korkeampi kuin EU-maissa keskimäärin.

Kuva 3. Yritysverojen osuus verotuotoista vuosina 1990–2019

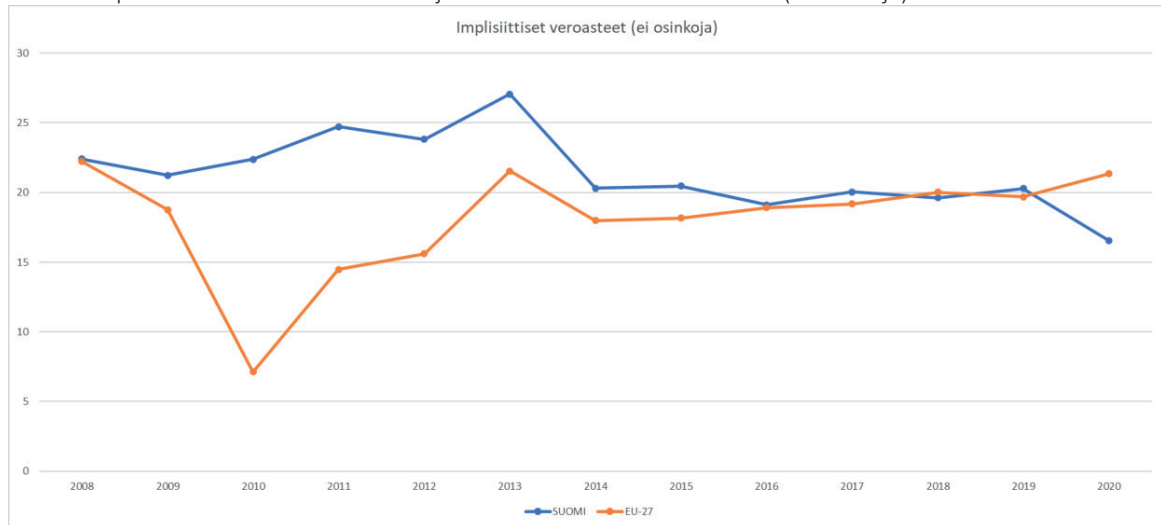
Lähde: Taxation Trends, 2020

Kuva 4. Implisiittinen veroaste Suomessa ja EU-maissa vuosina 2008–2020

Lähde: ZEW (2020)

Kuva 5. Implisiittinen veroaste Suomessa ja EU-maissa vuosina 2008–2020 (ei osinkoja)

Lähde: ZEW (2020)

Yhteenvedon todettakoon, että Suomessa toimivien yritysten maksamat yhteisöverot ovat hyvin samansuuruiset verrattuna EU-keskiarvoon.

4. Konsernitaseisten veroreformien vaikutukset yrityksiin

Tässä luvussa tarkastelemme luvussa 2 kuvattujen konsernitaseisten veroreformien (C(C)CTB, Pilari 1, Pilari 2 ja BEFIT) vaikutuksia Orbis-aineiston avulla. Orbis-aineisto on Bureau Van Dijk:n omistama ja laajasti taloustieteellisessä tutkimuksessa käytetty aineisto, joka sisältää laajasti sekä yritys- ja konsernikohtaisia tilinpäätös- ja tasetietoja sekä konsernirakenteeseen liittyviä tietoja maailmanlaajuisesti. Rajaamme aineistoon perustuvat tarkastelut Suomessa sijaitsevien EU-maiden emoyhtiöiden tytäryhtiöihin ja suomalaisten konsernien EU-maissa toimiviin tytäryhtiöihin.⁶² Hyödynnämme tämän luvun tarkasteluissa eteenpäin katsovia mittoja ja efektiivisten veroasteiden laskennassa Devereux-Griffith-metodologiaa⁶³. DG-metodologiaa sovelletaan yritysten verotaakoihin liittyvissä tarkasteluissa käyttämällä hyväksi sekä Orbis-aineiston yritys- ja konsernitietoja että tietoja maiden verojärjestelmien yksityiskohdista.

4.1 Peruslaskelmat

Aloitamme tarkastelemalla Devereux-Griffith-metodologialla muodostettuja pääomakustannuksia. Metodologiassa keskeisessä roolissa on ajatus ajanhetkellä t tehdystä yhden yksikön suuruudesta lisäinvestoinnista, joka sitten palautetaan seuraavalla ajanhetkellä.⁶⁴ Maassa j sijaitsevan emoyhtiön ajanhetkellä t tekemä yhden yksikön suuruinen lisäinvestointi maassa i sijaitsevaan tytäryhtiöön tuottaa tulovirran (ilman veroja):

⁶² Iso-Britannia on tarkasteluissa mukana, koska se kuului EU:hun vielä vuonna 2019, joka on tarkastelujemme keskeinen vuosi ja viimeinen vuosi ennen koronapandemiaa. Yritysten maajakaumat on kuvattu taulukossa A1.

⁶³ Devereux and Griffith (1998, 2003).

⁶⁴ Lisäinvestointi voidaan mieltää siten, että yrityksellä on alun perin suunnitelma pääoman tasoksi (investointien yhteismäärän, miinus poistot) jokaiselle ajanhetkelle. Tässä suunnitelmassa pitäydytään kaikkina muina ajankohtina paitsi hetkellä t , jolloin pääoman tasoksi tulee yhtä yksikköä korkeampi arvo, kuin suunnitelmassa (yhden yksikön lisäinvestointi). Pääoma palautetaan suunnitellulle tasolle seuraavana ajanhetkenä ($t + 1$), johon päästään tekemällä sopivan suuruinen negatiivinen lisäinvestointi (tämä riippuu muun muassa inflaatiosta).

$$(1) \quad R^* = -1 + \frac{1}{1+\rho} [(p + \delta)(1 + \pi) + (1 - \delta)(1 + \pi)]$$

Investointien yhden yksikön lisäys $dI_t = 1$ tuottaa seuraavalla periodilla ylimääräisen nimellisen tuotoksen $(p + \delta)(1 + \pi)$, missä p on investoinnin reaalin tuotto, δ pääoman kulumisaste ja π inflaatioaste. Jotta pääoman määrä saadaan palautettua periodilla $t + 1$ tasolle, jolla se olisi ollut ilman lisäinvestointia, periodilla $t + 1$ tehdään negatiivinen lisäinvestointi, jonka suuruus on $dI_{t+1} = -(1 - \delta)(1 + \pi)$.⁶⁵ Muuttuja ρ kuvaa investoijan diskonttokorkoa ja huomioi arvostuksen ajanhetkien välillä.⁶⁶

Jos esimerkiksi reaalin tuotto on 20 %, kuluminen 10 %, inflaatio 1 % ja diskonttokorko 1.02 %, yhden yksikön lisäinvestointi tuottaa ajanhetken t arvossa mitattuna tuoton **0.1998**.⁶⁷

Ottamalla huomioon verotus maassa i , johon investointi tehdään (veroaste τ_i), verojen jälkeinen tuotto lisäinvestoinnista on $(p + \delta)(1 + \pi)(1 - \tau_i)$. Lisäksi huomioidaan se, että investoinnista saa tehdä verovähennyksiä sekä investointivuonna että tulevana vuosina. Merkitsemällä muuttujalla A_i yhden yksikön investoinnin verovähennysten nettonykyarvoa ja muuttujalla v_i varaston arvonmuutokseen liittyvää käsittelyä⁶⁸, voidaan veron jälkeinen tulovirta yhden yksikön suuruudesta pidätetyillä voitoilla tehdystä investoinnista kirjoittaa muodossa

$$(2) \quad R_{RE}^{Domestic} = -(1 - \tau_i A_i) + \frac{1}{1+\rho} [(p + \delta)(1 + \pi)(1 - \tau_i) + (1 - \delta)(1 + \pi)(1 - \tau_i A_i) - v_i \tau_i \pi] = \frac{1}{1+r} \left[(p + \delta)(1 - \tau_i) - \frac{v_i \tau_i \pi}{(1+\pi)} - (r + \delta)(1 - \tau_i A_i) \right]$$

Verovähennysten nettonykyarvo (A_i) riippuu siitä, kuinka nopeasti investointikohdetta saa verotuksessa vähentää. Suomessa kone- ja laiteinvestointien sekä teollisuusrakennusten poistot tehdään menojäännöspoistoina, 25 % ja 7 % poistoprosenteilla.⁶⁹ Aineettoman omaisuuden investoinnit poistetaan Suomessa tasapoistoina 10 vuodessa.⁷⁰ Maata ja varastoja ei poisteta.

Laskelmissa oletetaan, että tytäryhtiö (maassa i) kotiuttaa veron jälkeisen voiton (maassa j sijaitsevalle) emoyhtiölle osinkoina. Se, minkälainen vero näille osingoille kohdistuu, riippuu siitä, kuinka maiden rajat ylittävissä tapauksissa huomioidaan toisen maan verotus ja siihen liittyvä kahdenkertaisen verotuksen

⁶⁵ Yhden yksikön pääoman lisäys periodilla t on kasvanut inflaation vuoksi $(1 + \pi)$:n suuruiseksi, josta on puolestaan jää jäljelle osuus $(1 - \delta)$. Tästä syystä $(1 - \delta)(1 + \pi)$ suuruinen investointien pienentäminen ajanhetkellä $t + 1$ palauttaa pääoman sille tasolle, jolla se olisi ollut ilman ajanhetken t lisäinvestointia. Periodin $t + 1$ tulovirta muodostuu pienempien investointiin käytettyjen varojen vuoksi tämän verran suuremmaksi.

⁶⁶ Laskelmissa oletetaan diskonttokoron olevan nimelliskoron suuruinen ($\rho = i$). Vertaa myös taulukko 3.

⁶⁷ $-1 + \frac{1}{1+0.0102} [(0.2 + 0.1)(1 + 0.01) + (1 - 0.1)(1 + 0.01)] = 0.1998$.

⁶⁸ Varastoille tulee maan käytännön mukaan (LIFO/FIFO/painotettu) tieto jokaisen maan käytännöstä (haettu ZEW-lähteestä <https://www.zew.de/en/publications/effective-tax-levels-using-the-devereux-griffith-methodology-update-2020-1>). Aineistosta käytetään arvonmuutos aineistoa (Inventories), kaksinkertaisen verotuksen poistamismetodia (GroupTaxation) sekä lähdeveroasteita (WHT) korkomaksuille ja osingoille (jotka otoksessa valtaosin nollia). Lisäksi kyseisestä raportista on etsitty maat, joilla on käytössä omaan pääomaan liittyvä vähennys (notional interest deduction, NID) ja niiden veroasteet. Varastojen muutoksiin liittyen on kolme vaihtoehtoa: first-in-first-out (FIFO) -tapauksessa varastosta katsotaan ensimmäiseksi poistuvan sinne ensimmäisenä tullut hyödyke ($v_i = 1$), last-in-first-out (LIFO) -tapauksessa viimeisenä tullut hyödyke poistuu sieltä ensimmäisenä ($v_i = 0$) ja painotetun keskiarvon tarkasteluissa huomioidaan puolet varaston arvon muutoksesta ($v_i = \frac{1}{2}$). Rahoitusomaisuuden arvonmuutoksia ei ole laskelmissa huomioitu.

⁶⁹ Menojäännöspoiston nykyarvo on $A = \varphi \left(1 + \left(\frac{1-\varphi}{1+\rho} \right) + \left(\frac{1-\varphi}{1+\rho} \right)^2 + \dots \right) = \frac{\varphi(1+\rho)}{\rho+\varphi}$. Laskelmissa käytetään pysyvän lainsäädännön mukaisia poistoprosentteja (säännönmukaiset poistot), ei korotettuja poistoprosentteja (50 % ja 14 %, jotka ovat olleet voimassa vuodesta 2020 alkaen ja joiden on tarkoitus olla voimassa vuoteen 2025 asti).

⁷⁰ Tasapoiston nettonykyarvo on $(\sum_1^Y (1/Y * (1 + \left(\frac{1}{1+\rho} \right) + \left(\frac{1}{1+\rho} \right)^2 + \dots + \left(\frac{1}{1+\rho} \right)^Y)))$.

mahdollisuus. Merkitään yhden yksikön kotiutetusta voitosta maksettavaa veroa muuttujalla σ_{ji} .⁷¹ Jos maiden j ja i välillä sovelletaan vapautusmenetelmää (exemption method), osinkoa verotetaan vain tytäryhtiön maassa. Hyvitys- ja vähennysjärjestelmissä osinkoihin voi kohdistua vero myös emoyhtiön maassa. c_i kuvaa osinkojen lähdeveroa.

$$(3) \quad \sigma_{ji} = \begin{cases} c_i & \text{vapautus} \\ \max\left(\frac{\tau_j - \tau_i}{1 - \tau_i}, c_i\right) & \text{hyvitys rajoitteella} \\ \tau_j(1 - c_i) + c_i & \text{vähennys} \end{cases}$$

Huomioimalla kotiutetun voiton verotus saadaan nettotulovirraksi pidätetyillä voitoilla tehdyille investoinnille

$$(4) \quad R_{RE} = \frac{(1 - \sigma_{ji})}{1 + r} \left[(p + \delta)(1 - \tau_i) - \frac{v_i \tau_i \pi}{(1 + \pi)} - (r + \delta)(1 - \tau_i A_i) \right]$$

Nettotulovirtaan vaikuttaa lisäksi investoinnin rahoitusmuoto. Investointi voidaan tehdä joko pidätetyillä voitoilla, velalla tai uudella omalla pääomalla. Jos se tehdään ulkoisella rahoituksella, siihen liittyy rahoituskustannuksia, jotka muuttavat verotusta ja nettotulovirtaa.

Merkitään tytäryhtiön emoyhtiölle maksamiin korkoihin liittyvää veromuutosta muuttujalla ω_{ij} .

$$(5) \quad \omega_{ij} = \begin{cases} \bar{\omega}_i & \text{vapautus} \\ \max(\tau_j, \bar{\omega}_i) & \text{hyvitys rajoitteella} \\ \tau_j(1 - \bar{\omega}_i) + \bar{\omega}_i & \text{vähennys} \end{cases}$$

$\bar{\omega}_i$ kuvaa korkoihin liittyvää lähdeveroa.

Tarkastelemme niitä 7 erilaista rahoitusyhdistelmää, joissa investointi tehdään muilla tavoin kuin siten, että emoyhtiö hankkii ulkoista rahoitusta ja tytäryhtiö tekee investoinnin pidätetyillä voitoilla. Oletetaan, että $dB_i = dB_j$ ja uudella pääomalla tehtyjen investointien osuus on yhtä suuri kuin pidätetyillä voitoilla tehtyjen investointien, $\frac{(1 - dB)}{2}$.⁷² Oletetaan myös, että konsernit valitsevat itselleen verotuksen näkökulmasta suotuisimman velkarahoitusstrategian (vähentävät velan korkomenot korkeamman efektiivisen veroasteen maassa).

Velan käyttöön on kolme vaihtoehtoa: joko vain emoyhtiö rahoittaa investointia lainalla, vain tytäryhtiö rahoittaa lainalla tai molemmat rahoittavat investointia lainalla. Jos ainoastaan emoyhtiö rahoittaa lainalla, se saa vähentää verotuksessa lainan osalta määrän $i\tau_j$ (jos tytäryhtiön maassa on käytössä oman pääoman vähennys, emoyhtiön vähennys on suuruudeltaan $i\tau_j + i_i^{NID}(\tau_i - \tau_i^{NID})$).⁷³ Jos tytäryhtiö rahoittaa suoraan ottamalla lainaa kolmannelta osapuolelta, sen maksamat korkomenot ($i\tau_i$) saa vähentää, ja lisäksi huomioidaan kotiuttamisesta maksettava vero, jolloin yhdeksi rahoitusermiksi muodostuu $(1 - \sigma_{ji})i\tau_i$. Kolmas vaihtoehto on, että emoyhtiö rahoittaa investointia lainalla ja lainaa tämän lainan sisäisenä lainana tytäryhtiölle. Tällöin huomioidaan sekä emoyhtiön että tytäryhtiön saamat verovähennykset, jonka lisäksi huomioidaan emoyhtiölle maksetut korot: $(1 - \sigma_{ji})i\tau_i - i\omega_{ij} + i\tau_j$. Näin ollen velkaan liittyvä rahoituskomponentti on (olettaen, että valitaan konsernille alhaisimman verorasituksen rahoitusmuoto) $\max\left(i\tau_j + i_i^{NID}(\tau_i - \tau_i^{NID}), i\left((1 - \sigma_{ji})\tau_i - \omega_{ij} + \tau_j\right), (1 - \sigma_{ji})i\tau_i\right) dB$. Muun kuin velkaan liittyvän pääoman osalta huomioidaan rahoitusermissä mahdollinen oman pääoman vähennys niin emoyhtiön kuin tytäryhtiön sijaintimaassa ($[i_j^{NID}(\tau_j -$

⁷¹ Kotimaiselle investoinnille $\sigma_{ji} = 0$.

⁷² $1 - dB - dN = dRE = dN \Rightarrow dN = dRE = ((1 - dB))/2$.

⁷³ i_i^{NID} kuvaa laskennallisen oman pääoman vähennyksen korkoa ja τ_i^{NID} veroastetta, jolla vähennyskelpoista omaa pääomaa verotetaan. $\tau_i^{NID} = 0$ kuvastaa tilannetta, jossa korkoa vastaavaa omaa pääomaa ei veroteta.

$\tau_j^{NID}) + i_i^{NID}(\tau_i - \tau_i^{NID})](1 - dB)$). Lisäksi huomioidaan uuden oman pääoman kotiuttamisesta (osingosta) maksettava vero $-\rho\sigma_{ji}\frac{(1-dB)}{2}$.

Kokonaisuudessaan rahoitusermiksi muodostuu näin ollen

$$(6) F = \frac{(1-\varphi_i\tau_i)}{1+\rho} \left\{ \max(i\tau_j + i_i^{NID}(\tau_i - \tau_i^{NID}), i[(1-\sigma_{ji})\tau_i - \omega_{ij} + \tau_j], (1-\sigma_{ji})i\tau_i) dB + [i_j^{NID}(\tau_j - \tau_j^{NID}) + i_i^{NID}(\tau_i - \tau_i^{NID})](1 - dB) - \rho\sigma_{ji}\frac{(1-dB)}{2} \right\}$$

Verojen jälkeinen tulovirta saadaan yhdistämällä rahoitusermi (F) pidätetyillä voitoilla rahoitetun investoinnin tulovirran nettohyötyarvoon (R_{RE}).

$$(7) R = R_{RE} + F$$

Asettamalla verojen jälkeinen tulovirta nolaksi saadaan selville pienin tuotto, joka investoinnista tulee saada, jotta se kannattaa tehdä (pääomakustannus \tilde{p}).

$$(8) \tilde{p} = \frac{(r+\delta)(1-\tau_i A_i)(1+\pi) + v_i \tau_i \pi}{(1-\tau_i)(1+\pi)} - \delta - \frac{F(1+r)}{(1-\sigma_{ji})(1-\tau_i)}$$

Efektiivinen marginaalinen veroaste määritellään pääomakustannuksen ja reaalisen koron avulla.

$$(9) EMTR = \frac{\tilde{p}-r}{\tilde{p}}$$

Efektiivinen keskimääräinen veroaste vähentää investoinnista ennen veroja saatavasta tulon nettohyötyarvosta (R^*) vastaavan verotuksen jälkeisten tulojen nettohyötyarvon (R), ja suhteuttaa erotuksen tulovirtaan ($p/(1+r)$).

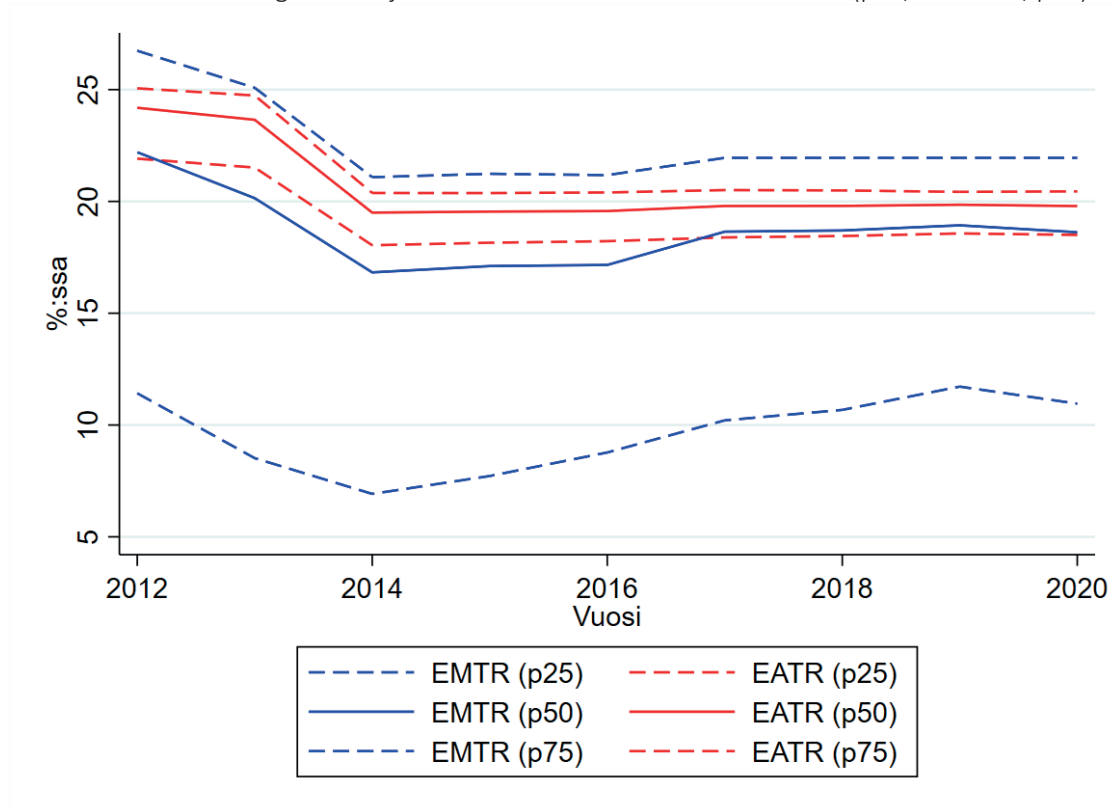
$$(10) EATR = \frac{R^* - R}{p/(1+r)}$$

Seuraavaksi tarkastellaan yllä esitetyn laskentakehikon ja Orbis-aineiston avulla saatavia tuloksia yritysten verotaakkoihin. Tarkasteltavana yritysryhmä ovat Suomessa sijaitsevat EU-maiden emoyhtiöiden tytäryhtiöt ja suomalaisten konsernien EU-maissa toimivat tytäryhtiöt. Kuvassa 6 kuvataan yritysten verotaakkojen kehitystä vuosien 2012 ja 2020 välillä. Verotaakkojen mittareina käytämme yllä johdettuja efektiivistä rajaveroastetta (EMTR) ja efektiivistä keskimääräistä veroastetta (EATR). Hyödynnämme näitä yrityskohtaisesti (konsernirakenteet huomioiden) sekä Orbis-aineiston tietojen että maiden verojärjestelmiin liittyvien tietojen kanssa.⁷⁴ Kuvassa havainnollistetaan verotaakkamittojen taustalla olevia jakaumia kuvaamalla EMTR- ja EATR-verotaakkamittojen jakaumien prosenttipisteet 25 %, 50 % (mediaani) ja 75 %. Kuvan siniset käyrät kertovat efektiivisten rajaveroasteiden kehityksestä (EMTR) ja punaiset efektiivisten keskimääräisten veroasteiden kehityksestä (EATR). Yhtenäiset käyrät kuvaavat yritysten mediaanien kehitystä näiden mittojen osalta.

Kuvasta havaitaan, että vuosien 2012 ja 2014 välillä veroasteen vaikutus investointien tuottovaatimukseen on vähentynyt. EMTR ja EATR ovat molemmat laskeneet mediaaniyrityksen kohdalla noin viisi prosenttiyksikköä tällä aikavälillä. Vuodesta 2014 alkaen EMTR on ollut noin 19 % ja EATR noin 17–18 %. Vuoden 2014 muutos liittyy yhteisöveroasteen laskuun. Kuvasta havaitaan myös, että EMTR vaihtelee yritysten välillä vuosien sisällä enemmän kuin EATR.

⁷⁴ Laskelmissa käytetyt parametrit on kuvattu taulukossa 3.

Kuva 6. Efektiiviset marginaaliset ja efektiiviset keskimääräiset veroasteet (p25, mediaani, p75)

Taulukko 3. Laskelmissa käytetyt parametrit

Parametri	Arvo
Reaalinen korko (r)	0.03
Inflaatioaste (π)	0.01
Nimellinen korko (i)	$(1+r)/(1+\pi)$
Diskonttokorko (ρ)	i
Projektin puhdas tuotto (p)	0.2

4.2 Laajennuksia (korkovähennysrajoitukset, voitonsiirto, väliyhteisölainsäädäntö)

Seuraavaksi laajennamme edellä kuvattujen pääomakustannuksen, efektiivisen veroasteen ja keskimääräisen veroasteen laskemista huomioimalla myös korkovähennysrajoitukset, yritysten voitonsiirron, sekä väliyhteisölainsäädännön (katso Loretz, 2023).

Korkovähennysrajoitukset huomioimme indikaattorimuuttujalla, joka saa arvon 1 silloin, kun yrityksen korkovähennysoikeutta rajoitetaan sen sijaintimaassa ja 0 silloin, kun sitä ei rajoiteta. Rajoituksen oletetaan siten koskevan koko korkomenoa. Korkorajoitus voi kohdistua joko emoyhtiön (IB_j), tai tytäryhtiön (IB_i) tai molempien korkomenoihin. Aineiston perusteella päätellään se, kohdistuuko yritysten korkomenoihin rajoitus vai ei.

$$(11) \quad IB = \begin{cases} 1, & \text{jos korkomenoa ei voida vähentää} \\ 0, & \text{jos korkomeno voidaan vähentää} \end{cases}$$

Rahoitustermi muuttuu aiemmasta (muutokset korostettuna) velan korkovähennysten vuoksi siltä osin kuin ne liittyvät korkomenoihin. Uusi rahoitustermi on nyt seuraavanlainen:

$$(12) \quad F^{IB} = \frac{(1-\varphi_i\tau_i)}{1+\rho} \left\{ \max \left((1-IB_j)i\tau_j + i_i^{NID}(\tau_i - \tau_i^{NID}), i[(1-\sigma_{ji})\tau_i(1-IB_i) - \omega_{ij} + (1-IB_j)\tau_j], (1-\sigma_{ji})i\tau_i(1-IB_i) \right) dB + [i_j^{NID}(\tau_j - \tau_j^{NID}) + i_i^{NID}(\tau_i - \tau_i^{NID})](1-dB) - \rho\sigma_{ji} \frac{(1-dB)}{2} \right\}$$

Voitonsiirron osalta oletetaan, että yritys siirtää tuotoista kiinteän osuuden λ toiseen maahan. Tätä osuutta ei veroteta investoinnin sijaintimaassa i , vaan se katsotaan siirretyksi maahan k , joka on konsernin matalimman veroasteen maa.⁷⁵ Investoinnista saatava tulovirta muuttuu (muutokset korostettu) voitonsiirron vuoksi seuraavaksi:⁷⁶

$$(13) \quad R_{RE}^{PS} = \frac{(1-\sigma_{ji})}{1+r} \left[(1-\lambda)(p+\delta)(1-\tau_i) - (r+\delta)(1-\tau_i A_i) - \frac{v_i\tau_i\pi}{(1+\pi)} \right] + \frac{(1-\sigma_{jk})}{1+r} \lambda(p+\delta)(1-\tau_k)$$

Hyödyntämällä kaavoja 12 ja 13, ja asettamalla $R = R_{RE}^{PS} + F^{IB} = 0$ saadaan korkovähennysrajoitukset ja voitonsiirron huomioivaksi pääomakustannukseksi

⁷⁵ Tarkasteluissa otetaan konsernin yritykset ja niiden sijainnit annettuina, eikä anneta esimerkiksi mahdollisuutta perustaa uutta tytäryhtiötä matalan verotuksen maahan.

⁷⁶ Voitonsiirron suuruus arvioidaan kirjallisuuden estimaattien, yritysten voittojen ja niiden voitonsiirtokannusteiden (veroaste-erojen) avulla. Yrityksen havaittu voitto ennen korkoja ja veroja ($EBIT_i^{obs}$) saadaan vastaavasta suureesta ennen voitonsiirtoa ($EBIT_i^{corr}$) joustoestimaatin (ε^{PS}) sekä veroasteiden (τ_i ja $\bar{\tau}_k$) avulla seuraavasti:

$$EBIT_i^{obs} = \frac{EBIT_i^{corr}}{1 + \varepsilon^{PS}(\tau_i - \bar{\tau}_k)}$$

Heckemeyerin ja Overeschin (2017) tutkimuksen perusteella voitonsiirtoon liittyvä jousto on $\varepsilon^{PS} = 0.6$. Lisäksi huomioidaan se, että vain osa yrityksistä harjoittaa voitonsiirtoa.

$$PS = 1 \text{ if } [(p_i^{obs} > p_k^{obs}) \cap (\tau_i < \bar{\tau}_k)] \cup [(p_i^{obs} < p_k^{obs}) \cap (\tau_i > \bar{\tau}_k)]$$

$$p_x^{obs} = \frac{EBIT_x^{obs}}{INV_x + INT_x + FIN_x + TANG_x} \quad \forall x \in (i, k)$$

Huomioimalla se, että 33 % yrityksistä harjoittaa voitonsiirtoa, joustoksi laskelmissa katsotaan $\varepsilon^{PS} = 1.8 (= 0.6/0.33)$. Tämä joustoestimaatti on myös sopusoinnussa Beer ja muut (2020) tulosten kanssa.

$$\lambda = \begin{cases} 0 & \text{if } EBIT \leq 0 | \tau_i \leq \tau_k \\ \varepsilon^{PS}(\tau_i - \tau_k) & \text{if } EBIT > 0 \cap \tau_i > \tau_k \end{cases}$$

$$\lambda^{CFC} = \begin{cases} 0 & \text{if } EBIT \leq 0 | \tau_i \leq \tau_{k*}^{CFC} \\ \varepsilon^{PS}(\tau_i - \tau_{k*}^{CFC}) & \text{if } EBIT > 0 \cap \tau_i > \tau_{k*}^{CFC} \end{cases}$$

$$(14) \quad \tilde{p}^{PS} = \frac{(1-\sigma_{ji})[(r+\delta)(1-\tau_i A_i)(1+\pi)+v_i \tau_i \pi]-F^{IB}(1+\rho)}{[(1-\sigma_{ji})(1-\lambda)(1-\tau_i)+(1-\sigma_{jk})\lambda(1-\tau_k)](1+\pi)} - \delta$$

Voitonsiirtoa tapahtuu maasta i maahan k silloin, kun efektiivinen veroaste maassa k (τ_k^{eff}) on matalampi kuin maassa i (τ_i^{eff}). Efektiivinen veroaste puolestaan muodostuu sekä kyseisessä maassa maksettavasta verosta että siitä verosta, joka kohdentuu emoyhtiön kotimaahan kotiuttamiin voittoihin.

$$(15) \quad \tau_i + \sigma_{ji}(1 - \tau_i) = \tau_i^{eff} > \tau_k^{eff} = \tau_k + \sigma_{jk}(1 - \tau_k)$$

Korkovähennysrajoitusten ja voitonsiirron lisäksi huomioimme laskelmissa väliyhteisölainsäädännön. Väliyhteisölainsäädäntö astuu voimaan, kun tytäryhtiön voittoja verotetaan laissa määriteltyä veroastetta (τ^{CFC}) matalammalla veroasteella. Tällöin kyseiset voitot luetaan emoyhtiön veropohjaan. Koska voitonsiirron kautta saatua tuloa verotettaisiin muutoin emoyhtiön tulona, oletetaan tässä yhteydessä myös, että voitonsiirto tapahtuu maahan k^* , missä $\tau_{k^*}^{CFC} \geq \tau^{CFC}$. Voitonsiirtoa tapahtuu silloin, kun $\tau_i^{eff} > \tau_{k^*}^{eff}$. Määritellään väliyhteisölainsäädäntöön liittyvä muuttuja sen mukaan sisältykö tulo tähän säädäntöön vai ei.

$$(16) \quad CFC = \begin{cases} 1, & \text{jos tulo sisältyy väliyhteisölainsäädäntöön (CFC)} \\ 0, & \text{jos tulo ei sisälly väliyhteisölainsäädäntöön (CFC)} \end{cases}$$

Väliyhteisölainsäädännön huomioiva tulovirran nettonykyarvo pidätetyillä voitoilla tehdystä investoinnista on (muutokset verrattuna kaavaan 13 korostettuina).

$$(17) R_{RE}^{CFC} = (1 - CFC) \left\{ \frac{(1-\sigma_{ji})}{1+r} \left[(1 - \lambda^{CFC})(p + \delta)(1 - \tau_i) - (r + \delta)(1 - \tau_i A_i) - \frac{v_i \tau_i \pi}{(1+\pi)} \right] + \frac{(1-\sigma_{jk^*})}{1+r} \lambda^{CFC} (p + \delta)(1 - \tau_{k^*}^{CFC}) \right\} + CFC \frac{1}{1+r} \left[(p + \delta)(1 - \tau_j) - (r + \delta)(1 - \tau_j A_j) - \frac{v_j \tau_j \pi}{(1+\pi)} \right]$$

Väliyhteisölainsäädäntö vaikuttaa myös rahoitustermiin, koska emoyhtiön veropohjaan sisällytetystä tytäryhtiön tulosta ei makseta kotiuttamiseen liittyvää veroa. Silloin, kun rajoite sitoo, saadaan

$$(18) \quad F^{parent} = \frac{1-\phi_i \tau_j}{1+\rho} [i_j^{NID} (\tau_j - \tau_j^{NID})(1 - dB) + (1 - IB_j) i_j \tau_j dB]$$

Ja vastaava tulovirtojen nykyarvo eri rahoitusmuodoilla, kun rajoite sitoo, on

$$(19) \quad R^{CFC} = R_{RE}^{CFC} + F^{parent}$$

Pääomakustannukseksi saadaan väliyhteisölainsäädännön sitoessa ja silloin, kun se ei sido:

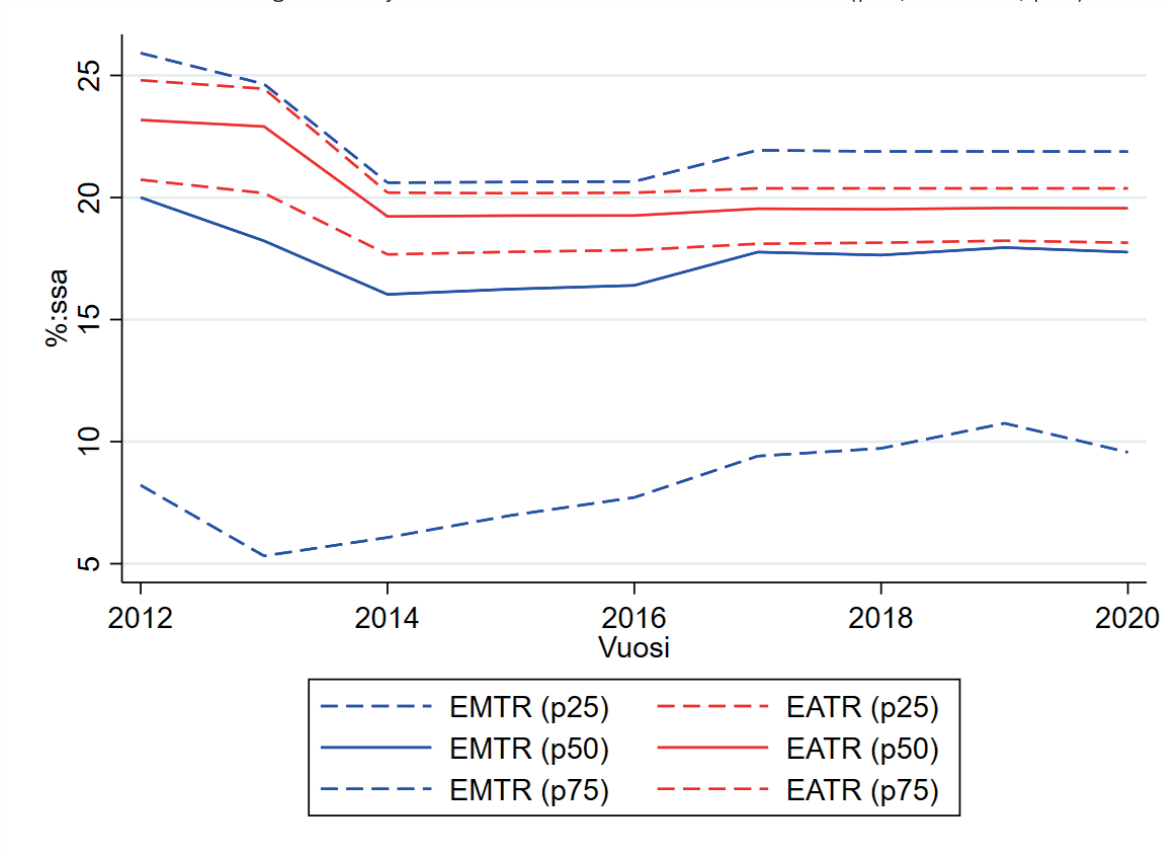
$$(20) \quad \tilde{p}^{CFC} = \begin{cases} \frac{(r+\delta)(1-\tau_j A_j)(1+\pi)+v_j \tau_j \pi - F^{parent}(1+\rho)}{(1-\tau_j)(1+\pi)} - \delta & \text{jos } CFC = 1 \\ \frac{(1-\sigma_{ji})[(r+\delta)(1-\tau_i A_i)(1+\pi)+v_i \tau_i \pi]-F^{IB}(1+\rho)}{[(1-\sigma_{ji})(1-\lambda^{CFC})(1-\tau_i)+(1-\sigma_{jk^*})\lambda^{CFC}(1-\tau_{k^*}^{CFC})](1+\pi)} - \delta & \text{jos } CFC = 0 \end{cases}$$

Siinä tapauksessa, että säädäntö ei sido, saadaan yhtälöä 14 vastaava pääomakustannus sillä erolla, että mahdollista voitonsiirtoa tehdään maahan k^* , ei maahan k .

Kuvassa 7 tarkastelemme kuinka yritysten verotaakat ovat kehittyneet eri yritysryhmillä vuosien 2012 ja 2020 välillä, kun yllä tehdyt laskentakehikon laajennukset on otettu huomioon. Verotaakkojen mittareina käytämme yllä johdettuja investointien tuomien voittojen efektiivistä rajaveroastetta (EMTR) ja efektiivistä keskimääräistä veroastetta (EATR), joista kuvaamme jakaumien prosenttipisteet 25 %, 50 % (mediaani) ja 75 %.

Kuvasta havaitaan yritysten verotaakkojen lasku vuosien 2012 ja 2014 välillä. Sekä EMTR että EATR ovat pienentyneet mediaaniyritykselle noin neljä prosenttiyksikköä. Vuodesta 2014 alkaen EMTR on ollut noin 19 % ja EATR noin 16–18 %. EMTR vaihtelee kuvion mukaan enemmän kuin EATR. Erityisesti EMTR on noin neljännekselle yrityksistä karkeasti alle 10 %.

Kuva 7. Efektiiviset marginaaliset ja efektiiviset keskimääräiset veroasteet (p25, mediaani, p75)

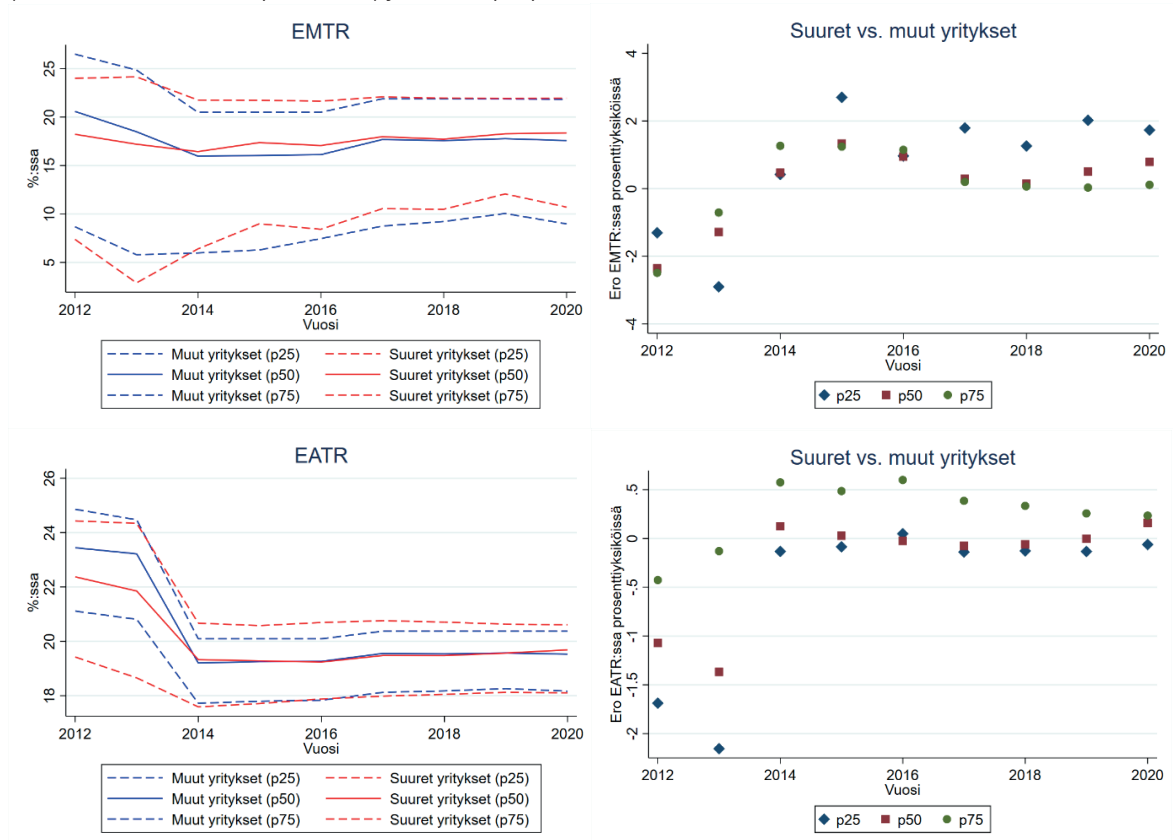

Seuraavaksi tarkastelemme kuinka verotaakat ovat kehittyneet eri yritysryhmillä. Kuvissa 8–18 tarkastelemme, kuinka yritysten verotaakat ovat kehittyneet eri yritysryhmillä vuosien 2012 ja 2020 välillä. Verotaakkojen mittareina käytämme yllä johdettuja efektiivistä rajaveroastetta (EMTR) ja efektiivistä keskimääräistä veroastetta (EATR). Kuvaamme jakaumien prosenttipisteet 25 %, 50 % (mediaani) ja 75 %. Aloitamme vertailemalla, kuinka suurten yritysten verotaakat ovat kehittyneet verrattuna muiden yritysten verotaakkoihin (kuva 8). Tämän jälkeen tarkastelemme erikseen CCCTB-reformin alaisia yrityksiä (kuva 9), Pilari 1 reformin alaisia yrityksiä (kuva 10), Pilari 2 reformin alaisia yrityksiä (kuvat 11 ja 12), yrityksiä, joilla on keskiarvoa enemmän aineetonta omaisuutta (kuvat 13 ja 14), sekä erikseen teollisuuden alan (toimialakoodi C) yrityksiä (kuva 15), informaatio- ja viestintäalan (toimialakoodi J) yrityksiä (kuvat 16 ja 18) sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alan (toimialakoodi M) yrityksiä (kuvat 17 ja 18).

Yhtenä perusteluna erilaisille veroreformiehdotuksille on ajoittain esitetty sitä, että suuret yritykset maksavat mahdollisesti muita yrityksiä vähemmän veroja tuloksestaan. Tästä syystä aloitamme tarkastelut vertailemalla suurten yritysten verotaakkoja muiden yritysten verotaakkoihin. Kuva 8 havainnollistaa suurten yritysten verotaakkojen kehitystä vuosina 2012–2020. Kuvan vasen yläkuvio kuvaa punaisilla käyrillä suurten yritysten investointien efektiiviset veroasteet (EMTR). Suurella yrityksellä tarkoitetaan tässä yritystä, joka kuuluu konserniin, jonka globaali liikevaihto ylittää 750M€. ⁷⁷ Kuvion yhtenäinen punainen viiva kuvastaa mediaaniyritystä ja katkoviivoitetut punaiset käyrät verotaakkojen jakauman prosenttipisteitä 25 % (alempi käyrä) ja 75 % (ylempi käyrä). Kuvion siniset käyrät kuvaavat muiden yritysten (konsernin liikevaihto enintään 750M€) verotaakkoja vastaavalla tavalla.

⁷⁷ Kyseinen liikevaihtoraja määrittää esimerkiksi veloitteen maakohtaiseen raportointiin (Country-by-Country) sekä osittain sen, kuuluuko yritys Pilari 2 reformin alaisuuteen.

Kuva 8. Efektiiviset marginaaliset ja keskimääräiset veroasteet (p25, mediaani, p50) suurille yrityksille (konsernin liikevaihto yli 750M€) ja muille yrityksille

Kuvan vasemmasta yläkuviosta havaitaan, että suurten yritysten efektiivisen rajaveroasteen mediaani on pysytellyt noin 17–18 %:n tuntumassa koko tarkasteluajanjakson. Verrattuna muiden yritysten mediaaniin, suurta eroa ei ole. Muiden yritysten osalta mediaani laski vuosien 2012 ja 2014 välillä, mutta suurta eroja ei kuviossa näy. Kuvion EMTR-prosenttipisteet 25 % ja 75 % osoittavat, että verotaakoissa on selkeää vaihtelua yritysten välillä, niin suurten yritysten joukossa kuin muiden yritysten joukossa. Noin neljänneksellä yrityksistä EMTR ylittää 20 % ja noin neljänneksellä se alittaa 10 %.

Kuvan oikea yläkuvio näyttää vuosittaisella tasolla eri prosenttipisteiden eron suurten yritysten ja muiden yritysten välillä. Kuviosta havaitaan, että siinä missä ennen vuotta 2014 suurten yritysten verotaakat olivat pienempiä kuin muiden yritysten, vuodesta 2014 alkaen erot ovat olleet jopa toisinpäin. Erot ovat kuitenkin hyvin pieniä.

Kuvan 8 alakuviot kuvaavat yläkuvioita vastaavasti efektiivisiä keskimääräisiä veroasteita (EATR) suurille yrityksille ja muille yrityksille. Vasen alakuvio kertoo, että mediaani EATR laski vuonna 2014 noin 3–4 % sekä suurilla yrityksillä että muilla yrityksillä. Muutos liittyy vuoden 2014 yhteisöveroastemuutokseen. Vuodesta 2014 alkaen mediaani EATR on ollut 19–20 %. Oikea alakuvio vertailee prosenttipisteitä (25 %, 50 %, 75 %) vuosittain ja havainnollistaa sitä, että vuosien 2012 ja 2013 suurten yritysten pienempien EATR-mittojen sijaan vuodesta 2014 alkaen erot efektiivisessä keskimääräisessä veroasteessa ovat hyvin lähellä nollaa suurten yritysten ja muiden yritysten välillä.

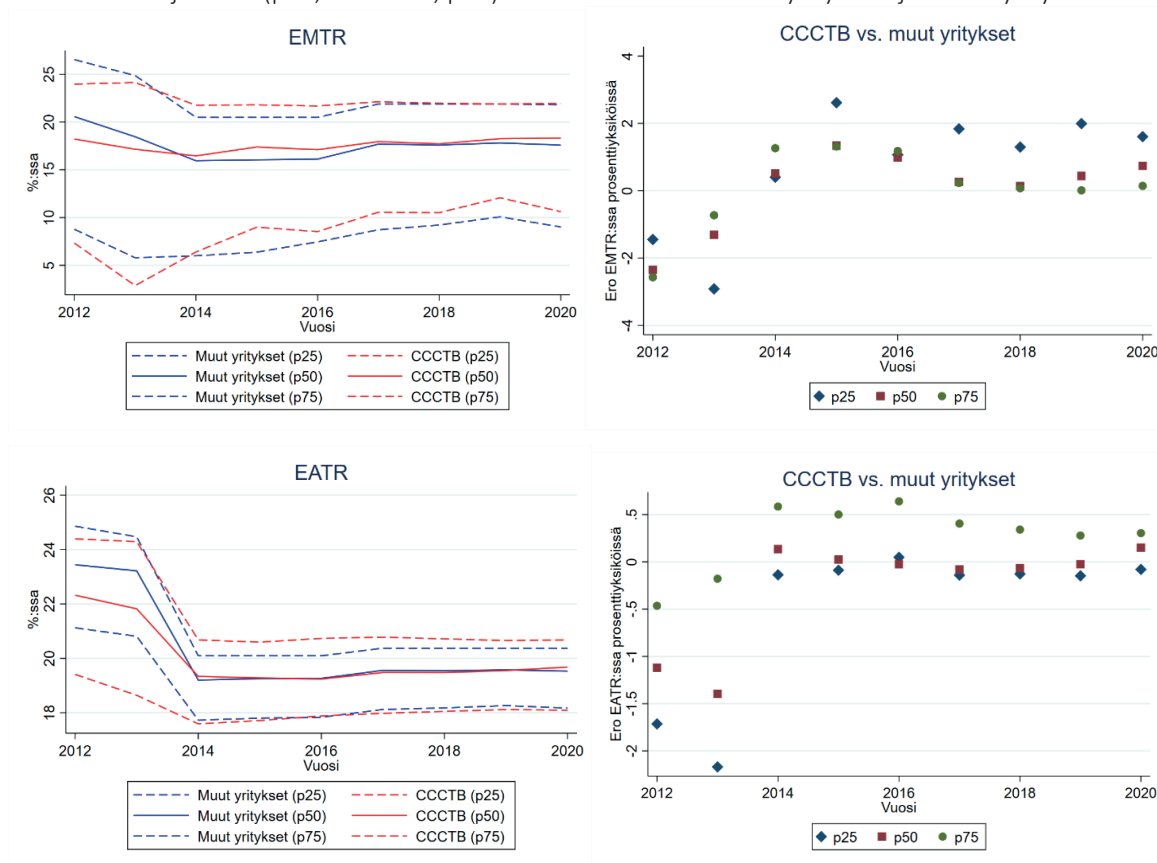
Yhteenvedon todettakoon, että suurten yritysten ja muiden yritysten verotaakat (EMTR eikä EATR) eivät ole poikenneet toisistaan suuresti viimeisinä vuosina. Suurten yritysten verotaakat vaikuttavat olevan valtaosin marginaalisesti muiden yritysten verotaakkojen yläpuolella.

Seuraavaksi tarkastellaan yksitellen eri reformien (CCCTB, Pilari 1, Pilari 2) kriteeristöjen perusteella verouudistuksen kohteeksi valikoituvien yritysten verotaakkoja verrattuna kunkin reformin ulkopuolelle

jäävien yritysten verotaakkoihin (kuvat 9–12). Kuvassa 9 tarkastellaan CCCTB-reformin alaisten yritysten verotaakkojen kehitystä ja vertaillaan tätä muiden yritysten verotaakkojen kehitykseen. Kuvan perusteella CCCTB-reformin piiriin kuuluvien yritysten verotaakkojen kehitys (kuvan punaiset käyrät) on ollut hyvin samanlaista kuin kuvassa 8 tarkasteltujen suurten yritysten verotaakkojen kehitys. Suurten yritysten kohdalla (kuva 8) on CCCTB-reformin alaisiin yrityksiin verrattuna (kuva 9) myös joitain suuria suomalaisia yrityksiä, joilla ei aineiston perusteella ole tytäryhtiöitä.⁷⁸

Kuvassa 10 tarkastellaan Pilari 1 piiriin kuuluvien yritysten verotaakkojen kehitystä ja vertaillaan muihin yrityksiin. Kuvan neljän ylimmän kuvion perusteella verotaakat vaikuttavat heiluvan vuosien välillä enemmän kuin yllä tehdyissä tarkasteluissa. Tämä johtuu osaltaan siitä, että Pilari 1 kohdistuu vain verrattain harvoihin yrityksiin.⁷⁹ Mediaani EMTR on vaihdellut 15 ja 20 prosentin välillä ja joinain vuosina Pilarin 1 piiriin tulevien verotaakka on ollut muita yrityksiä korkeampi ja toisina puolestaan matalampi. Toisen rivin kuvioiden perusteella havaitaan, että vuodesta 2015 alkaen keskimääräisissä veroasteissa (EATR) ei ole juurikaan ollut eroja yritysten välillä. Havaintojen perusteella Pilari 1 piiriin kuuluvien yritysten verotaakat ovat olleet tyypillisesti vähintään muiden yritysten verotaakkojen tasolla.

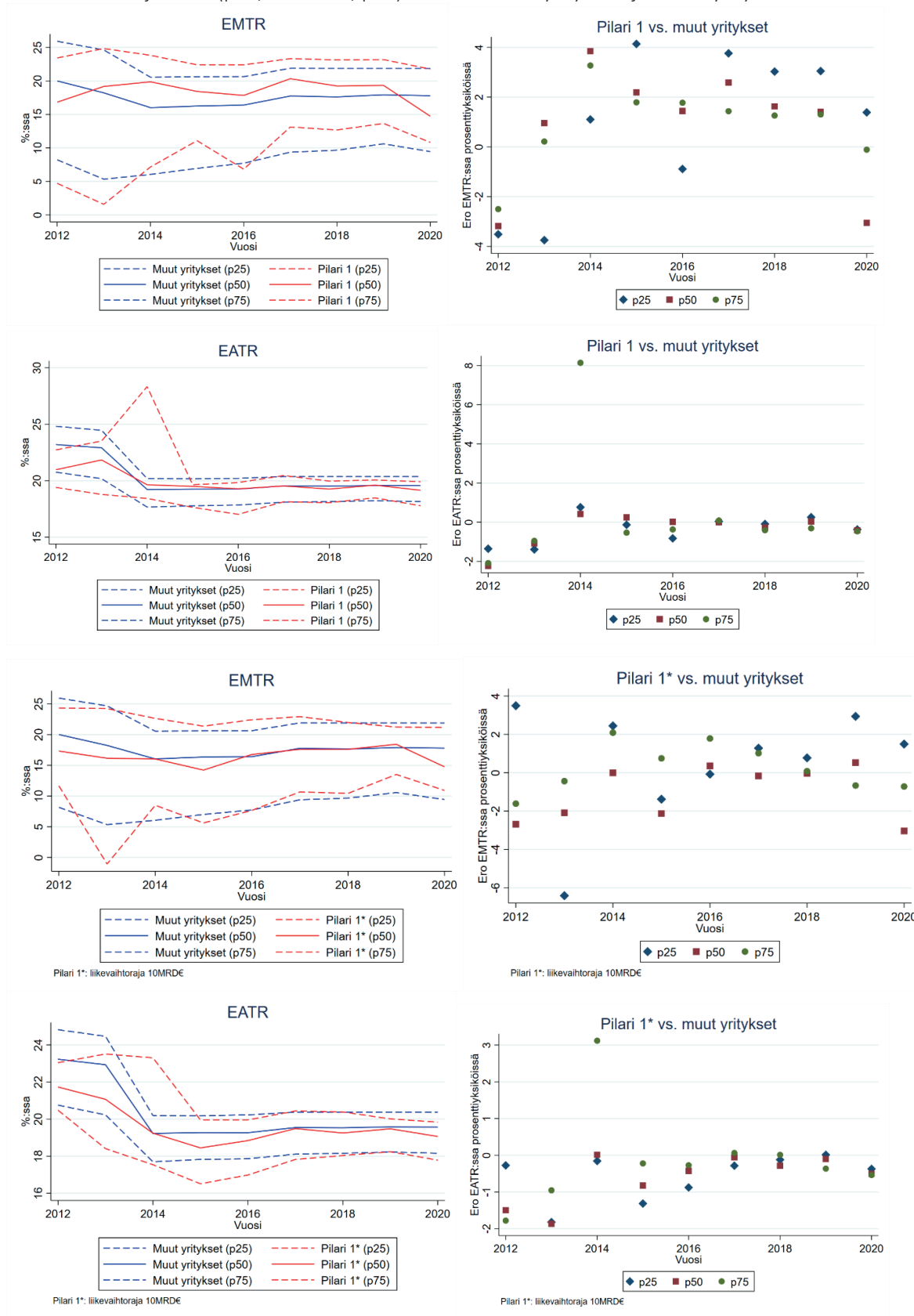
Kuva 9. EMTR ja EATR (p25, mediaani, p50) CCCTB-reformin alaisille yrityksille ja muille yrityksille

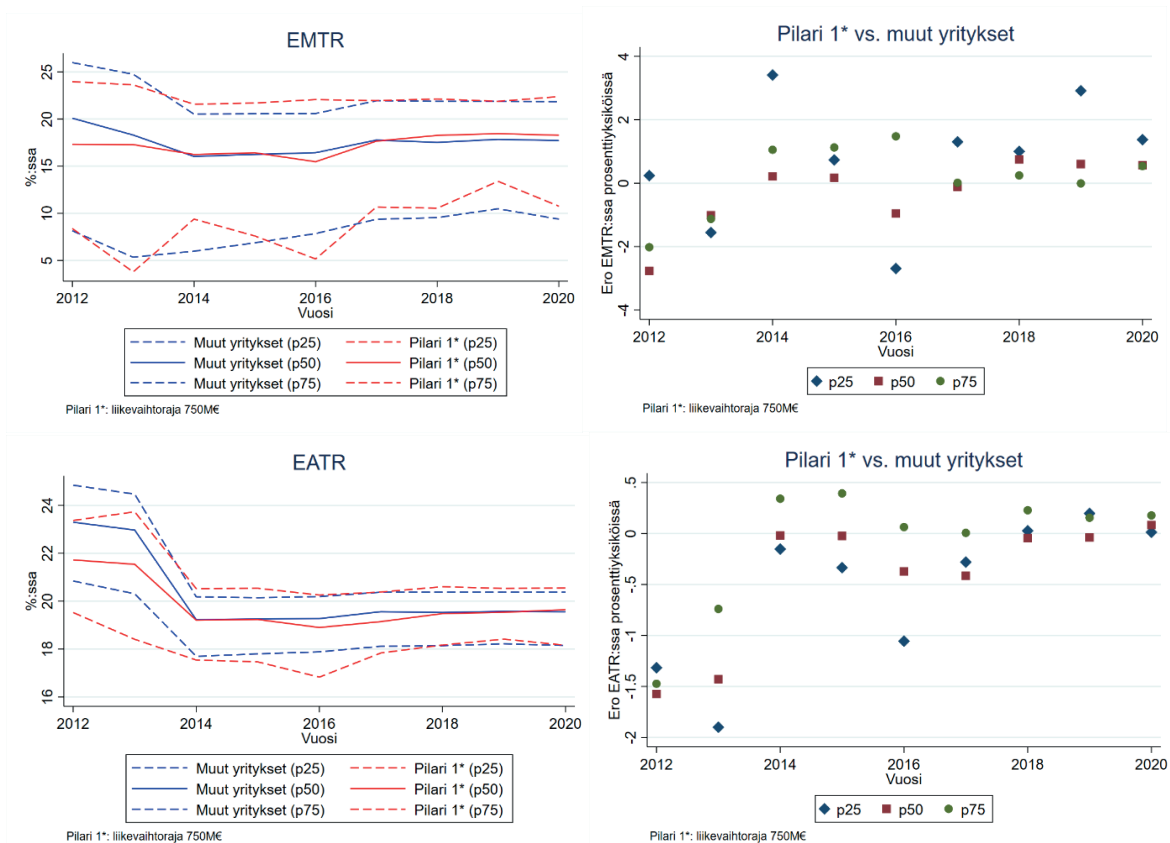

⁷⁸ Tarkennuksena todettakoon, että olemme rajanneet tarkastelut konsernien eurooppalaisiin osiin, mistä syystä on mahdollista, että joillain konserneilla on tytäryhtiöitä, mutta ei kuitenkaan valitulla aineistorajauksella. Tästä syystä ei voida sanoa varmaksi sitä, ettei mainituilla yrityksillä olisi tytäryhtiöitä.

⁷⁹ Katso luku 4.3 ja kuva 19.

Kuva 10. EMTR ja EATR (p25, mediaani, p50) Pilari 1 alaisille yrityksille ja muille yrityksille

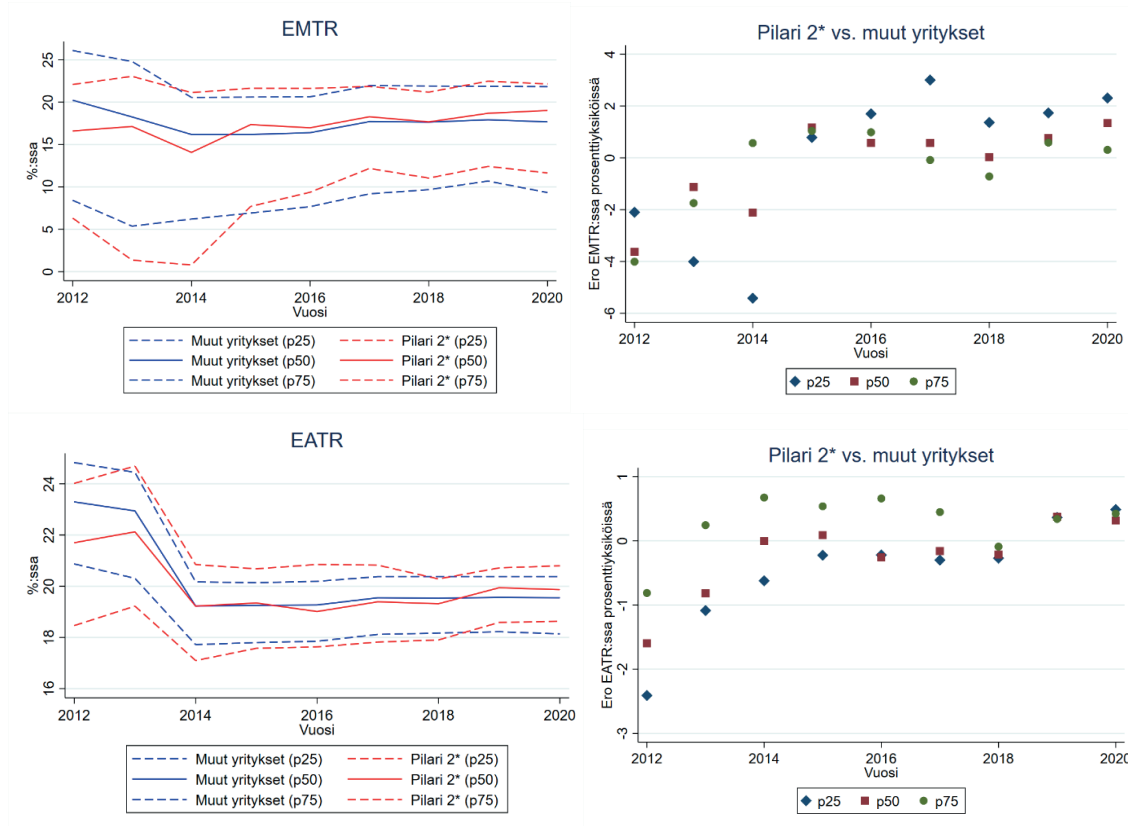
Kuvan 10 neljä keskimmäistä kuviota havainnollistavat Pilari 1 piiriin kuuluvien yritysten verotaakkojen kehitystä siinä tapauksessa, jossa reformin globaali liikevaihtoraja olisi 10 mrd.€ ja neljä alinta kuviota vastaavia kehityksiä liikevaihtorajalla 750M€. Liikevaihtorajalla 10 mrd.€ verotaakkaerot ovat olleet vastaavankaltaiset kuin 20 mrd.€ rajalla. Liikevaihtorajalla 750M€ erot ovat puolestaan vielä pienemmät kuin muilla liikevaihtorajoilla.

Kuvissa 11 ja 12 tarkastellaan Pilari 2 reformin alaisten yritysten verotaakkojen kehitystä kahdessa eri tapauksessa. Kuvassa 11 reformin piiriin katsotaan kuuluvaksi ne yritykset, joiden koko konsernin efektiivinen veroaste (ETR) on alle 15 %. Kuvassa 12 reformin piiriin katsotaan kuuluvaksi kaikki niiden konsernien yritykset, joissa vähintään yhdessä maassa konsernin sijaintimaan tytäryhtiöiden aggregoitu ETR on alle 15 %.

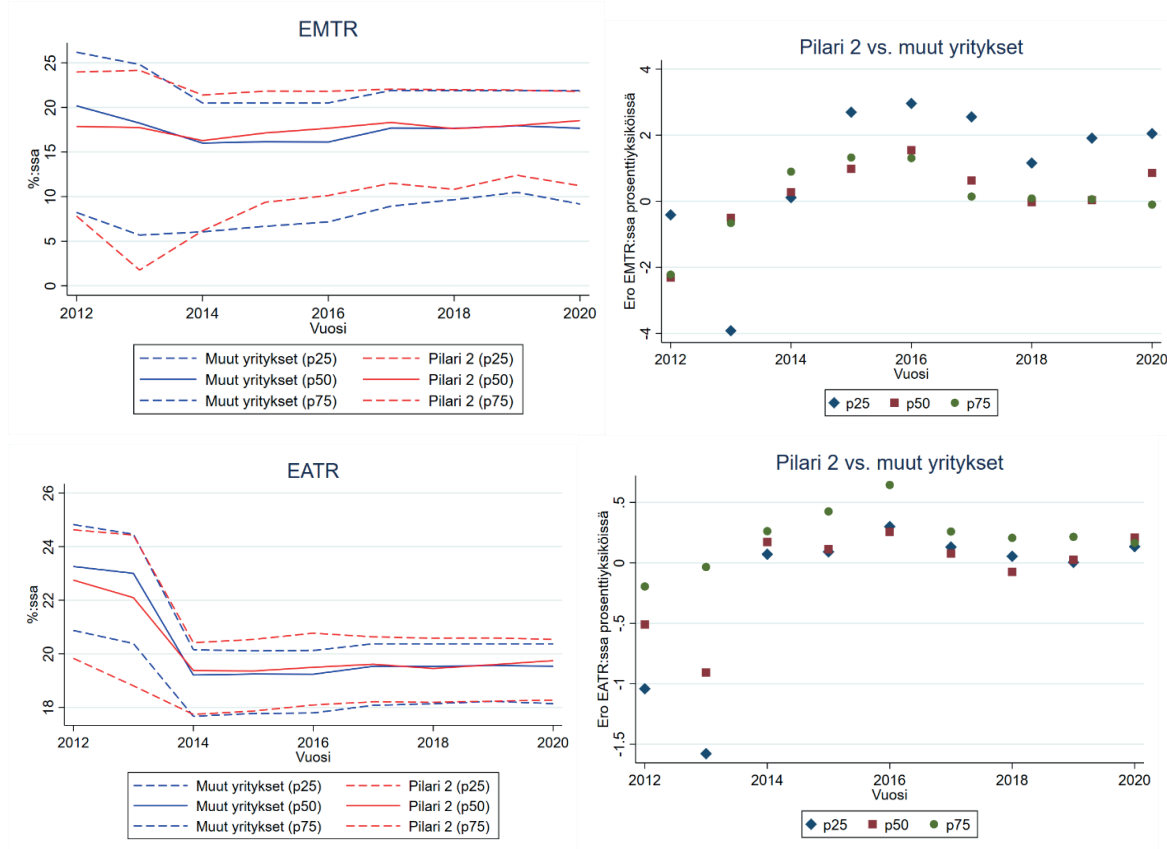
Kuvasta 11 havaitaan, että EMTR on ollut ennen vuotta 2015 pienempi Pilari 2 alaisille yrityksille kuin muille yrityksille. Vuodesta 2015 alkaen suuria eroja ei ole, vaikka Pilari 2 alaisten yritysten EMTR onkin näinä vuosina tyypillisesti hieman korkeampi. Mediaani EMTR on ollut viime vuosina 17 ja 19 % välillä. Alakuviot havainnollistavat, että EATR on laskenut niin Pilari 2 alaisten yritysten kuin muidenkin yritysten kohdalla. Siinä missä ennen vuotta 2014 Pilari 2 alaisten yritysten verotaakka oli muita yrityksiä kevyempää, vuodesta 2014 alkaen verotaakkaeroja ei vaikuta olevan myöskään EATR-mittarin mukaan.

Kuvassa 12 tarkastellaan Pilari 2 alaisten yritysten verotaakkoja tilanteessa, jossa reformin piiriin katsotaan kuuluvaksi kaikki niiden konsernien yritykset, joissa vähintään yhdessä konsernin sijaintimaassa tytäryhtiöiden ETR alittaa 15 %, kun tytäryhtiöt ovat aggregoituna maittain. Kuvasta havaitaan kuvan 11 kaltaisesti, että reformin piiriin kuuluvien yritysten verotaakat ovat hyvin samanlaisia kuin muiden yritysten, erityisesti viimeisimpinä vuosina.

Kuva 11. EMTR ja EATR Pilari 2 reformin alaisille yrityksille (konsernikohtainen alaraja) ja muille yrityksille

Kuva 12. EMTR ja EATR Pilari 2 reformin alaisille yrityksille (yrityskohtainen alaraja) ja muille yrityksille

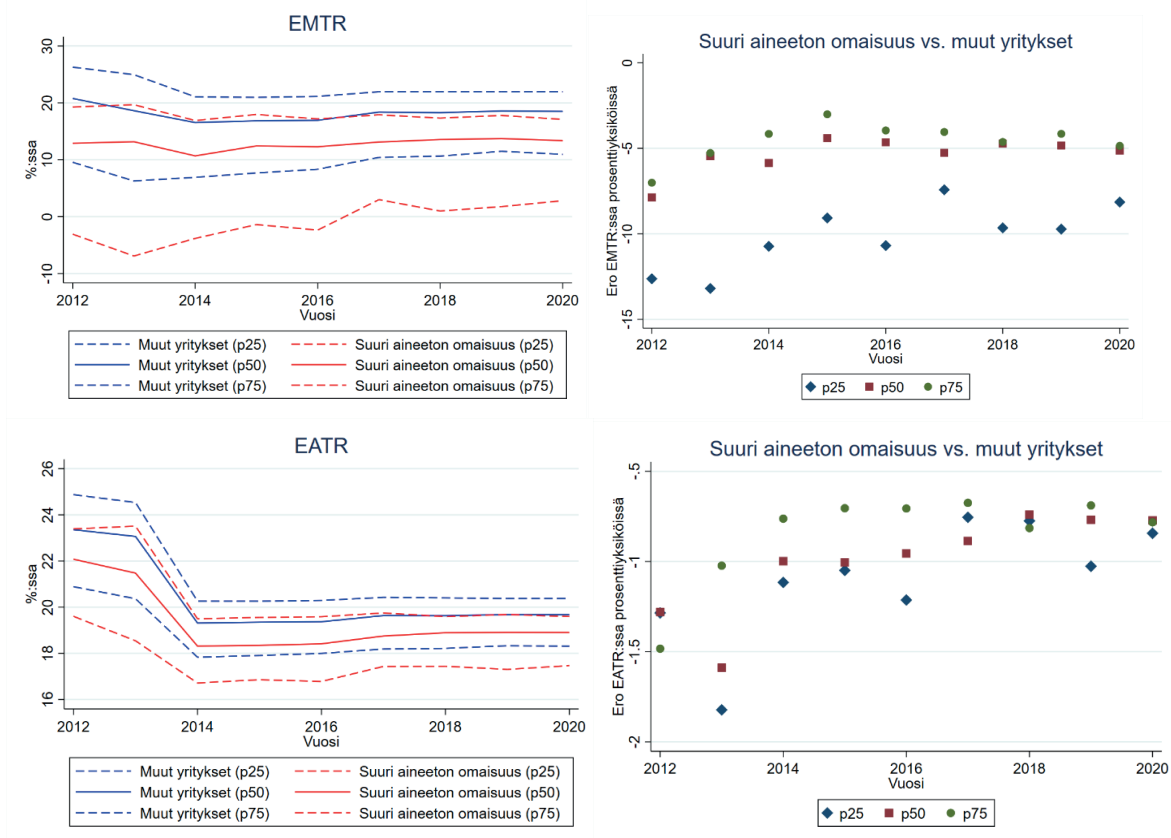
Kuvien 9–12 perusteella eri reformien (CCCTB, Pilari 1, Pilari 2) piiriin kuuluvien yritysten verotaakat eivät juurikaan poikkea muiden yritysten verotaakoista. Viimeisimpien vuosien kohdalla reformien piiriin kuuluvien yritysten verotaakat ovat olleet tyypillisesti marginaalisesti korkeampia.

Pilari 1 esiteltiin alun perin kohdistettavaksi vain digitaalisia palveluita tarjoaviin yrityksiin. Näihin palveluihin liittyy keskeisesti aineettomien investointien suuri suhteellinen osuus. Tätä taustaa vasten vertaillaan seuraavaksi yritysten verotaakkoja sen mukaan, onko niillä keskiarvoa enemmän vai vähemmän aineetonta omaisuutta. Kuvassa 13 suuren aineettoman omaisuuden yritykseksi katsotaan sellainen, jonka aineeton omaisuus on yritystason keskiarvoa suurempi, ja kuvassa 14 sellainen yritys, jonka konsernitasoisen aineettoman omaisuuden osuus on konsernien keskiarvoa suurempi.

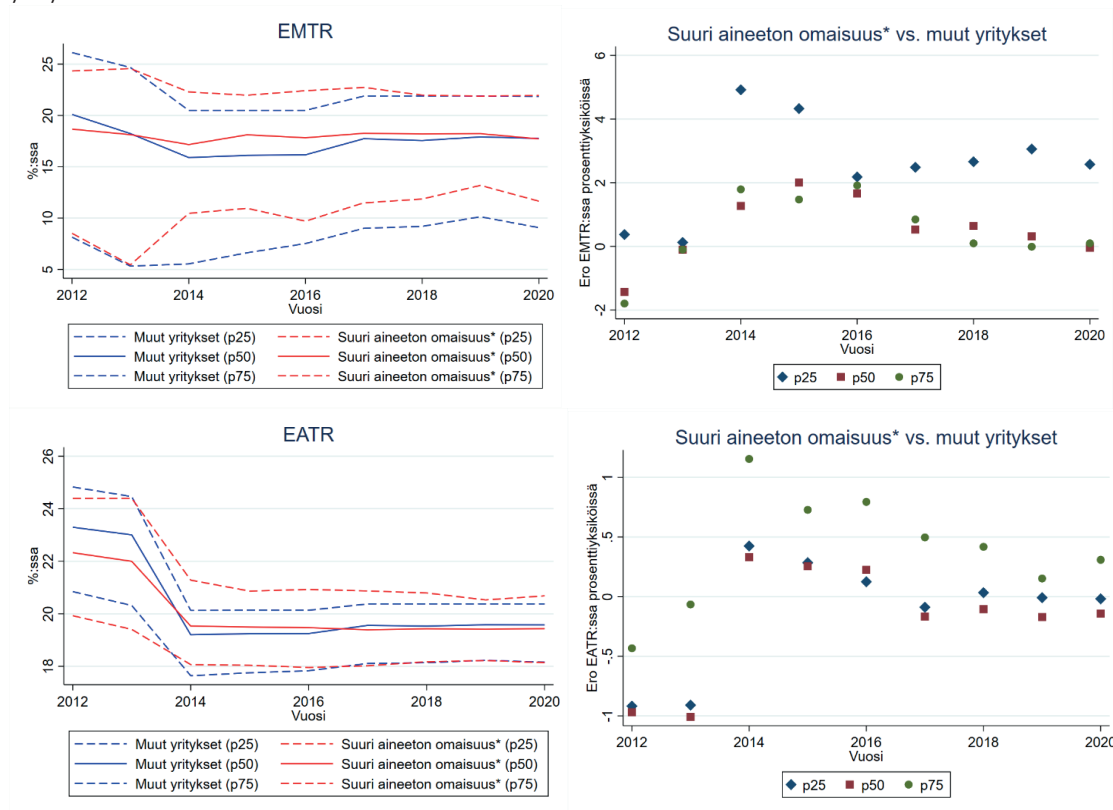
Kuvasta 13 havaitaan, että paljon aineetonta omaisuutta omistavien yritysten verotaakat ovat olleet muiden yritysten verotaakkoja pienemmät. Mediaanien osalta ero on noin viisi prosenttiyksikköä EMTR:llä mitattuna ja 0,5–1 % EATR:llä mitattuna. EMTR-mitan osalta ero on suurimmillaan matalammin verotettujen yritysten kohdalla. Keveimmän verotaakan neljänneksen osalta ero paljon aineettomia omaisuuksia omistavien yritysten verotaakoissa on noin 10 prosenttiyksikköä.

Kuvan 14 perusteella konsernitasolla paljon aineetonta omaisuutta omistaville yrityksille tulos on toisenlainen kuin yrityskohtaisen rajan tapauksessa. Konsernitasolla paljon aineetonta omaisuutta omistavilla yrityksillä verotaakka on ollut hyvin samankaltainen viime vuosina kuin muissa yrityksissä.

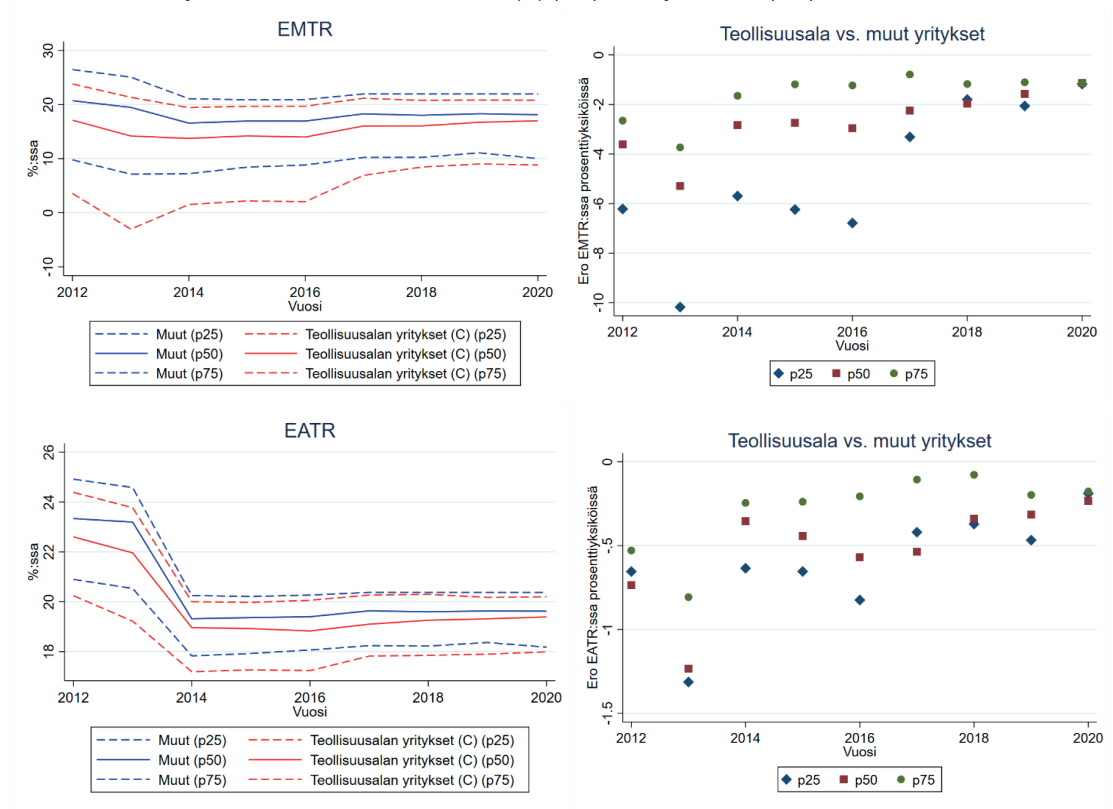
Kuva 13. EMTR ja EATR yrityksille, joilla aineeton omaisuus yli keskiarvon (yritystaso), ja muille yrityksille

Kuva 14. EMTR ja EATR yrityksille, joilla aineeton omaisuus yli keskiarvon (konsernitaso), ja muille yrityksille

Kuva 15. EMTR ja EATR Teollisuus-toimialan (C) yrityksille ja muille yrityksille

Seuraavaksi verrataan eri toimialojen (Teollisuus C, Informaatio ja viestintä J, Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen M) yritysten verotaakkoja muiden yritysten verotaakoihin (kuvat 15–18). Kuvassa 15 tarkastellaan Teollisuus-toimialan (C) yritysten verotaakkoja. Kuvasta havaitaan, että teollisuusyritysten EMTR on ollut muita yrityksiä matalammalla tasolla tarkasteluajanjakson aikana. Ero on kaventunut viimeisten vuosien aikana noin kahteen prosenttiyksikköön, ja edelleen viimeisimpänä tarkasteluvuonna noin yhteen prosenttiyksikköön. Myös EATR-mitta kertoo vastaavansuuntaisia tuloksia. Teollisuusyritysten verotaakat ovat olleet noin puoli prosenttiyksikköä muita yrityksiä matalammat, viimeisimpinä vuosina ero on kuitenkin ollut pienempi.

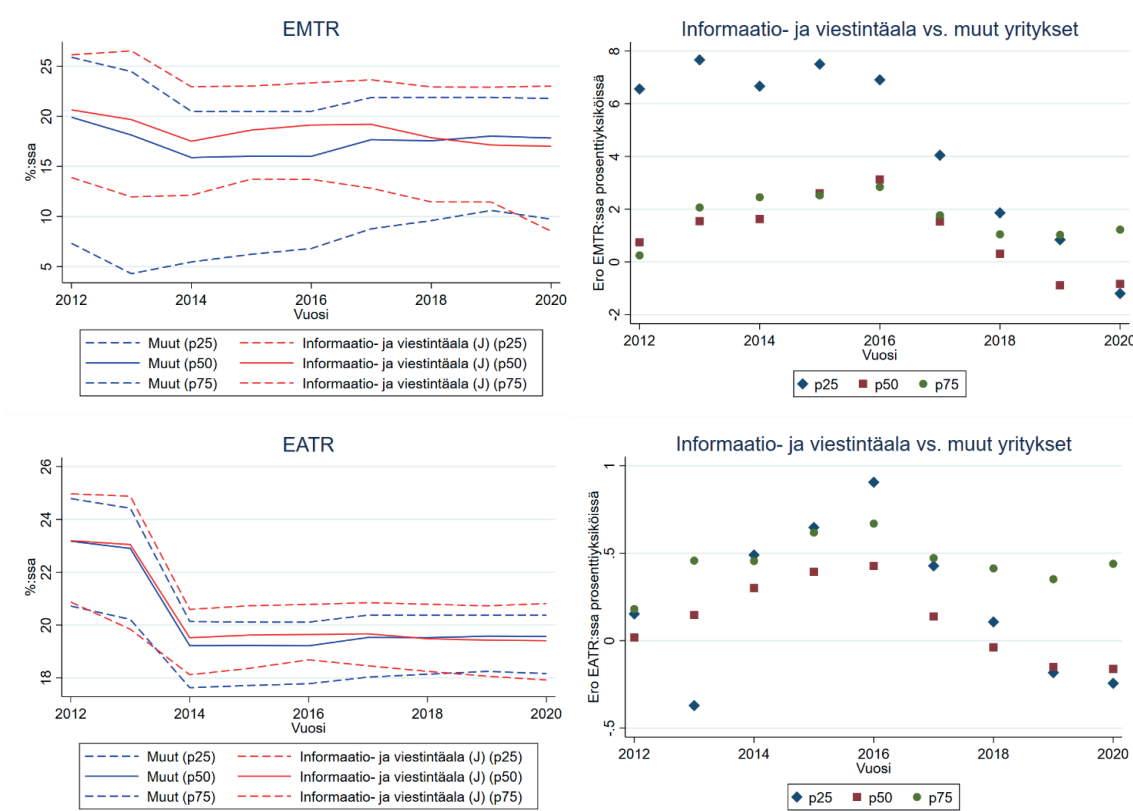
Kuvassa 16 tarkastellaan informaatio- ja viestintäalan (toimiala J) yritysten verotaakkaa. Verrattuna muihin yrityksiin, niiden EMTR oli vuonna 2012 mediaanien osalta kutakuinkin samalla tasolla, jonka jälkeen se kasvoi kolme prosenttiyksikköä suuremmaksi vuoteen 2016 mennessä ja pieneni tämän jälkeen hieman pienemmäksi kuin muilla yrityksillä. Hyvin samankaltainen kehitys näkyy myös EATR-mittan kautta. Ero mediaaneissa oli enimmillään vuonna 2016 noin puoli prosenttiyksikköä.

Kuvassa 17 kuvataan ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan (toimiala M) yritysten verotaakkaa ja havaitaan, että näiden yritysten (EMTR) verotaakka oli vuonna 2012 mediaanin osalta noin kaksi prosenttiyksikköä muita yrityksiä korkeampi, mutta on tämän jälkeen pienentynyt ja on nykyään hyvin lähellä samaa kuin muilla yrityksillä. Vastaava kehitys nähdään tarkasteltaessa EATR -verotaakkamittaa.

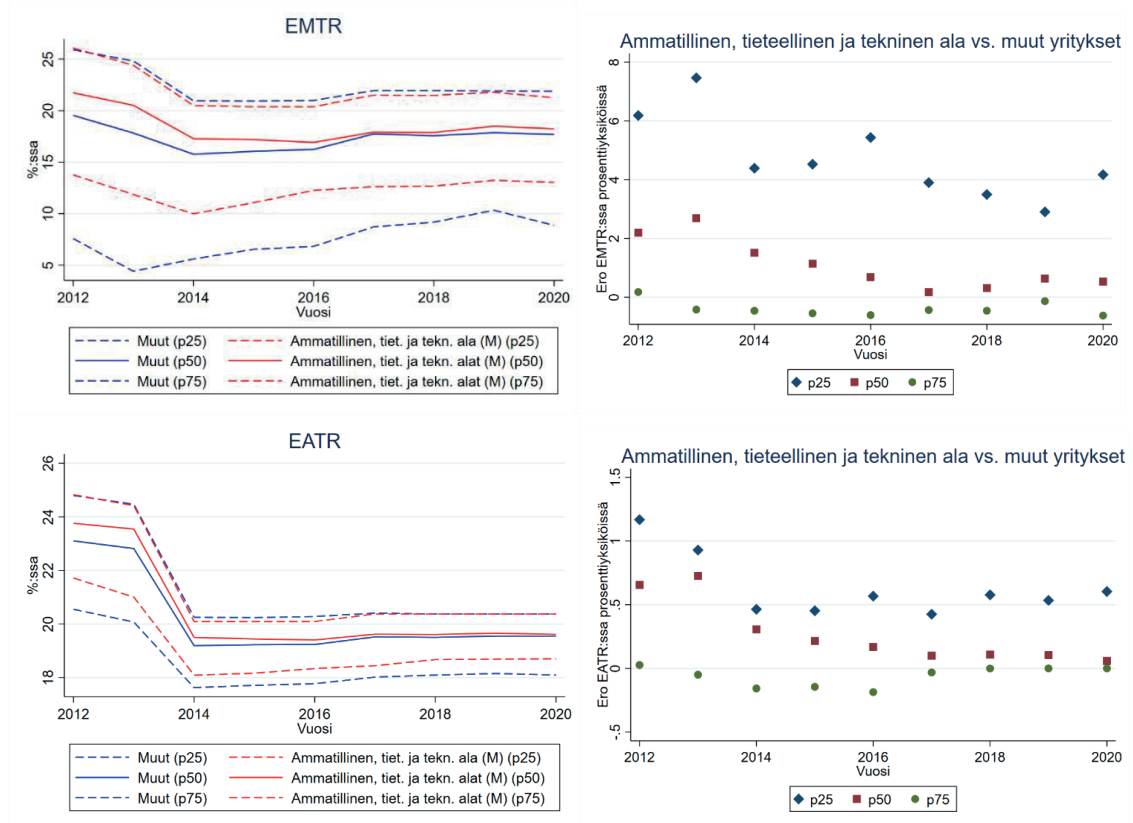
Kuvassa 18 havainnollistetaan verotaakkoja kuvien 16 ja 17 alojen yrityksille yhdessä. Kuvasta havaitaan, että viimeisinä vuosina verotaakat ovat hyvin samanlaiset informaatio- ja viestintä- sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan yrityksissä (J ja M) verrattuna muihin yrityksiin.

Yllä tehtyjen tarkastelujen perusteella suurten yritysten verotaakat eivät ole poikenneet muiden yritysten (EMTR ja EATR) verotaakoista suuresti viimeisinä vuosina. Myöskään eri reformien (CCCTB, Pilari 1, Pilari 2) piiriin kuuluvien yritysten verotaakat eivät juuri poikkea muiden yritysten verotaakoista. Reformien piiriin kuuluvien yritysten verotaakat ovat olleet marginaalisesti korkeampia kuin muiden.

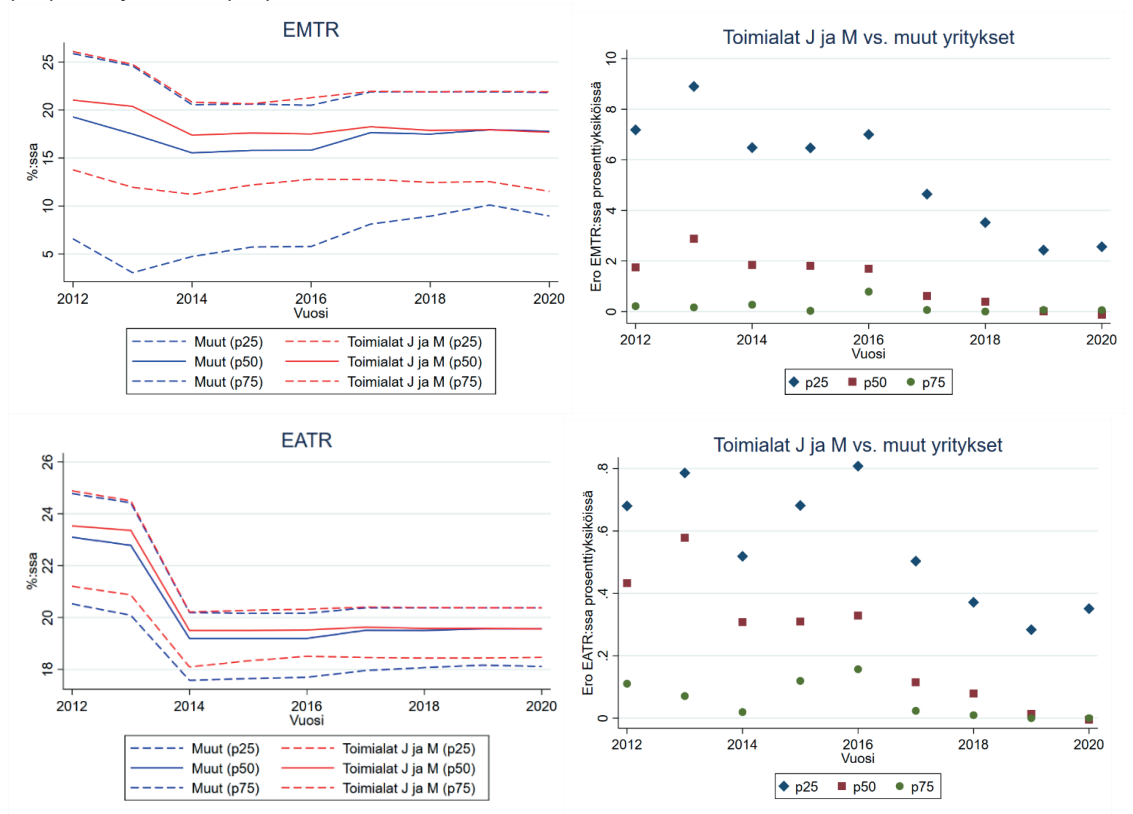
Kuva 16. EMTR ja EATR informaatio- ja viestintäalan (J) yrityksille ja muille yrityksille

Kuva 17. EMTR ja EATR ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan (M) yrityksille ja muille yrityksille

Kuva 18. EMTR ja EATR informaatio- ja viestintä- (J) sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan (M) yrityksille ja muille yrityksille

Yrityskohtaisissa tarkasteluissa havaitaan, että keskiarvoa enemmän aineetonta omaisuutta omistavien yritysten verotaakat ovat olleet muiden yritysten verotaakkoja pienemmät. Ero efektiivisissä rajaverotarkasteluissa on noin viiden prosenttiyksikön luokkaa. Toimialakohtaisissa tarkasteluissa havaitaan, että teollisuuden alan yritysten (toimiala C) verotaakat ovat olleet hieman muita yrityksiä matalammalla tasolla, mutta informaatio- ja viestintäalan yritysten (J) ja ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan (M) yritysten verotaakat eivät juurikaan poikkea muiden yritysten verotaakoista.

4.3 Reformien implikaatiot yritysten verotaakoille

Tässä luvussa tarkastelemme kuinka esitetyt konsernitason veromallit muuttavat tarkasteltavien suomalaisten yritysten konsernien ja näiden konsernien yritysten verotaakkaa. Keskitymme kolmeen refomiin: C(C)CTB, Pilari 1 ja Pilari 2.

a. C(C)CTB

Common (Consolidated) Corporate Tax Base -tarkasteluissa keskitymme konserneihin, joiden globaali liikevaihto ylittää 750 M€⁸⁰ ja jotka toimivat EU:ssa. Kaksivaiheisessa lähestymistavassa ensin yhtenäistetään veropohjan laskentatavat (CCTB) ja toisessa vaiheessa veropohjat lasketaan konsernitason yhteisen ja jaetaan maiden välillä (CCCTB) erillisen jakokaavan avulla:

$$(21) \quad \kappa_i^{CCCTB} = \frac{1}{3} \frac{\sum TANG_i}{\sum TANG_i} + \frac{1}{3} \frac{\sum TURN_i}{\sum TURN_i} + \frac{1}{6} \frac{\sum PAY_i}{\sum PAY_i} + \frac{1}{6} \frac{\sum EMP_i}{\sum EMP_i}$$

Kaavassa $\sum TANG_i$ kuvastaa konsernin aineellisten omaisuuksien yhteismäärää EU-maassa i . $\sum \sum TANG_i$ kuvastaa vastaavasti konsernin EU-maissa sijaitsevien aineellisten omaisuuksien yhteenlaskettua määrää. Vastaavat tulokannat pätevät liikevaihdolle ($TURN$), palkkasummalle (PAY) ja työntekijöiden lukumäärälle (EMP). Jakokaava jakaa näin ollen konsernin konsolidoidun veropohjan maiden välillä painotettuna keskiarvona aineettoman omaisuuden, liikevaihdon ja työntekijöiden (sekä määrän että palkkasumman) sijaintien suhteissa. Soveltamalla jokaisen maan omaa veroastetta (τ_i) saadaan veroasteeksi CCCTB-järjestelmässä.⁸¹

$$(22) \quad \tau^{CCCTB} = \sum \tau_i \kappa_i^{CCCTB}$$

Laskelmissa huomioidaan reformin ensimmäiseen vaiheeseen (CCTB) liittyen 750 miljoonan euron suuruinen globaali liikevaihtoraja, yhtenäiset investointien poistosäännöt⁸², väliyhteisölainsäädäntö⁸³, korkovähennysrajoitukset⁸⁴ sekä tappiontasaus konsernien sisällä.⁸⁵

⁸⁰ Järjestelmä on mainitun liikevaihtorajan ylittäville konserneille pakollinen. Muille se on vapaaehtoinen, eli konserni voi halutessaan liittyä järjestelmän piiriin. Avokätiset verohuojennukset järjestelmään liittyville yrityksille voivat rohkaista myös muita yrityksiä liittymään järjestelmään vapaaehtoisesti.

⁸¹ Oletamme, että maat eivät muuta veroasteitaan eivätkä uudelleenjärjestä investointejaan maiden välillä reformin vuoksi.

⁸² CCTB-järjestelmässä käytetään ainoastaan tasapoistoja (ei lainkaan menojäännöspoistoja, kuten esimerkiksi Suomessa kone- ja laiteinvestoinneissa). Rakennusten osalta poistot tehdään 25 vuodessa, kone- ja laiteinvestointien osalta 8 vuodessa ja patenttien osalta 15 vuodessa. Varastojen osalta oletamme laskemissa, että $v_i = 0.5$ (huomioimme varastot painotettuna keskiarvona). Poistot vaikuttavat kunkin yrityksen verovähennysten nettonykyarvoon (A). Laskelmissa tämä tarkoittaa, että korvaamme nykyjärjestelmän verovähennysten nettonykyarvon uuden järjestelmän tuottamalla arvolla.

⁸³ Väliyhteisölainsäädäntö tulee sovellettavaksi, jos tytäryhtiön veroaste on alle 50 % emoyhtiön veroasteesta ja yli kolmasosa tulosta on passiivista tuloa.

⁸⁴ Korkojen vähennysoikeutta rajoitetaan mallissa, jos korkomenot ylittävät joko euromääräisen 3M€ rajan tai voittoon liittyvän rajan, 30 % EBITDasta.

⁸⁵ AGI-vähennystä (2 %) ja uusia t&k-vähennyksiä (super-deductions) ei ole laskelmissa huomioitu. Laskelmissa määränpäämmyntejä arvioidaan kohdemaamyyntien avulla.

Reformin seurauksena voittojen kotiuttamiseen liittyvät veroseuraamukset poistuvat ja sisäisen velan merkitys putoaa pois. Rahoitustermiksi saadaan CCCTB-reformille:

$$(23) \quad F^{CCCTB} = \frac{1 - \varphi^{CCCTB} \tau^{CCCTB}}{1 + \rho} [i^{NID, CCCTB} \tau^{CCCTB} (1 - dB) + (1 - IB^{CCCTB}) i \tau^{CCCTB} dB]$$

missä φ^{CCCTB} on järjestelmän mukainen investoinnin poistoprosentti, τ^{CCCTB} veroprosentti, $i^{NID, CCCTB}$ laskennallinen korko omalle pääomalle ja IB^{CCCTB} muuttuja sille, tuleeko korkovähennysrajoitus sovellettavaksi vai ei.

Reformin seurauksena oletamme voitonsiirron kohdistuvan ainoastaan EU:n ulkopuolisiin maihin. Väilyhteisölainsäädäntö puolestaan kohdistuu niihin maihin, joissa $\tau^{CFC, CCCTB} < \tau^{CCCTB} / 2$. EU-maissa toimivien yritysten tulovirran nettohyötyarvo saadaan korvaamalla yhtälön 17 suureet vastaavilla uuden järjestelmän suureilla ($\lambda^{CFC, CCCTB}$ voitonsiirto, τ^{CCCTB} veroaste, A^{CCCTB} poistot, v^{CCCTB} varastot) ja huomioimalla se, että voittojen kotiuttamiseen liittyvät termit poistuvat EU-maiden sisällä toimivien yritysten välillä.

$$(24) \quad R^{CCCTB} = \frac{1}{1+r} \left[(1 - \lambda^{CFC, CCCTB}) (p + \delta) (1 - \tau^{CCCTB}) - (r + \delta) (1 - \tau^{CCCTB} A^{CCCTB}) - \frac{\tau^{CCCTB} v^{CCCTB} \pi}{(1 + \pi)} \right] + \frac{(1 - \sigma_{jk^*})}{1+r} \lambda^{CFC, CCCTB} (p + \delta) (1 - \tau_{k^*}^{CFC, CCCTB})$$

Ratkaisemalla pääomakustannus vastaavasti kuten aiemmissa tapauksissa saadaan

$$(25) \quad \tilde{p}^{CCCTB} = \frac{(r + \delta) (1 - \tau^{CCCTB} A^{CCCTB}) (1 + \pi) + v_i \tau_i \pi - (1 + \rho) F^{CCCTB}}{\left[(1 - \lambda^{CFC, CCCTB}) (1 - \tau^{CCCTB}) + \frac{(1 - \sigma_{jk^*})}{1+r} \lambda^{CFC, CCCTB} (1 - \tau_{k^*}^{CFC, CCCTB}) \right] (1 + \pi)} - \delta$$

b. Pilari 1

Seuraavaksi tarkastellaan sitä, kuinka Pilari 1 muuttaa yritysten verotaakkaa. Pilari 1 kohdistuu konserneihin, joiden globaali liikevaihto ylittää 20 miljardia euroa ja kannattavuus on vähintään 10 %.⁸⁶ Tämän lisäksi tarkastelemme tilannetta, jossa raja olisi 10 miljardia euroa ja 750 miljoonaa euroa.⁸⁷ Mallinamme tilannetta, jossa Pilari 1 otetaan käyttöön globaalisti, eli kaikkien maiden toimesta.

Pilari 1 uudelleenallokoi osan yrityksen saamista ylivoitoista. Esityksen mukaan 10 % ylittävät voitot suhteessa liikevaihtoon katsotaan ylivoitoiksi ja näistä 25 % allokoidaan uudelleen niiden maiden välillä, joissa konsernin osia sijaitsee. Konsernin katsotaan sijaitsevan kaikissa niissä maissa, joissa niiden liikevaihto on vähintään 1M€ (tai 250 000€ maissa, joiden BKT alle 40 mrd.€). Olettamalla, että suhde liikevaihdon ja voiton ennen veroja välillä pysyy samana lisäinvestoinnin jälkeen, voidaan uudelleenallokoitava osuus ([0, 25 %]) ennen veroja olevasta voitosta kirjoittaa muodossa

$$(26) \quad \varrho = \frac{\max((\text{Voitto ennen veroja} - \text{Liikevaihto} \times 0.1), 0) \times 0.25}{\text{Voitto ennen veroja}}$$

Tämä osuus tulee verotettavaksi konsernin yritysten sijaintimaiden liikevaihdoinnain painotetulla keskimääräisellä veroasteella ($\tau_k^{P1} = \sum \tau_i \kappa_k^{P1}$). Huomioimalla uudelleenallokoitavan voiton osuus (ϱ) ja mainittu veroaste (τ_k^{P1}) saadaan tulovirran nettohyötyarvo Pilari 1:lle:

$$(27) \quad R^{PILARI1} = (1 - CFC) \left\{ \frac{(1 - \sigma_{ji})}{1+r} \left[(1 - \lambda^{CFC}) (p + \delta) (1 - \varrho) (1 - \tau_i) - (r + \delta) (1 - \tau_i A_i) - \frac{v_i \tau_i \pi}{(1 + \pi)} \right] + \frac{(1 - \sigma_{jk^*})}{1+r} \lambda^{CFC} (p + \delta) (1 - \tau_{k^*}^{CFC}) (1 - \varrho) + F^{IB} \right\} + CFC \left\{ \frac{1}{1+r} \left[(p + \delta) (1 - \tau_j) (1 - \varrho) - (r + \delta) (1 - \tau_j A_j) - \frac{v_j \tau_j \pi}{(1 + \pi)} \right] + F^{parent} \right\} + \frac{1}{1+r} \varrho (1 - \tau_k^{P1}) (p + \delta)$$

Pääomakustannukseksi saadaan (F^{IB} määritelty kaavassa (12) ja F^{parent} kaavassa (18)):

⁸⁶ Huomaa, että aiemmassa esityksessä rajaksi oli ehdotettu 750 M€, mutta sitä muutettiin myöhemmin.

⁸⁷ Huomioimme myös sen, että loughinta ja finanssipalvelut on jätetty Pilari 1:n ulkopuolelle.

$$(28) \tilde{p}^{PILARI1} = \begin{cases} \frac{(r+\delta)(1-\tau_j A_j)(1+\pi)+v_j \tau_j \pi - F^{parent}(1+\rho)}{(1-\tau_j + \varrho(\tau_j - \tau_k^{P1}))(1+\pi)} - \delta \text{ if } CFC = 1 \\ \frac{1}{1+\pi} \frac{(1-\sigma_{ji})[(r+\delta)(1-\tau_i A_i)(1+\pi)+v_i \tau_i \pi] - F^{IB}(1+\rho)}{[(1-\sigma_{ji})(1-\lambda^{CFC})(1-\tau_i)+(1-\sigma_{jk^*})\lambda^{CFC}(1-\tau_{k^*}^{CFC})](1-\varrho)+\varrho(1-\tau_k^{P1})} - \delta \text{ if } CFC = 0 \end{cases}$$

c. Pilari 2

Tarkastellaan seuraavaksi verotaakkojen määräytymistä Pilari 2 määrittämän minimiveron tapauksessa. Tarkastelut sisältävät kaikki konsernit, joiden globaali liikevaihto ylittää 750 M€. Veron minimitasoa tarkastellaan maittaisella tasolla.⁸⁸ Oletamme, että alun perin alle minimitason verotettu tulo tullaan verottamaan minimiveron tasolla (τ^{P2}), koska reformin piiriin kuuluvien yritysten veroaste oletetaan nostettavan minimitasolle. Reformin ulkopuolelle jäävien yritysten veroaste ei muutu.

$$(29) R^{PILARI2} = (1 - P2) \left\{ \frac{(1-\sigma_{ji})}{1+r} \left[(1 - \lambda^{P2})(p + \delta)(1 - \tau_i^{P2}) - (r + \delta)(1 - \tau_i^{P2} A_i) - \frac{v_i \tau_i^{P2} \pi}{(1+\pi)} \right] + \frac{(1-\sigma_{jk^*})}{1+r} \lambda^{P2} (p + \delta)(1 - \tau_{k^*}^{P2}) + F^{P2} \right\} + P2 \left\{ \frac{1}{1+r} \left[(p + \delta)(1 - \tau^{P2}) - (r + \delta)(1 - \tau^{P2} A_i) - \frac{v_i \tau^{P2} \pi}{(1+\pi)} \right] + F^{P2} \right\} = \frac{(1-\sigma_{ji})}{1+r} \left[(1 - \lambda^{P2})(p + \delta)(1 - \tau_i^{P2}) - (r + \delta)(1 - \tau_i^{P2} A_i) - \frac{v_i \tau_i^{P2} \pi}{(1+\pi)} \right] + \frac{(1-\sigma_{jk^*})}{1+r} \lambda^{P2} (p + \delta)(1 - \tau_{k^*}^{P2}) + F^{P2}$$

Kaavassa $P2 = 1$, kun $\tau < \tau^{P2}$, $\tau_i^{P2} = \min(\tau^{P2}, \tau_i)$, $\lambda^{P2} = f(\tau_i^{P2}, \tau_{k^*}^{P2})$ ja kuvastaa pienentynyttä voitonsiirtoa, ja F^{P2} muuttuneita rahoituksesta koituneita veroseuraamuksia.⁸⁹ Pääomakustannukseksi saadaan Pilari 2:lle:

$$(30) \tilde{p}^{P2} = \frac{(1-\sigma_{ji})[(r+\delta)(1-\tau_i^{P2} A_i)(1+\pi)+v_i \tau_i^{P2} \pi] - F^{P2}(1+\rho)}{[(1-\sigma_{ji})(1-\lambda^{P2})(1-\tau_i^{P2})+(1-\sigma_{jk^*})\lambda^{P2}(1-\tau_{k^*}^{P2})](1+\pi)} - \delta$$

d. Laskelmat

Tässä osiossa tarkastelemme sitä, kuinka ehdotetut reformit muuttaisivat suomalaisten yritysten verotaakkoja. Aloitamme tarkastelemalla nykytilannetta. Taulukossa 4 havainnollistetaan vuoden 2019 verotaakkamitoja.⁹⁰ Taulukosta havaitaan, että keskimääräinen efektiivinen rajaveroaste (EMTR) tarkastelluille yrityksille on 11.7 % ja efektiivinen keskimääräinen veroaste (EATR) 19.3 %. Yrityksiä on yhteensä noin 3,300.

Tarkastelluista yrityksistä noin viidesosa (817) kuuluu CCCTB-reformin piiriin, noin yksi prosentti (34) Pilari 1 piiriin ja noin kahdeksasosa (411) Pilari 2 piiriin. Pilari 1:n osalta matalampi liikevaihtoraja laajentaa reformin piiriin kuuluvien yritysten määrää. Myös Pilari 2 minimiveron kohdalla reformin piiriin tulevien yritysten määrä riippu minimiveron tasosta. Huomiota taulukossa herättää erityisesti Pilari 1 piiriin kuuluvien yritysten hyvin pieni määrä. Siinä missä taulukossa 4 raportoidaan yritysten lukumäärä, kuva 19 näyttää vastaavasti eri reformien piiriin kuuluvien konsernien osuudet.⁹¹

⁸⁸ Emme huomioi laskelmissa laskennallisia palkkasummaan ja aineelliseen pääomaan liittyviä suureita (substance-based carve outs, SBIE).

⁸⁹ F^{P2} korvaa rahoitukseen liittyvän termin (F^{IB} jos tytäryhtiö, F^{parent} jos emoyhtiö) Pilari 2:n minimiveroasteella, jos yrityksen nykyinen veroaste on alle tämän minimiveroasteen. Tämä on sopusoinnussa QDMTT-piirteen kanssa, mikä tarkoittaa sitä, että lähdemaa voi verottaa minimiverotasolla veropohjaa, joka muutoin allokoitaisiin Pilari 2:n vuoksi emoyhtiön sijaintimaahan. QDMTT huomioiden veropohja jää lähdemaahan (olettaen, että maa käyttää mahdollisuuden kerätä tähän liittyvän verotuoton).

⁹⁰ Vuosi 2019 on viimeinen vuosi, johon korona ei ole vaikuttanut. Siksi se voidaan katsoa normaalin yritystoiminnan ajaksi, kun taas 2020 oli jo normaalista poikkeava.

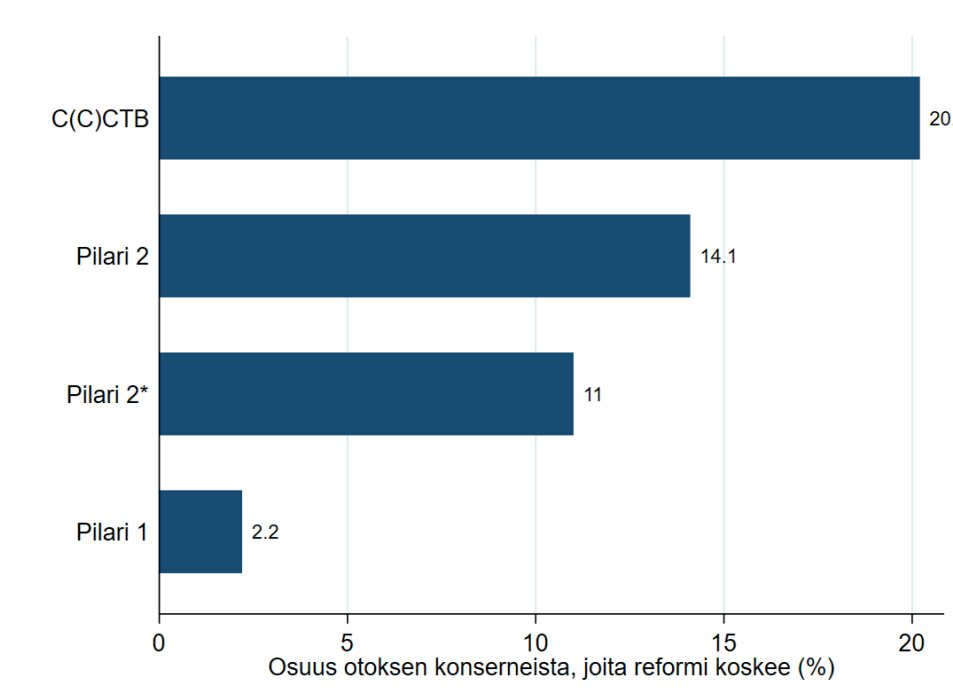
⁹¹ Osuudet ovat 277/1,369; 30/1,369; 151/1,369 ja 193/1,369 vastaavasti. Kuvassa Pilari 2* vastaa minimiveron tasoa 12.5 %. Laskelmissa havainnot, joille $ETR < -1$ tai $ETR > 1$, on pudotettu pois.

Verotaakkojen osalta taulukko 4 kertoo, että reformien piiriin kuuluvien yritysten EMTR on ollut vuonna 2019 reformista riippumatta keskimääräistä hieman korkeampi. Keskiarvot vaihtelevat reformista riippuen välillä 12.5 % – 18.6 %. Myös keskimääräisen verotaakan osalta (EATR) reformin piiriin kuuluvien yritysten taakka on muita yrityksiä korkeampi ja vaihtelee välillä 19.9 % – 21.0 %. Reformit siis kohdistuvat yrityksiin, joiden verotaakka on ennen reformia ollut keskimäärin muita yrityksiä korkeampi.

Taulukko 4. Vuoden 2019 verotaakkamittojen tunnuslukuja eri reformin alaisten yritysten kohdalla

YRITYSJOUKKO	EMTR (ka.)	Havaintoja	EATR (ka.)	Havaintoja
Kaikki	0,117	3327	0,193	3341
CCCTB	0,135	808	0,200	817
Pilari 1 (20 mrd.€)	0,186	34	0,210	34
Pilari 1 (10 mrd.€)	0,149	100	0,200	100
Pilari 1 (750M€)	0,143	213	0,200	213
Pilari 2 (15 %)	0,128	407	0,200	411
Pilari 2 (12,5 %)	0,125	360	0,201	364
Pilari 2 (17,5 %)	0,127	458	0,199	462

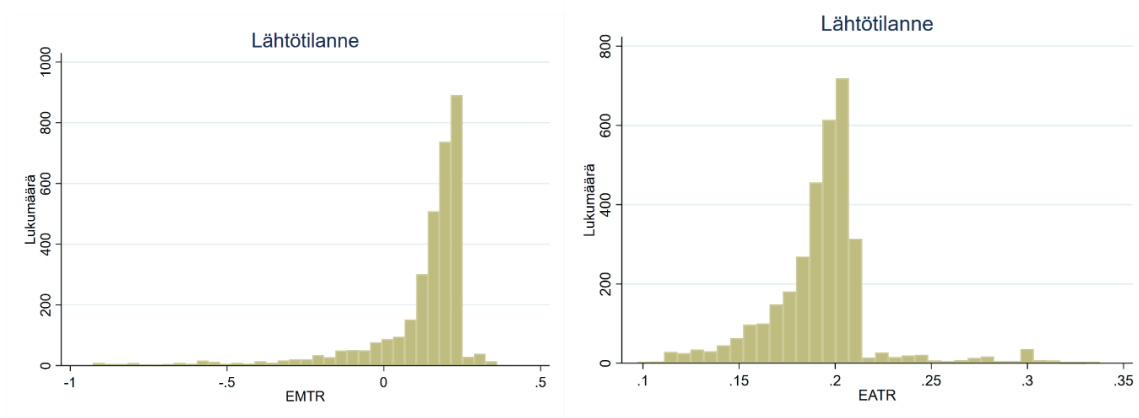
Kuva 19. Reformin piiriin kuuluvien konsernien osuus (prosenttia)

Kuvassa 20 havainnollistetaan taulukon 4 ensimmäisen rivin yritysten verotaakkojen jakaumia vuonna 2019. Kuva kertoo tilanteen ennen reformeja. Kuvasta havaitaan, että EMTR-jakauma on yksihuippuinen ja keskittynyt suurelta osin 10 % ja 20 % välille (keskiarvo on 11.7 %). Vastaavasti myös EATR-jakauma on keskittynyt keskiarvonsa (19.3 %) ympärille. Molemmissa jakaumissa havaitaan kuitenkin epäsymmetrisyyttä vasemmanpuoleisten jakaumien häntien ollessa paksummat kuin oikeanpuoleiset. Siksi esimerkiksi EMTR-jakauman keskiarvo on 11.7 % huolimatta siitä, että valtaosa havainnoista onkin

keskittynyt 10 % ja 20 % välille (keskiarvosta enemmän poikkeavat havainnot vetävät keskiarvoa vasemmalle). Tästä syystä myös sekä EMTR- että EATR- keskiarvot poikkeavat niiden mediaaneista.

Kuva 20. EMTR- ja EATR-jakaumat kaikille yrityksille vuonna 2019

Liitteen kuvassa A1 kuvataan kuvaa 20 vastaavat verotaakat eri reformien (CCCTB, Pilari 1, Pilari 1*, Pilari 2) yrityksille.⁹² Kuvasta havaitaan selkeää vaihtelua taulukossa 4 kuvattujen keskiarvojen ympärillä.⁹³ Reformien piiriin kuuluvien yritysten osalta havaitaan myös enemmän havaintoja keskiarvoa suuremmista verotaakoista. Kuvasta havaitaan selvästi myös Pilari 1 piiriin kuuluvien yritysten vähyys.

Taulukossa 5 havainnollistetaan reformien aiheuttamia muutoksia yritysten verotaakoille erilaisissa reformeissa ja eri parametrivalinnoilla. C(C)CTB-reformin osalta tarkastellaan sekä pelkän ensimmäisen askeleen (CCTB) vaikutuksia että koko reformin vaikutuksia (CCCTB). Lisäksi tarkastellaan verotaakkojen muutosta, jos CCCTB-jakokaavassa olisi ainoastaan myyntikomponentti (ei työvoimaan eikä pääomaan liittyviä komponentteja). Pilari 1 osalta varioidaan kolmea suuretta: euromääräistä liikevaihtorajaa⁹⁴, voittoisuuden rajaa⁹⁵ sekä uudelleenallokoitavaa osuutta⁹⁶. Pilari 2:n osalta varioidaan minimiveroastetta.⁹⁷

Taulukon 5 ensimmäinen sarake kertoo tarkasteltavan yritysjoukon: kaikki tarkastellut yritykset, tietynlaisen CCCTB-reformin alaiset, Pilari 1:n alaiset tai Pilari 2:n alaiset yritykset. Taulukon rivit (1)-(6) havainnollistavat sitä, kuinka verotaakat muuttuvat keskimäärin kunkin reformin vuoksi. Tässä on syytä huomata, että jokainen reformi vaikuttaa vain osaan yrityksistä (osalle vaikutus on siis nolla). Tulosten perusteella CCCTB-reformi lisää yritysten verotaakkaa (EMTR-mittarilla) reformeista eniten, keskimäärin 11.9 %. Tämä johtuu osittain siitä, että tämän reformin piiriin tulee eniten yrityksiä. Pelkkä CCTB-reformi ei puolestaan muuta yritysten verotaakkaa nykyisestä. Pilari 1 ei muuta yritysten verotaakkaa lainkaan, koska uudelleenallokoitavia voittoja ei muodostu tarkastelluille yrityksille. Matalammilla liikevaihtorajoilla Pilari 1 korottaa EMTR:ää keskimäärin 1.5 % – 2.9 %. Pilari 2 puolestaan laskee sitä keskimäärin 0.8 %.

⁹² Pilari 1* vastaa liikevaihtorajaa 750 M€.

⁹³ Kuvan A1 kuvioiden keskiarvot ovat EMTR:lle 13.5 %, 18.6 %, 14.3 %, 12.8 %, ja EATR:lle 20.0 %, 21.0 %, 20.0 %, 20.0 % (vrt. taulukko 4).

⁹⁴ Liikevaihtoraja määrittää reformin pakollisuuden. Tarkastellut liikevaihtorajat: 20 mrd.€, 10 mrd.€ ja 750M€.

⁹⁵ Määrittely voittoisuuden ylittävältä osalta tehdään uudelleenallokaatio. Käytetyt rajat ovat 10 %, 5 % ja 15 %. Valittu raja vaikuttaa myös reformin piiriin tulevien yritysten määrään. Esimerkiksi 15 % kannattavuus rajaa enemmän yrityksiä reformin ulkopuolelle kuin 10 % raja.

⁹⁶ Tarkastellut uudelleenallokaation osuudet ovat 25 %, 15 % ja 35 %.

⁹⁷ Tarkastelemme minimiveroa kolmessa eri minimiveron tapauksessa: 15 %, 12.5 % ja 17.5 % tapauksissa.

Taulukko 5. Yritysryhmien verotaakat (EMTR) ja niiden keskimääräiset muutokset eri reformeissa

YRITYSJOUKKO	REFORMI	EMTR (ka.)	Muutos (%)	Havaintoja
Kaikki	(1) Ei reformia	0,117	-	3327
	(2) CCTB	0,117	0,0	3327
	(3) CCCTB	0,131	11,9	3312
	(4) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,119	1,5	3324
	(5) Pilari 1 (750M€)	0,121	2,9	3319
	(6) Pilari 2	0,116	-0,8	3327
CCCTB	(7) Ei reformia	0,135	-	808
	(8) CCTB	0,135	0,0	808
	(9) CCCTB	0,194	43,2	793
	(10) CCCTB (vain myynti)	0,196	45,1	684
Pilari 1 (20 mrd.€)	(11) Ei reformia	0,186	-	34
	(12) Pilari 1 (20 mrd.€)	0,186	0,0	34
Pilari 1 (10 mrd.€)	(13) Ei reformia	0,149	-	100
	(14) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,210	41,2	97
Pilari 1 (750M€)	(15) Ei reformia	0,143	-	213
	(16) Pilari 1 (750M€)	0,199	39,6	205
	(17) Pilari 1 (750M€ & allokoidaan 15%)	0,199	39,6	205
	(18) Pilari 1 (750M€ & allokoidaan 35%)	0,199	39,6	205
Pilari 1 (750M€ & 5% kannattavuus)	(19) Ei reformia	0,140	-	486
	(20) Pilari 1 (750M€ & 5% kann.)	0,195	39,5	472
Pilari 1 (750M€ & 15% kannattavuus)	(21) Ei reformia	0,128	-	79
	(22) Pilari 1 (750M€ & 15% kann.)	0,182	42,8	75
Pilari 2	(23) Ei reformia	0,128	-	407
	(24) Pilari 2	0,120	-6,1	407
Pilari 2 (12.5%)	(25) Ei reformia	0,125	-	360
	(26) Pilari 2 (12.5%)	0,105	-15,8	358
Pilari 2 (17.5%)	(27) Ei reformia	0,127	-	458
	(28) Pilari 2 (17.5%)	0,127	-0,4	458

Taulukon 5 rivit (7)-(10) tarkastelevat CCCTB-reformin alaisia yrityksiä. Tulosten perusteella CCCTB-reformin implementointi nostaa sen piiriin kuuluvien yritysten verotaakkaa 43.2 % (45.1 %, jos jakokaavassa huomioidaan vain yritysten määränpäämyynnit; eli pääomaan ja työvoimaan kohdistuvat osat poistettaisiin jakokaavasta). Tämän suuruiset muutokset ovat huomattavia.

Pilari 1 nykyisessä muodossa ei vaikuttaisi yritysten verottaakoihin, koska niiden osalta ei muodostu uudelleenjaettavaa veropohjaa. Matalammilla liikevaihtorajoilla (10 mrd.€ ja 750M€) Pilari 1 nostaisi sen piiriin kuuluvien yritysten verotaakkoja keskimäärin noin 40 % (taulukon rivit 14, 16-18, 20 ja 22). Pilariin 1 liittyen tarkastellaan myös sitä, kuinka residuaalivoiton täsmällinen määrittely vaikuttaa verotaakkaan. Tällä ei kuitenkaan näytä olevan suurta merkitystä vaikutusten näkökulmasta. Myöskään Pilari 1:n kannattavuusrajalla ei vaikuta olevan suurta merkitystä (rivit 20 ja 22). Pilari 2 laskee sen piiriin kuuluvien yritysten verotaakkaa keskimäärin noin 6 % (rivi 24).⁹⁸ Jos minimiveroaste olisi alun perin

⁹⁸ EMTR-muutoksia pohdittaessa on ensin syytä huomata, että EMTR riippuu pääomakustannuksesta ja on sitä suurempi mitä suurempi on pääomakustannus \tilde{p} ($EMTR = \frac{\tilde{p}-r}{\tilde{p}} = 1 - \frac{r}{\tilde{p}} \Rightarrow \frac{dEMTR}{d\tilde{p}} > 0$). Pääomakustannuksen kaavasta 30 puolestaan havaitaan, että yrityksen pääomakustannus voi muuttua minimiveron asettamisen seurauksena useista eri syistä. Yrityksen ja sen konsernin yksityiskohdista riippuen seuraavat asiat voivat muuttua: poistojen (diskontattujen nettonykyarvojen) veroseuraamukset (kaavan termi $(1 - \tau_i^{P2} A_i)$), varastojen veroseuraamukset (termi $v_i \tau_i^{P2} \pi$), rahoituksesta koituvien kustannusten veroseuraamukset (F^{P2} korvaa joko F^{IB} :n tai F^{Parent} :n), voitonsiirron osuus (λ^{P2}), voitonsiirron kohdemaata (k^*), kotiutettujen voittojen verokohtelu (termi $1 - \tau_i^{P2}$), voitonsiirron kohdemaamuutoksen kautta syntyvien kotiutettujen voittojen verokohtelu (termi $1 - \tau_{k^*}^{P2}$) sekä mainittujen seikkojen yhteisvaikutukset (esim. voitonsiirron määrä & määränpää & jokaisen siirretyn voiton verokohtelu).

esitetty 12.5 %, yritysten verotaakat laskisivat 15.8 %. Minimiveroasteella 17.5 % verotaakkojen lasku olisi 0.4 %.

Taulukon 5 perusteella yritysten verotaakat nousisivat eniten, jos reformeista implementoitaisiin CCCTB tai Pilari 1 matalammalla liikevaihtorajalla. Pilari 2 sen sijaan laskisi yritysten verotaakkoja.

Taulukko 6. Yritysryhmien verotaakat (EATR) ja niiden keskimääräiset muutokset eri reformeissa

YRITYSJOUKKO	REFORMI	EATR (ka.)	Muutos	Havaintoja
Kaikki	(1) Ei reformia	0,193	-	3341
	(2) CCTB	0,190	-1,6	3341
	(3) CCCTB	0,192	-0,5	3318
	(4) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,193	0,0	3338
	(5) Pilari 1 (750M€)	0,193	0,0	3333
	(6) Pilari 2	0,192	-0,3	3341
CCCTB	(7) Ei reformia	0,200	-	817
	(8) CCTB	0,188	-6,2	817
	(9) CCCTB	0,197	-1,8	794
	(10) CCCTB (vain myynti)	0,197	-1,6	685
Pilari 1 (20 mrd.€)	(11) Ei reformia	0,210	-	34
	(12) Pilari 1 (20 mrd.€)	0,210	0,0	34
Pilari 1 (10 mrd.€)	(13) Ei reformia	0,200	-	100
	(14) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,201	0,7	97
Pilari 1 (750M€)	(15) Ei reformia	0,200	-	213
	(16) Pilari 1 (750M€)	0,200	0,0	205
	(17) Pilari 1 (750M€ & allokoidaan 15%)	0,200	0,0	205
	(18) Pilari 1 (750M€ & allokoidaan 35%)	0,200	0,0	205
Pilari 1 (750M€ & 5% kannattavuus)	(19) Ei reformia	0,200	-	491
	(20) Pilari 1 (750M€ & 5% kann.)	0,200	0,1	476
Pilari 1 (750M€ & 15% kannattavuus)	(21) Ei reformia	0,204	-	79
	(22) Pilari 1 (750M€ & 15% kann.)	0,202	-0,8	75
Pilari 2	(23) Ei reformia	0,200	-	411
	(24) Pilari 2	0,194	-2,7	411
Pilari 2 (12.5%)	(25) Ei reformia	0,201	-	364
	(26) Pilari 2 (12.5%)	0,188	-6,2	364
Pilari 2 (17.5%)	(27) Ei reformia	0,199	-	462
	(28) Pilari 2 (17.5%)	0,196	-1,3	462

Taulukossa 6 kuvataan vastaavat verotaakkamuutokset, kun tarkastellaan efektiivisiä *keskimääräisiä* veroasteita. Taulukosta havaitaan, että CCTB-reformi laskisi reformin piiriin kuuluvien yritysten verotaakkaa 6.2 % ja CCCTB-reformi 1.6 % – 1.8 % riippuen jakokaavasta. Pilari 1 nykyisellä 20 mrd.€ rajalla ei muuttaisi yritysten verotaakkoja, ei myöskään 750M€ rajalla. Sen sijaan 10 mrd.€ rajalla se nostaisi reformin piiriin kuuluvien yritysten verotaakkoja 0.7 %. Kannattavuusrajan suhteen korkeampi raja vastaa matalampaa verotaakkaa (taulukon rivit 20 ja 22). Pilari 2 laskisi reformin piiriin tulevien yritysten verotaakkoja 1.3 % – 6.2 % minimiveron tasosta riippuen. Lukuunottamatta Pilari 1:tä reformit vaikuttavat EATR-mittarin mukaan suotuisilta yritysten näkökulmasta.

Liitteen kuvissa A2-A5 tarkastellaan taulukoihin 5 ja 6 liittyvien yritysten verotaakkajakaumia. Kuvassa A2 havainnollistetaan sitä, kuinka reformit muuttaisivat verotaakkajakaumia, kun huomioidaan kaikki tarkastellut yritykset.⁹⁹ Kuvien ylimmät kuvat kuvaavat lähtötilannetta ennen reformia (vasen yläkuva EMTR, oikea yläkuva EATR). Muut kuvat kuvaavat reformien jälkeisiä jakaumia CCTB-, CCCTB- ja Pilari 2 reformeille (taulukoiden 5 ja 6 rivit 1–3 ja 6). Pilari 1 ei aiheuta muutosta yritysten verotaakkoihin, koska reformi ei aiheuta muutosta tarkastelluille yrityksille. Kuvan A2 perusteella jakaumassa ei vaikuta tapahtuvan suuria muutoksia minkään reformin kohdalla (osin siksi, koska jokainen reformi kohdistuu

⁹⁹ Kunkin reformin ulkopuolelle jäävän yrityksen kohdalla verotaakassa ei tapahdu muutosta (muutos on nolla). Tällaisia yrityksiä on jokaisen reformin kohdalla valtaosa havainnoista.

vain osaan yrityksistä). C(C)CTB-reformin kohdalla EMTR-mitat vaikuttavat keskittyvän aiempaa enemmän keskiarvon ympärille.

Liitteen kuvat A3–A5 keskittyvät vain yrityksiin, joihin reformi kohdistuu. Kuvan A3 perusteella CCCTB-reformin piiriin kuuluvien yritysten kohdalla (taulukoiden rivit 7–10) verotaakat keskittyvät reformin seurauksena aiempaa tiiviimmin keskimääräisen verotaakan ympärille. Tämä pätee niin nykyisellä jakokaavalla kuin sellaisella, jossa ainoana tekijänä olisi myynteihin liittyvä komponentti. Kuvassa A4 (taulukoiden rivit 11, 16–18, 20, 22) havainnollistetaan Pilari 1 aiheuttamia verotaakkamuutoksia. Ylimmät kuviot havainnollistavat Pilari 1:n piiriin kuuluvien yritysten verotaakkajakaumia tilanteessa, jossa liikevaihtoraja on 20 mrd.€, muut kuviot liikevaihtorajalla 750M€ (taulukoiden rivit 11, 16–18, 20, 22). Taulukosta havaitaan, että uudelleenallokoitavaan veropohjan määrään liittyvä raja (keskimmäiset kuviot) tai voitollisuusraja (alimmat kuviot) eivät vaikuta suuresti verotaakkojen jakaumiin. Kuvassa A5 tarkastellaan Pilari 2 piiriin kuuluvia yrityksiä. Kuvan ylimmät kuviot kuvaavat lähtöjakaumia ennen reformia. Seuraavat kuviot havainnollistavat niitä reformin jälkeen tapauksissa, joissa minimiveroasteet ovat 15 % ja 12.5 % vastaavasti. Kuvasta havaitaan, että Pilari 2 piiriin kuuluvien yritysten verotaakat keskittyvät aiempaa tiukemmin keskiarvon ympärille reformin seurauksena.

Seuraavaksi tarkastellaan yhteisöverotuottomuutoksia eri reformeissa.¹⁰⁰ Taulukosta 7 havaitaan, että CCTB pienentäisi Suomeen maksettuja monikansallisilta yhtiöiltä kerättyjä verotuottoja selvästi, 34 %. Myös CCCTB pienentäisi ehdotetussa muodossaan verotuottoja (-15 %). Sen sijaan jos jakokaava sisältäisi pelkän määränpäämyynnin, verotuottomuutos olisi selvästi positiivinen (+44 %).¹⁰¹ Pilari 1, jonka liikevaihdon alarajana olisi 10 mrd.€, kasvattaisi verotuottoja suhteessa eniten, peräti 47 % niiltä yrityksiltä, jotka tulisivat reformin alaisiksi. Pilari 1 liikevaihtoalarajalla 750M€ kasvattaisi myös verotuottoja, mutta vähemmän kuin korkeammalla liikevaihtorajalla. Lisäys olisi 32–34 % riippuen residuaalivoiton tarkasta määritelmästä sekä tältä osin muodostuvan voiton määrän allokoitavasta osuudesta. Myös Pilari 2 lisäisi nykymuotoisena (15 % ETR rajalla) Suomen yhteisöverotuottoja (+25 %), samoin korkeammalla 17.5 % rajalla (+ 22 %). Alarajan 12.5 % mukaisella Pilari 2 reformilla ei sen sijaan olisi vaikutusta Suomen verotuottoihin.

Taulukon tulosten perusteella Suomen verotuottojen kannalta suotuisimpia reformeja olisivat Pilari 1 10 mrd.€ rajalla (ja 750M€ rajalla), Pilari 2 nykyisellä 15 % ETR-minimirajalla ja CCCTB-jakokaavalla, jossa ainoastaan määränpäämyynti huomioitaisiin.

Seuraavaksi tarkastelemme sitä, kuinka veroreformit muuttaisivat eri yritysryhmien verotaakkoja reformien piiriin kuuluvien yritysten osalta. Tarkastelemme erillisinä joukkoina 1) yrityksiä, joiden aineettomien omaisuuksien osuus on suuri, 2) teollisuuden toimialan (C) yrityksiä, 3) informaatio- ja viestintätoimialan (J) yrityksiä sekä 3) ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimialan (M) yrityksiä.

¹⁰⁰ Verotuottomuutokset lasketaan kaavalla $(EMTR_{ReforminJälkeen} / EMTR_{Nykyinen} - 1) * MaksetutVerot_{2019}$. Pilari 2:n osalta verotuotto lasketaan kaavalla $(\lambda_{Nykyinen} - \lambda_{p2}) * Voitto / TappioEnnenVeroja_{2019} * 0.2$. Vastaavat EATR-muutoksia hyödyntävät tarkastelut on esitelty liitteen taulukossa A2. Verotuottotarkasteluissa rajoitetaan Suomessa sijaitseviin yrityksiin.

¹⁰¹ Vastaavanlainen tulos havaitaan myös tutkimuksen Kauppinen ja Ropponen (2020) taulukossa 7, jossa pelkkien määränpäämyyntien mukaan allokoitava veropohja tuottaa Suomelle suuremmat verotuotot kuin muilla tavoin allokoituiden veropohjat. Mainitussa tutkimuksessa on pyritty arvioimaan nimenomaan määränpäämyyntejä.

Taulukko 7. Verotuottomuutokset eri reformeissa (EMTR)

	Verotuotto- muutos (M€)	Maksetut verot (M€; 2019)	Muutos (osuus)
CCTB	-185	546	-0,34
CCCTB	-81	546	-0,15
CCCTB (vain myynti)	239	546	0,44
Pilari 1 (20 mrd.€)	0	37	0,00
Pilari 1 (10 mrd.€)	103	217	0,47
Pilari 1 (750 M€)	101	299	0,34
Pilari 1 (750 M€, 5 % voiton ylittävä)	134	418	0,32
Pilari 1 (750 M€, 15 % voiton ylittävä)	14	44	0,32
Pilari 1 (750 M€, allokoidaan 15 %)	101	299	0,34
Pilari 1 (750 M€, allokoidaan 35 %)	101	299	0,34
Pilari 2 (15 %)	38	156	0,25
Pilari 2 (12.5 %)	0	120	0,00
Pilari 2 (17.5 %)	46	207	0,22

Taulukko 8. Yritysryhmien (paljon aineetonta, valitut toimialat) verotaakat (EMTR) ja keskimääräiset muutokset eri reformeissa

YRITYSJOUKKO	REFORMI	EMTR (ka. reformin jälkeen)	Muutos (%)	Havaintoja
SUURI AINEETON OMAISUUS	Ei reformia	0,058	-	350
	CCTB	0,125	32,4	133
	CCCTB	0,190	76,8	130
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,091	0,0	6
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,171	76,2	15
	Pilari 1 (750M€)	0,159	75,0	28
	Pilari 2	0,073	-14,9	85
SUURI AINEETON OMAISUUS*	Ei reformia	0,142	-	409
	CCTB	0,140	-2,7	394
	CCCTB	0,191	33,0	384
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,186	0,0	34
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,231	21,7	41
	Pilari 1 (750M€)	0,204	30,1	107
	Pilari 2	0,123	-7,7	201
TEOLLISUUSALA (C)	Ei reformia	0,115	-	687
	CCTB	0,131	-0,7	235
	CCCTB	0,191	44,7	234
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,197	0,0	9
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,204	38,5	39
	Pilari 1 (750M€)	0,212	38,2	61
	Pilari 2	0,116	-9,6	115
INFORMAATIO- JA VIESTINTÄALA (J)	Ei reformia	0,110	-	341
	CCTB	0,155	29,8	97
	CCCTB	0,209	75,0	93
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,150	0,0	8
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,178	18,5	8
	Pilari 1 (750M€)	0,137	55,8	27
	Pilari 2	0,110	-4,9	59
AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN ALA (M)	Ei reformia	0,134	-	412
	CCTB	0,158	3,0	68
	CCCTB	0,195	26,6	70
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,114	0,0	1
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,221	35,0	3
	Pilari 1 (750M€)	0,217	27,4	10
	Pilari 2	0,139	4,2	38

Taulukon 8 perusteella sekä CCCTB-reformi että Pilari 1 esitettyä (20 mrd.€) liikevaihtorajaa pienemmillä rajoilla lisäävät sellaisten yritysten verotaakkoja, joilla on suhteellisesti paljon aineetonta omaisuutta. Pilari 2 puolestaan pienentäisi näiden yritysten verotaakkoja. Muutokset ovat suurempia, kun tarkastellaan yrityksiä, joilla on suhteessa paljon aineetonta omaisuutta verrattuna vastaaviin tuloksiin, joissa on paljon aineetonta omaisuutta konsernitasolla. Myös Teollisuus-toimialan yrityksille (C) sekä Informaatio- ja viestintä -toimialan (J) yrityksille Pilari 2 laskee verotaakkaa, ja muut nostavat sitä. Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan (M) yrityksille jokainen reformi lisää verotaakkaa nykyisestä, Pilari 2 vähiten. Informaatio- ja viestintäalan yritysten osalta matalampi (750M€) Pilari 1:n liikevaihtoraja lisää yritysten verotaakkaa enemmän kuin korkeampi (10 mrd.€) raja.

Taulukko 9. Yritysrhmien (paljon aineetonta, valitut toimialat) verotaakat (EMTR) ja keskimääräiset muutokset eri reformeissa

YRITYSJOUKKO	REFORMI	EMTR (ka. reformin jälkeen)	Muutos (%)	Havaintoja
SUURI AINEETON OMAISUUS	Ei reformia	0,185	-	351
	CCTB	0,188	-3,2	133
	CCCTB	0,193	-0,3	130
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,194	0,0	6
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,187	0,0	15
	Pilari 1 (750M€)	0,187	0,0	28
	Pilari 2	0,189	-2,3	85
SUURI AINEETON OMAISUUS*	Ei reformia	0,201	-	416
	CCTB	0,188	-6,9	400
	CCCTB	0,195	-3,3	385
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,210	0,0	34
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,210	0,0	41
	Pilari 1 (750M€)	0,201	-0,1	107
	Pilari 2	0,196	-3,5	205
TEOLLISUUSALA (C)	Ei reformia	0,191	-	692
	CCTB	0,188	-3,7	238
	CCCTB	0,200	2,8	234
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,213	0,0	9
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,195	0,1	39
	Pilari 1 (750M€)	0,194	0,0	61
	Pilari 2	0,194	-0,8	115
INFORMAATIO- JA VIESTINTÄALA (J)	Ei reformia	0,194	-	341
	CCTB	0,190	-3,8	97
	CCCTB	0,202	6,4	93
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,210	0,0	8
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,210	0,0	8
	Pilari 1 (750M€)	0,196	0,0	27
	Pilari 2	0,195	-3,9	59
AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN ALA (M)	Ei reformia	0,194	-	415
	CCTB	0,194	-2,7	70
	CCCTB	0,197	-1,1	70
	Pilari 1 (20 mrd.€)	0,177	0,0	1
	Pilari 1 (10 mrd.€)	0,191	0,5	3
	Pilari 1 (750M€)	0,203	0,0	10
	Pilari 2	0,197	-0,8	40

Taulukossa 9 tarkastellaan taulukkoa 8 vastaavia tuloksia EATR-verotaakkamittarin avulla. Taulukon tulosten perusteella CCCTB-reformi ja Pilari 2 pienentävät sellaisten yritysten verotaakkoja, joilla on suhteessa paljon aineetonta omaisuutta. Teollisuusalan yritysten (toimiala C) ja informaatio- ja viestintäalan yritysten (toimiala J) verotaakka kasvaa CCCTB-reformin seurauksena ja laskee Pilari 2:n seurauksena. Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan yritysten (toimiala M) verotaakat puolestaan

laskevat sekä CCCTB-reformin että Pilari 2:n seurauksena. Näille yrityksille Pilari 1 liikevaihtorajalla 10 mrd.€ nostaa verotaakkaa, kun taas rajalla 750M€ muutosta ei tapahdu.

Lopuksi tarkastelemme verotaakkamuutoksia konsernitasonalla. Taulukoissa 10 ja 11 havainnollistetaan kuinka konsernien EMTR- ja EATR-verotaakkamittat muuttuvat reformien seurauksena.¹⁰² Taulukosta 10 havaitaan, että CCCTB-reformi nostaa konsernien EMTR-verotaakkaa keskimäärin 18.9 %. Pilari 1 ei sen sijaan ehdotetussa muodossa (20mrd.€ liikevaihtorajalla) vaikuta konsernien verotaakkaan. Pilari 2 puolestaan laskee konsernien verotaakkaa 2.6 %. Taulukon 11 perusteella CCCTB-reformi laskee verotaakkaa EATR-mittarin mukaan 7.6 %, Pilari 1 ei muuta verotaakkaa, ja Pilari 2 laskee sitä 2.7 %. Konsernitason tuloksen vaikuttavat olevan linjassa yritys kohtaisten tulosten kanssa, vaikkakin ovat suuruudeltaan pienempiä kuin yritys kohtaiset reformien vaikutukset.

Taulukko 10. Konsernitasoniset verotaakat (EMTR) ja niiden keskimääräiset muutokset eri reformeissa

YRITYSJOUKKO	REFORMI	EMTR (ka.)	Muutos (%)	Havaintoja
Kaikki	(1) Ei reformia	0,156	-	924
	(2) CCTB	0,151	-2,8	924
	(3) CCCTB	0,162	4,0	907
	(4) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,157	0,9	924
	(5) Pilari 1 (750M€)	0,159	2,2	924
	(6) Pilari 2	0,155	-0,2	924
CCCTB	(7) Ei reformia	0,170	-	199
	(8) CCTB	0,151	-11,7	199
	(9) CCCTB	0,203	18,9	182
Pilari 1 (20 mrd.€)	(11) Ei reformia	0,181	-	16
	(12) Pilari 1 (20 mrd.€)	0,181	0,0	16
Pilari 1 (10 mrd.€)	(13) Ei reformia	0,184	-	24
	(14) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,236	28,0	24
Pilari 1 (750M€)	(15) Ei reformia	0,188	-	72
	(16) Pilari 1 (750M€)	0,231	23,2	72
Pilari 2	(23) Ei reformia	0,139	-	74
	(24) Pilari 2	0,135	-2,6	74

Taulukko 11. Konsernitasoniset verotaakat (EATR) ja niiden keskimääräiset muutokset eri reformeissa

YRITYSJOUKKO	REFORMI	EATR (ka.)	Muutos	Havaintoja
Kaikki	(1) Ei reformia	0,196	-	926
	(2) CCTB	0,192	-2,0	926
	(3) CCCTB	0,193	-1,7	909
	(4) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,196	0,0	926
	(5) Pilari 1 (750M€)	0,196	0,0	926
	(6) Pilari 2	0,196	-0,2	926
CCCTB	(7) Ei reformia	0,204	-	199
	(8) CCTB	0,185	-9,0	199
	(9) CCCTB	0,188	-7,6	182
Pilari 1 (20 mrd.€)	(11) Ei reformia	0,202	-	16
	(12) Pilari 1 (20 mrd.€)	0,202	0,0	16
Pilari 1 (10 mrd.€)	(13) Ei reformia	0,203	-	24
	(14) Pilari 1 (10 mrd.€)	0,203	0,0	24
Pilari 1 (750M€)	(15) Ei reformia	0,205	-	72
	(16) Pilari 1 (750M€)	0,205	0,0	72
Pilari 2	(23) Ei reformia	0,199	-	74
	(24) Pilari 2	0,193	-2,7	74

¹⁰² Konsernin EMTR ja EATR on laskettu veropohjilla painotetuilla keskiarvoilla ja veropohjat on muodostettu jakamalla maksetut verot veroasteella. Negatiiviset veropohjat on asetettu nolliksi.

5. Keskustelua

Yllä on tarkasteltu erilaisten yritysveroreformien vaikutuksia suomessa toimiviin monikansallisiin konserneihin kuuluviin yrityksiin ja niiden konserneihin sekä Suomen verotuottoihin. Laskelmissa on otettu karkealla tasolla huomioon joitain reformeista seuraavia käyttäytymisvaikutuksia sekä yritysten että maiden päätöksiin. Laskelmamme eivät näin ole täysin staattisia, mutta eivät toisaalta huomioi kaikkia mahdollisia reformeista seuraavia vaikutuksia. Yritysten osalta laskelmissa otetaan huomioon erityisesti muutoksia voitonsiirrossa. Pilari 2:n osalta oletetaan, että reformin piiriin kuuluvien yritysten veroasteet korotetaan minimiveron tasolle, mikä on linjassa reformin QDMTT-säännön kanssa.

Tulosten perusteella CCCTB-reformi korottaisi reformin piiriin tulevien yritysten EMTR-verotaakkaa merkittävästi (yli 40 %), laskisi EATR-verotaakkaa (2 %) ja pienentäisi Suomen verotuottoja (15 %) reformin piirissä olevien yritysten osalta. Tämä tarkoittaisi uusien kotimaisten investointien verotuksen merkittävää kiristymistä (EMTR) ja Suomeen suuntautuvien ulkomaisten investointien tuottovaatimuksen (EATR) hienoista laskua. Toteutettuna siten, että veropohjien jakamiseen käytetty jakokaava muodostuisi puhtaasti määränpäämyyntien perusteella, yritysten verotaakan muutokset pysyisivät vastaavanlaisina, kuin silloin, kun jakokaavaan sisältyisi myös pääomaan ja työvoimaan liittyvät komponentit. Tällä tavalla toteutettuna CCCTB-reformi lisäisi kuitenkin Suomen verotuottoja (44 % reformin piirissä olevien yritysten kohdalla). Tästä syystä myynteihin perustuva jakokaava vaikuttaisi CCCTB-reformissa kansallisesta näkökulmasta kannatettavalta vaihtoehdolta. On kuitenkin syytä huomata, että laskelmissa määränpäämyyntejä on arvioitu lähdemään kohdistuvilla myynneillä, jotka voivat poiketa määränpäämyynneistä.¹⁰³ Laskelmissa ei myöskään ole huomioitu reformiin sisältyviä AGI-vähennystä ja t&k-toimintaan liittyviä uusia (avokätisiä) verovähennyksiä.

Lähtökohtaisesti C(C)CTB-reformi koostuu kahdesta askeleesta, joista ensimmäisessä (CCTB) yhtenäistetään veropohjien laskentasäännöt ja toisessa (CCCTB) veropohjat yhdistetään konsernien sisällä, ja näin saadut veropohjat jaetaan jakokaavan avulla. On kuitenkin mahdollista, että ensimmäisestä askeleesta saataisiin yhteisymmärrys, mutta toisesta ei, jolloin päädyttäisiin CCTB-malliin. CCTB-reformi ei muuttaisi EMTR-verotaakkoja, mutta laskisi EATR-verotaakkoja reformin piiriin kuuluvilla yrityksillä yli 6 %, joten se olisi yritysten näkökulmasta houkutteleva vaihtoehto. Verotuotot puolestaan laskisivat (34 %), joten kansallisesta näkökulmasta CCTB-reformi ei olisi yhtä kiinnostava kuin yritysten näkökulmasta. Lähtökohtana ehdotetussa C(C)CTB-reformissa on kuitenkin se, että molemmat askeleet otetaan.

Pilari 1 ei nyky muodossaan (20 mrd.€ suuruisella globaalilla liikevaihtorajalla) kohdistuisi tarkasteltuihin yrityksiin, koska niiden osalta ei muodostu uudelleenallokoitavaa veropohjaa. Siksi se ei myöskään vaikuttaisi niiden verotukseen. Sen sijaan, jos Pilari 1 toteutettaisiin 10mrd.€ tai 750M€ liikevaihtorajalla, korottaisi se yritysten EMTR-verotaakkoja huomattavasti (noin 40 %). Myös EATR-verotaakka olisi hieman suurempi siinä tapauksessa, että liikevaihtoraja on 10mrd.€. Sen sijaan 750M€ rajalla ei tapahdu muutosta EATR-verotaakassa. Verotuotot puolestaan lisääntyisivät Pilari 1 täytäntöönpanon jälkeen kummallakin vaihtoehtoisella liikevaihtorajalla. Verotuottojen lisäys on kuitenkin suurempi 10mrd.€ rajalla toteutettuna (47 %) kuin 750M€ rajalla (34 %). Siksi korkeampi liikevaihtoraja olisi Suomen näkökulmasta kannatettavampi vaihtoehto. Yritysten näkökulmasta sen sijaan kumpikaan reformin vaihtoehtoinen liikevaihtoraja ei vaikuta houkuttelevalta vaihtoehdolta.

Tarkasteltu 750M€ suuruinen liikevaihtoraja on valittu tarkasteluihin siksi, koska se on alkuperäisen Pilari 1 -esityksen mukainen. Ajan kuluessa on mahdollista, että liikevaihtoraja voi laskea nykyisestä 20 mrd. eurosta esimerkiksi, jos yritysten veropohjien uudelleenallokaation piiriä halutaan laajentaa. Tällöin voidaan päätyä aiemmin esitettyyn 750M€ rajaan.

¹⁰³ Toisaalta vastaavanlainen tulos on saatu myös tutkimuksessa, jossa on käytetty nimenomaan arvioituja määränpäämyyntejä jakokaavassa (Kauppinen ja Ropponen, 2020).

Pilari 2 on tarkastelluista veroreformeista ainoa, joka laskisi yritysten EMTR-verotaakkaa (lasku 6 %). Tämä muodostuu osaltaan siitä, että reformin piiriin tulevien yritysten sijaintimaat nostavat veroasteitaan, mikä pienentää voitonsiirtoa Suomesta pois päin.¹⁰⁴ Lisääntyneet verotuotot kohdistuvat osin suomalaisiin yrityksiin, joiden pääomakustannus on pieni, mikä pienentää yritysten EMTR-verotaakkoja. Lisäksi reformi vaikuttaa myös muita reittejä suoraan yritysten pääomakustannuksiin.¹⁰⁵ Voitonsiirron pienentymisen kautta kasvanut veropohja vaikuttaa positiivisesti myös Suomen veropohjaan ja lisää verotuottoja. Reformi laskisi myös EATR-verotaakkaa (3 %). Verotaakkojen pienentymiset tarjoavat yrityksille positiivisen kannusteen sekä tehdä lisäinvestointeja että valita investoinnin sijaintimaaksi Suomi. Reformi lisäisi Suomen verotuottoja (25 %) niiden yritysten osalta, joihin reformi kohdistuu. Näistä syistä Pilari 2 vaikuttaa kannatettavalta sekä yritysten näkökulmasta että kansallisesta näkökulmasta.

Tarkastelluista reformeista minimiveron osalta yksi tulevaisuuteen liittyvä haaste kohdistuu siihen, kuinka Pilari 2 sovitetaan yhteen Yhdysvaltojen vastaavanlaisen (GILTI) lainsäädännön kanssa. Toinen vastaavanlainen mahdollinen yhteensovitusongelma voi muodostua OECD:n ja EU:n välillä: siinä missä OECD on esittänyt minimiveron koskevan vain monikansallisia yrityksiä, EU:n esitys sisältää myös kotimaiset suuret konsernit.

Toinen asia, joka on syytä pitää mielessä liittyy Pilari 2:n viimeisimmässä esityksessä esiintyvään substance-based income exclusion (SBIE) -sääntöön. Se on jätetty tarkastelujen ulkopuolelle, mutta sen on havaittu voivan vaikuttaa reformin tulemiin (yleisemmin carve-outs; ks. Fuest ja Neumeier, 2022).

6. Johtopäätökset

Tämän raportin tavoitteena oli tarjota tietoa konsernitason yhteisöveroesityksistä ja niiden seuraamuksista suomalaisille yrityksille. Tulokset palvelevat yrityksiä verotuksen mahdollisten muutosten ymmärtämisessä ja niihin varautumisessa. Kansallisesta näkökulmasta tutkimuksen tieto tarjoaa tukea neuvottelupöydissä käytäviin keskusteluihin edistettäessä toivotunlaisia veromalleja vähemmän toivottujen sijaan.

Tutkimuksen keskeiset tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

- Kuinka konsernitason verotukseen perustuvat veromallit muuttaisivat suomalaisten yritysten verotaakkaa nykyisestä?
- Kuinka verotaakkojen muutokset poikkeavat erilaisten yritysten/konsernien välillä?
- Mitkä ovat veromallien keskeiset Suomen näkökulmasta suotuisat piirteet? Entä mitkä ovat haitallisimpia?
- Minkälainen konsernitason veromalli olisi Suomen näkökulmasta kannatettava?

Aineistotarkasteluissa verotaakkaa mitataan eteenpäin katsovilla mitoilla, jotka mittaavat erityisesti kannustetta investoida ja valita investointien sijainti. Tarkastelut rajataan Suomessa sijaitsevien EU-maiden emoyhtiöiden tytäryhtiöihin ja suomalaisten konsernien EU-maissa toimiviin tytäryhtiöihin. Tulosten perusteella suomalaisten yritysten verotaakat (EMTR ja EATR) laskevat minimiveron tapauksessa (Pilari 2), mikä puoltaa reformia yritysten näkökulmasta. CCCTB-reformi puolestaan nostaa EMTR-verotaakkaa selvästi, mutta samalla kuitenkin laskee hieman EATR-verotaakkaa. Pilari 1 esityksen

¹⁰⁴ Tarkastelut ovat linjassa Pilari 2:n viimeisimpiin muutoksiin sisältyvän QDMTT:n kanssa, joka mahdollistaa verotuottojen keräämisen korkeammalla veroasteella ilman, että yhteisöveroastetta nostetaan. Se vaikuttaa osaltaan vesittävän reformin keskeistä tavoitetta saada verotuksen taso ja veroasteet tietyille minimitasolle, mutta ei vesitä kuitenkaan sitä täysin. Muutos tapahtuu sitä kautta, että reformin piiriin tulevien konsernien (joiden maaston verotus jää alle minimiveron) verotus kiristyy matalan verotuksen maissa, mikä pienentää verotuksen eroihin perustuvaa voitonsiirtoa maiden välillä.

¹⁰⁵ Katso kaava 30.

mukaisilla parametreilla tarkastelluille yrityksiin ei muodostu uudelleenjaettavaa veropohjaa, mistä syystä Pilari 1 ei myöskään vaikuta niiden verotukseen. Tehtyjen toimialakohtaisten ja konsernitaseisten tarkastelujen tulokset olivat hyvin samansuuntaisia yllä kuvattujen yritystaseisten tarkastelujen kanssa.

Suomen verotuottojen näkökulmasta Pilari 2, joka ainoana tarkastelluista reformeista lisäisi Suomen verotuottoja, vaikuttaa kiinnostavimmalta. Ehdotettu CCCTB-reformi puolestaan pienentäisi Suomen verotuottoja, ja Pilari 1 ei osu nykyisillä parametreilla lainkaan tarkasteltuihin yrityksiin.

Tarkastelluista veromalleista Pilari 2 vaikuttaa sekä yritysten verotaakkojen että Suomen verotuottojen näkökulmasta kannatettavalta vaihtoehdolta. Verotuottojen näkökulmasta minimiveron tason korottaminen tai laskeminen nykyisestä 15 %:sta olisi kumpikin haitallinen asia. Minimiveron tason korottaminen olisi myös yritysten verotaakkojen näkökulmasta ei-toivottava asia.

Lähteet

- Alberternst, Stephan and Caren Sureth-Sloane (2016): Interest Barrier and Capital Structure Response, arqus Discussion Paper No. 206
- Asen, Elke (2021): What We Know: Reviewing the Academic Literature on Profit Shifting, *Tax Notes* 171(8): 1211–1223
- Beer, Sebastian, Ruud de Mooij, Shafik Hebous, Michael Keen and Li Liu (2023): Exploring Residual Profit Allocation, *American Economic Journal: Economic Policy* 15(1): 70–109
- Beer, Sebastian, Ruud de Mooij and Li Liu (2020): International Corporate Tax Avoidance: A Review of the Channels, Magnitudes and Blind Spots, *Journal of Economic Surveys* 34(3): 660–688
- Blouin, Jennifer, Harry Huizinga, Luc Laeven and Gaëtan Nicodème (2014): Thin Capitalization Rules and Multinational Firm Capital Structure, Center for Economic Studies and Ifo Institute, CESifo Working Paper No. 4695
- Buettner, Thiess, Michael Overesch, Ulrich Schreiber and Georg Wamser (2012): The Impact of Thin-Capitalization Rules on the Capital Structure of Multinational Firms, *Journal of Public Economics* 96: 930–938
- Buettner, Thiess, Michael Overesch and Georg Wamser (2016): Restricted Interest Deductibility and Multinationals' use of Internal Debt Finance, *International Tax and Public Finance* 23: 785–797
- Buettner, Thiess, Michael Overesch and Georg Wamser (2018): Anti Profit-Shifting Rules and Foreign Direct Investment, *International Tax and Public Finance* 25(3): 553–580
- Buettner, Thiess and Georg Wamser (2013): Internal Debt and Multinationals' Profit Shifting – Empirical Evidence from Firm-Level Panel Data, *National Tax Journal* 66: 63–95
- Buslej, Hermann and Martin Simmler (2012): The Impact of Introducing an Interest Barrier – Evidence from the German Corporation Tax Reform 2008, *DIW Berlin Discussion Papers*
- Clifford, Sarah (2019): Taxing multinationals beyond borders: Financial and locational responses to CFC rules, *Journal of Public Economics*, 173: 44–71
- Collier, Richard, Seppo Kari, Olli Ropponen, Martin Simmler and Maximilian Todtenhaupt (2018): Dissecting the EU's Recent Anti-Tax Avoidance Measures: Merits and Problems, *EconPol Policy Report vol. 2: 08/2018*
- Cristea, Anca D., and Daniel X. Nguyen (2016): Transfer pricing by multinational firms: New evidence from foreign firm ownerships, *American Economic Journal: Economic Policy* 8(3): 170–202
- Davies, Ronald B., Julien Martin, Mathieu Parenti and Farid Toubal (2018): Knocking on Tax Haven's Door: Multinational Firms and Transfer Pricing, *The Review of Economics and Statistics* 100(1): 120–134
- De Mooij, Ruud, Alexander Klemm, and Victoria Perry, eds. (2021): *Corporate Income Taxes under Pressure – Why Reform Is Needed and How It Could Be Designed*, Washington, DC: International Monetary Fund
- De Mooij, Ruud, Li Liu (2020): At a Cost: The Real Effects of Transfer Pricing Regulations, *IMF Economic Review* 68: 268–306
- De Simone, Lisa, Marcel Olbert (2021): Real Effects of Private Country-by-Country Disclosure, *Accounting Review*, forthcoming
- Desai, Mihir A. and Dhammika Dharmapala (2015): Interest Deductions in a Multijurisdictional World, *National Tax Journal* 68(3): 653–680
- Desai, Mihir A., C. Fritz Foley, and James R. Hines Jr. (2004): A multinational perspective on capital structure choice and internal capital markets, *Journal of Finance* 59: 2451–2488

- Devereux, Michael P. and Rachel Griffith (1998): The Taxation of Discrete Investment Choices, The Institute for Fiscal Studies Working Paper No. W98/16
- Devereux, Michael P. and Rachel Griffith (2003): Evaluating Tax Policy for Location Decisions, *International Tax and Public Finance* 10: 107–126
- Devereux, Michael and Simon Loretz (2013): What Do We Know About Corporate Tax Competition? *National Tax Journal* 66(3): 745–774
- Dharmapala, Dhammika (2014): What Do We Know About Base Erosion and Profit Shifting? A Review of the Empirical Literature, *Fiscal Studies* 35(4): 421–448
- Dharmapala, Dhammika (2020): The Tax Elasticity of Financial Statement Income: Implications for Current Reform Proposals, *National Tax Journal* 73(4): 1047-1064
- Dressler, Daniel and Uwe Scheuering (2012): Empirical Evaluation of Interest Barrier Effects, ZEW Discussion Paper No. 12-046
- Egger, Peter H. and Georg Wamser (2015): The impact of controlled foreign company legislation on real investments abroad. A multi-dimensional regression discontinuity design, *Journal of Public Economics*, 129(C): 77–91
- European Commission (EC 2016a): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a Common Corporate Tax Base, COM(2016) 685 final, Strasbourg 25.10.2016
- European Commission (EC 2016b): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), COM(2016) 683 final, Strasbourg 25.10.2016
- European Commission (EC 2018a): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE laying down rules relating to the corporate taxation of a significant digital presence, 21.3.2018, COM(2018) 147 final
- European Commission (EC 2018b): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on the common system of a digital services tax on revenues resulting from the provision of certain digital services, 21.3.2018, COM(2018) 148 final
- European Commission (EC 2021a): Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, Business Taxation for the 21st Century, Brussels, 18.5.2021, COM(2021) 251 final
- European Commission (EC 2021b): Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on ensuring a global minimum level of taxation for multinational groups in the Union Brussels, 22.12.2021, COM(2021) 823 final
- European Council Directive (2016): European Council Directive (EU) 2016/1164 of 12 July 2016 on laying down rules against tax avoidance practices that directly affect the functioning of the internal market
- European Council Directive (2017): European Council Directive (EU) 2017/952 of 29 May 2017 amending Directive (EU) 2016/1164 as regards hybrid mismatches with third countries
- Fuest, Clemens and Florian Neumeier (2022): The revenue effect of a global effective minimum tax, *EconPol Forum* 23 (November), 6/2022
- Harju, Jarkko, Ilpo Kauppinen ja Olli Ropponen (2017): Firm Responses to an Interest Barrier: Empirical Evidence, VATT Working Papers 90
- Hebous, Shafik, and Michael Keen (2021): Pareto-Improving Minimum Corporate Taxation, IMF Working Paper WP/21/250
- Heckemeyer, Jost H., and Michael Overesch (2017): Multinational' Profit Response to Tax Differentials: Effect Size and Shifting Channels, *Canadian Journal of Economics* 50(4): 965–994
- Hugger, Felix (2020): The impact of country-by-country reporting on corporate tax avoidance, Ifo Working Paper No. 304.
- Huizinga, Harry, Luc Laeven and Gaetan Nicodeme (2008): Capital Structure and International Debt Shifting, *Journal of Financial Economics* 88: 80–118
- Johannesen, Niels (2014): Tax avoidance with cross-border hybrid instruments, *Journal of Public Economics* 112: 40–52
- Johannesen, Niels (2022): The Global Minimum Tax, *Journal of Public Economics* 212: 104709
- Johannesen, Niels, and Dan Thor Larsen (2016): The power of financial transparency: An event study of country-by-country reporting standards, *Economics Letters* 145: 120–122
- Joshi, Preetika (2020): Does private country-by-country reporting deter tax avoidance and income shifting? Evidence from BEPS Action Item 13, *Journal of Accounting Research* 58(2): 333–381
- Kalin, Salla, Seppo Kari, Ilpo Kauppinen, Kaisa Kotakorpi, Niku Määttänen, Olli Ropponen ja Tarmo Valkonen (2019): Verotuksen muutospaineet ja tulevaisuus, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:35
- Kari, Seppo ja Olli Ropponen (2018): Globalisaatio, digitalisaatio ja kansainvälinen yritysverotus, VATT Muistiot 55 Kauppalehti (8.6.2021): Minimivero toisi kuluja ja ohjaisi investointeja

- Kauppalehti (21.1.2023): Mullistava uudistus vai vesitetty kompromissi? – Verokilpailua suitsiva minimivero voi hyödyttää Suomea odotettua vähemmän
- Kauppinen, Ilpo ja Olli Ropponen (2020): Yritysveropohjan harmonisointi (CCCTB) ja Suomen yhteisöverotuotto, VATT Tutkimukset 190
- Keen, Michael, Victoria Perry, Ruud de Mooij, Alexander Klemm, Christophe Waerzeggers, Cory Hillier, Kiyoshi Nakayama, Aqib Aslam, Sebastian Beer, Shafik Hebous, Kors Kool, Sébastien Leduc, Li Liu, Zayda Manatta, Dinar Prihardini, and Alpa Shah (2019): Corporate Taxation in the Global Economy, International Monetary Fund (IMF)
- Liu, Li, Schmidt-Eisenlohr, Tim, and Dongxian Guo (2020): International Transfer Pricing and Tax Avoidance: Evidence from Linked Trade-Tax Statistics in the United Kingdom, The Review of Economics and Statistics 102(4): 766–778
- Loretz, Simon (2023): Targeted corporate tax reforms and anti-avoidance regulations in the forward-looking effective tax rate framework, mimeo
- Lumme, Mikko ja Olli Ropponen (2020): Monikansallisten yritysten voitonsiirto ja yhteisöveropohjan rapautuminen – kokoluokan arviointia kansainvälisen kirjallisuuden valossa, VATT Muistiot 58
- Mikkola, Jaana (2022): Katsaus globaalia minimiverotasaos koskevaan uuteen sääntelyyn, Verotus-lehti 2/2022: 160–168
- Moen, Jarle, Dirk Schindler, Guttorm Schjelderup and Julia Tropina (2012): International Debt Shifting: Do Multinationals Shift Internal or External Debt? <http://hdl.handle.net/10419/79749>
- OECD (2013a): Addressing Base Erosion and Profit Shifting, OECD Publishing, Paris
- OECD (2013b): Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting, OECD Publishing
- OECD (2015a): Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy, Action 1 - 2015 Final Report, OECD/G20, Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015b): Neutralising the Effects of Hybrid Mismatch Arrangements, Action 2 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015c): Designing Effective Controlled Foreign Company Rules, Action 3 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015d): Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments, Action 4 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015e): Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance, Action 5 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015f): Preventing the Granting of Treaty Benefits in Inappropriate Circumstances, Action 6 – 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015g): Preventing the Artificial Avoidance of Permanent Establishment Status, Action 7 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015h): Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation, Actions 8-10 - 2015 Final Reports, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015i): Measuring and Monitoring BEPS, Action 11 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015j): Mandatory Disclosure Rules, Action 12 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015k): Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting, Action 13 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015l): Making Dispute Resolution Mechanisms More Effective, Action 14 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2015m): Developing a Multilateral Instrument to Modify Bilateral Tax Treaties, Action 15 - 2015 Final Report, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.
- OECD (2017): Inclusive Framework on BEPS, Progress Report July 2016 – June 2017
- OECD (2018): Inclusive Framework on BEPS, Progress Report July 2017 – June 2018
- OECD (2019): Inclusive Framework on BEPS, Progress Report July 2018 – May 2019
- OECD (2020a): Tax Challenges Arising from Digitalisation – Report on Pillar One Blueprint: Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris, 2020
- OECD (2020b): Tax Challenges Arising from Digitalisation – Report on Pillar Two Blueprint: Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris, 2020
- OECD (2020c): Inclusive Framework on BEPS, Progress Report July 2019 – July 2020

- OECD (2021a): Inclusive Framework on BEPS, Progress Report July 2020 – September 2021
- OECD (2021b): OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project: Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising From the Digitalisation of the Economy, 8.10.2021
- OECD (2021c): OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project: Tax Challenges Arising from Digitalisation of the Economy – Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two), 14.12.2021
- OECD (2022a): Inclusive Framework on BEPS, Progress Report September 2021 – September 2022
- OECD (2022b): G20/OECD Roadmap on Developing Countries and International Taxation, OECD Report for the G20 finance ministers and central bank governors, October 2022, Indonesia
- OECD (2022c): OECD/G20 base erosion and profit shifting project: Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy – Commentary to the Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two)
- OECD (2022d): OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project Progress Report on Amount A of Pillar One: Two-pillar solution to the tax challenges of the digitalisation of the economy Public consultation 11 July – 19 August 2022
- Overesch, Michael and Georg Wamser (2010): Corporate Tax Planning and Thin-Capitalization Rules: Evidence from a Quasi-Experiment, *Applied Economics* 42: 563–573
- Ruf, Martin and Alfons J. Weichenrieder (2012): The taxation of passive foreign investment: lessons from German experience, *Canadian Journal of Economics* 45(4): 1504–1528
- Ruf, Martin and Alfons J. Weichenrieder (2013): CFC Legislation, Passive Assets and the Impact of the ECJ's Cadbury-Schweppes Decision, CESifo Working Paper Series No. 4461
- Taxation Trends (2020): Taxation trends in the European Union, data for the EU member states and Norway, 2020 edition
- Taxation Trends (2022): Accompanying document to the annual report on taxation (2022): Taxation trends in the European Union, data for the EU member states and Norway, 2022 edition
- Valtiovarainministeriö (2021): Valtiovarainministeriön selvitys valtiovarainvaliokunnalle OECD:n kansainvälisen tuloverotuksen uudistamishankkeesta, 6.5.2021
- Vicard, Vincent (2015): Profit shifting through transfer pricing: evidence from French firm level trade data, Working Paper No. 555, Banque de France
- von Hagen, Dominik and Christoph Harendt (2017): Impact of controlled foreign corporation rules on post-acquisition investment and profit shifting in targets, ZEW Discussion Papers, No. 17-062
- Wamser, Georg (2014): The Impact of Thin-Capitalization Rules on External Debt Usage - A Propensity Score Matching Approach, *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 76(5): 764–781
- Weichenrieder, Alfons J. and Helen Windischbauer (2008): Thin-Capitalization Rules and Company Responses, CESifo Working Paper No. 2456
- Wier, Ludwig (2020): Tax-motivated transfer mispricing in South Africa: Direct evidence using transaction data, *Journal of Public Economics* 184: 104–153
- ZEW (2020): Effective Tax Levels Using the Devereux/Griffith Methodology - Update 2020

Liite

Taulukko A1. Tarkasteltujen yritysten sijaintimaat

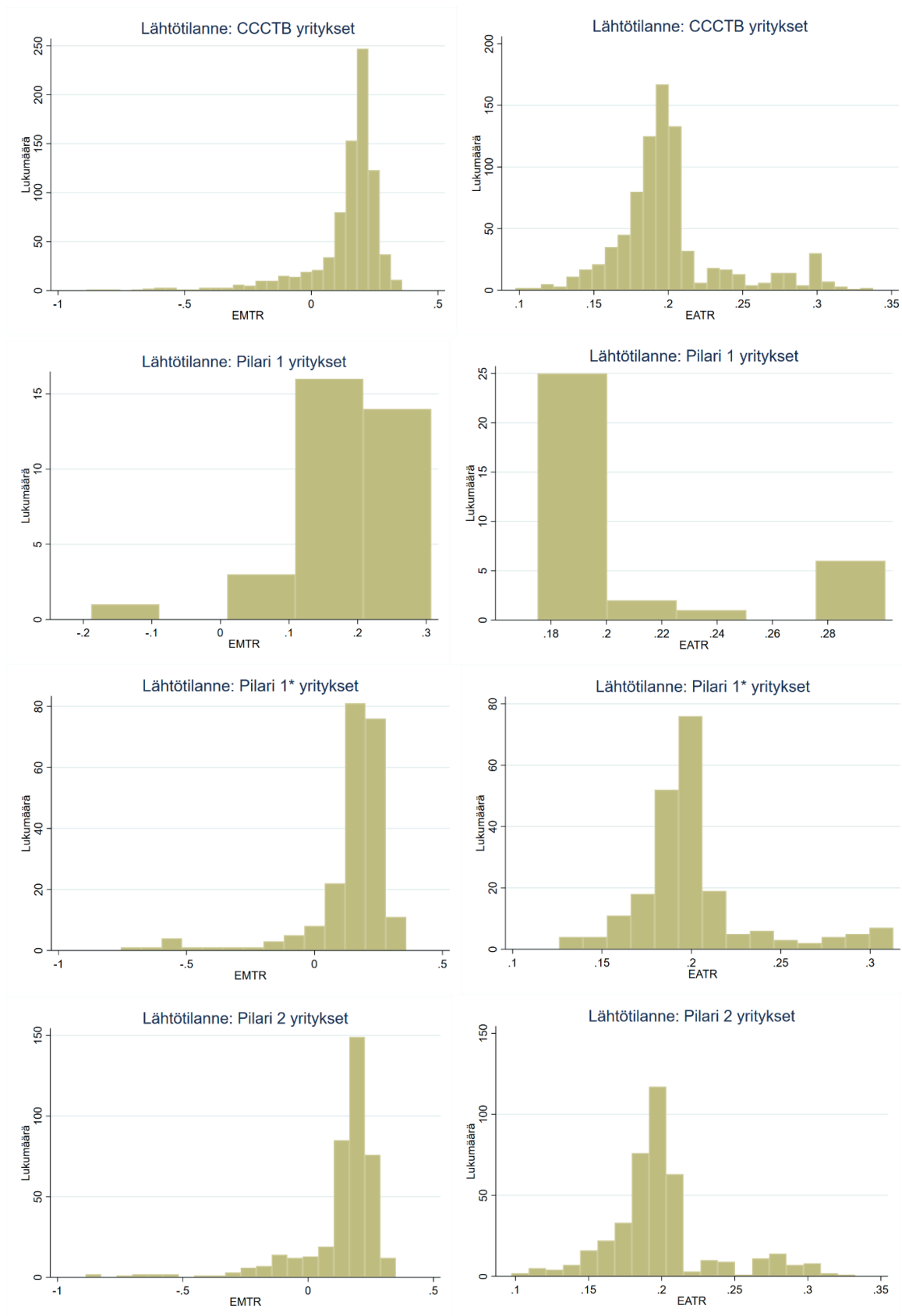
	Suomalaisten emojen tytäryhtiöiden sijaintimaat vuonna 2019	Suomessa sijaitsevien tytäryhtiöiden emoyhtiöiden sijaintimaat vuonna 2019
Austria	14	13
Belgium	17	7
Bulgaria	4	
Croatia	8	
Cyprus		1
Czechia	20	
Denmark	12	36
Estonia	22	5
Finland	2161	2161
France	10	42
Germany	31	78
Hungary	9	
Ireland	3	20
Italy	35	16
Latvia	2	4
Luxembourg		2
Netherlands	3	20
Poland	47	1
Portugal	8	
Romania	14	
Slovakia	9	
Slovenia	5	1
Spain	42	1
Sweden	87	403
United Kingdom	64	76
Total	2627	2887

Taulukon A1 ensimmäinen sarake kuvastaa otoksen tytäryhtiöiden sijaintimaita, kun emo on suomalainen. Toinen sarake puolestaan Suomessa sijaitsevien yritysten emojen maita. Havaintoja on yhteensä 3353, joka muodostuu laskemalla yhteen eri sarakkeiden havainnot ja vähentämällä tästä ne, jotka ovat molemmissa sarakkeissa ($3353=2627+2887-2161$).

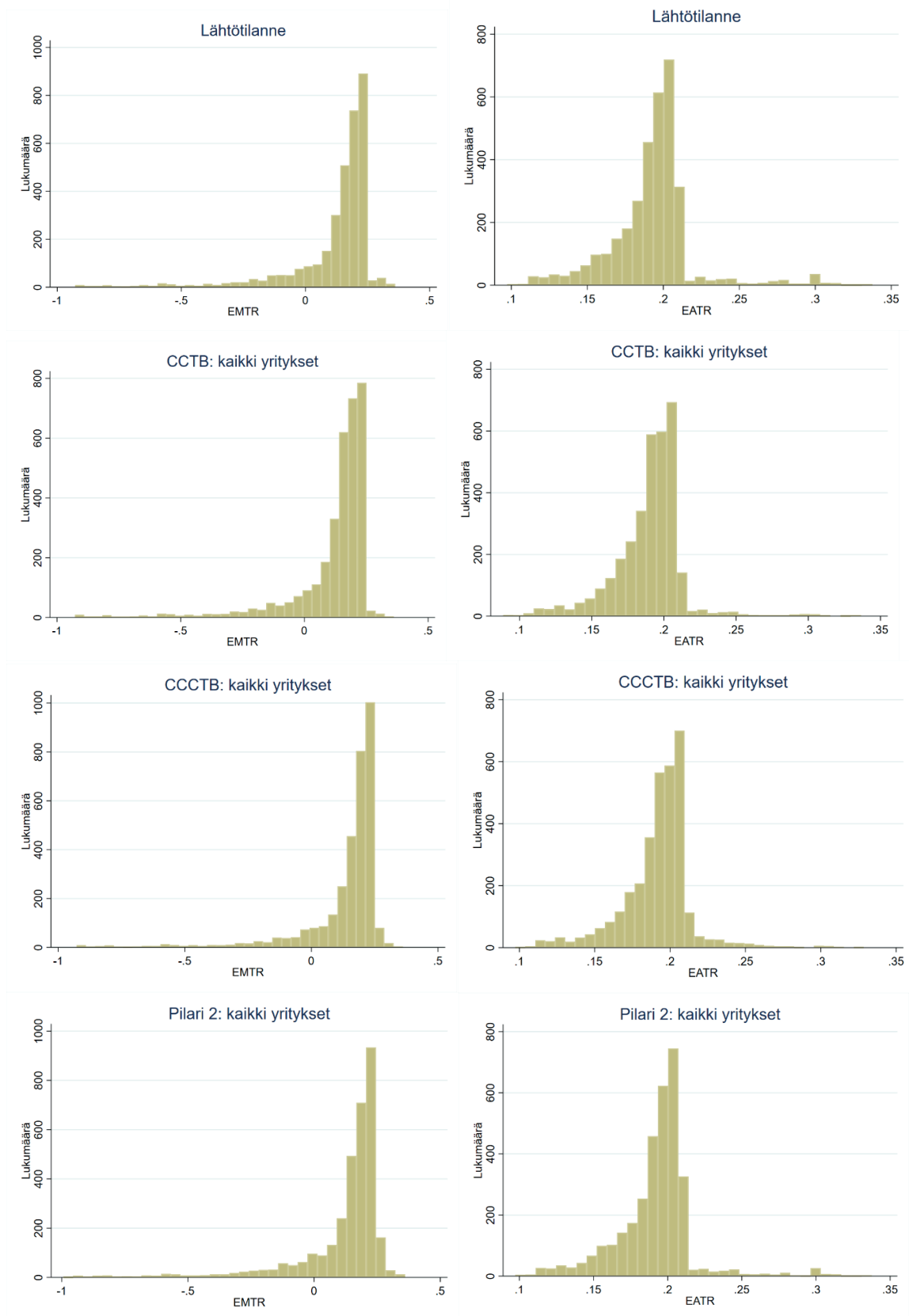
Taulukko A2. Verotuottomuutokset eri reformeissa (EATR)

	Verotuotto- muutos (M€)	Maksetut verot (M€; 2019)	Muutos (osuus)
CCTB	-23	546	-0,04
CCCTB	8	546	0,01
CCCTB (vain myynti)	6	546	0,01
Pilari 1 (20 mrd.€)	0	0	0,00
Pilari 1 (10 mrd.€)	0	217	0,00
Pilari 1 (750 M€)	0	299	0,00
Pilari 1 (750 M€, 5 % voiton ylittävä)	0	418	0,00
Pilari 1 (750 M€, 15 % voiton ylittävä)	0	44	0,00
Pilari 1 (750 M€, allokoidaan 15 %)	0	299	0,00
Pilari 1 (750 M€, allokoidaan 35 %)	0	299	0,00
Pilari 2 (15 %)	38	156	0,25
Pilari 2 (12.5 %)	0	120	0,00
Pilari 2 (17.5 %)	46	207	0,22

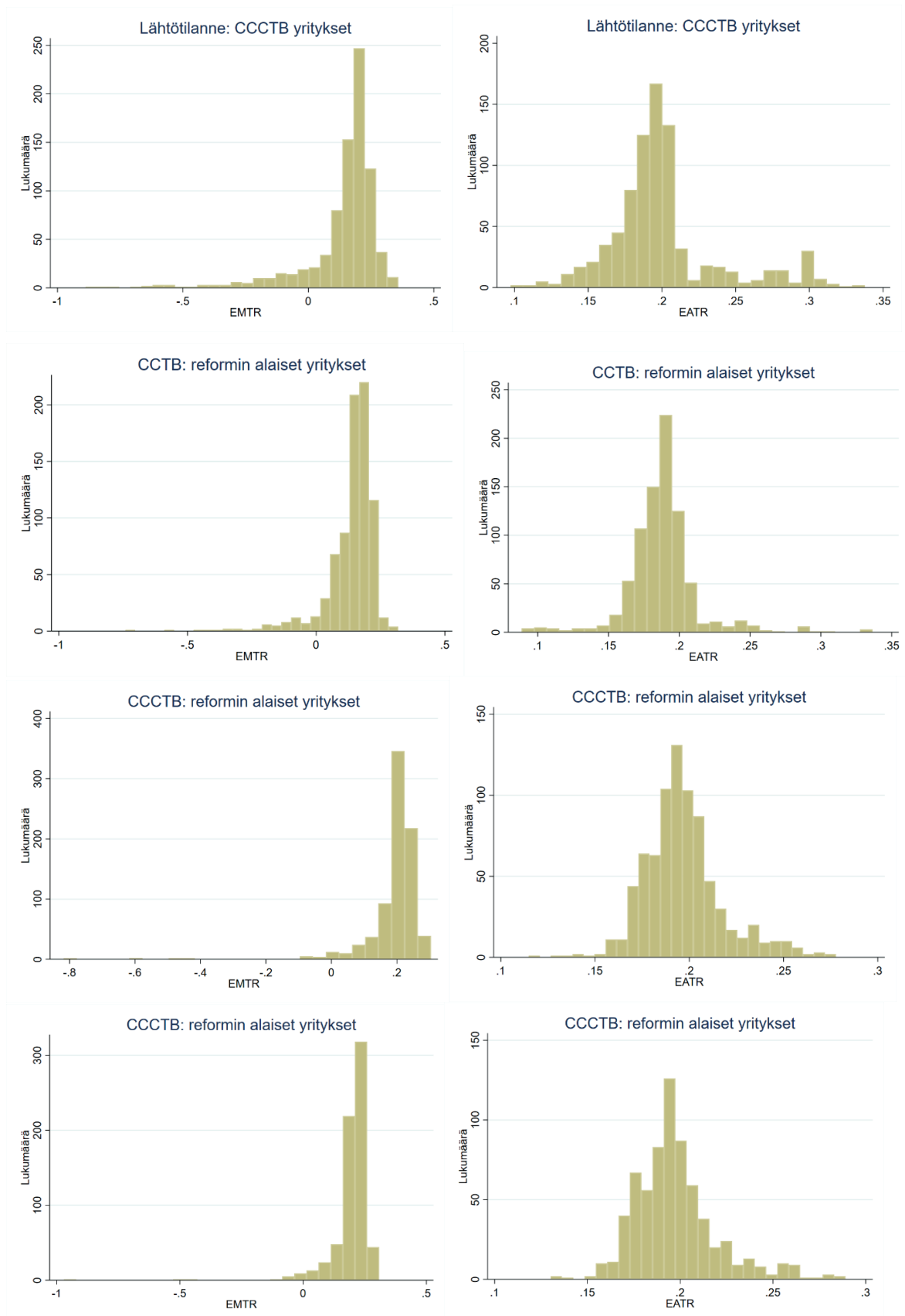
Kuva A1. EMTR- ja EATR-jakaumat eri reformien piiriin kuuluville yrityksille vuonna 2019

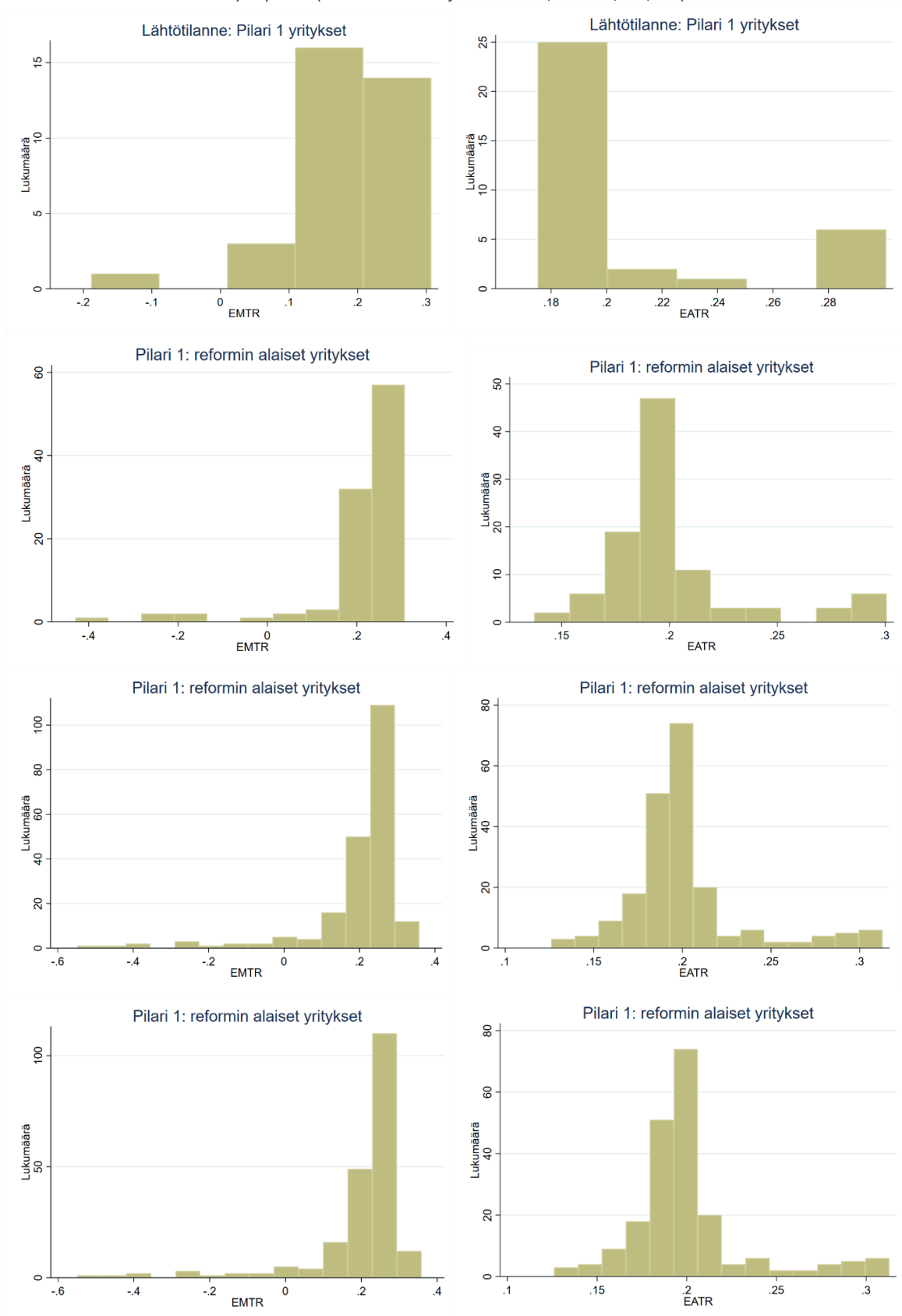
Kuva A2. Kaikkien yritysten verotaakojen jakaumat eri reformeissa (taulukoiden 5 ja 6 rivit 1–3 ja 6)

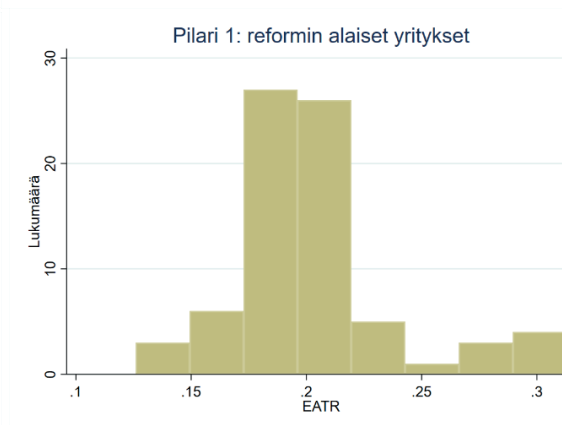
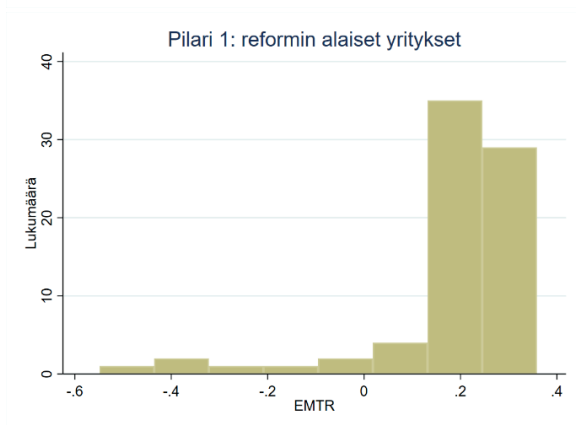
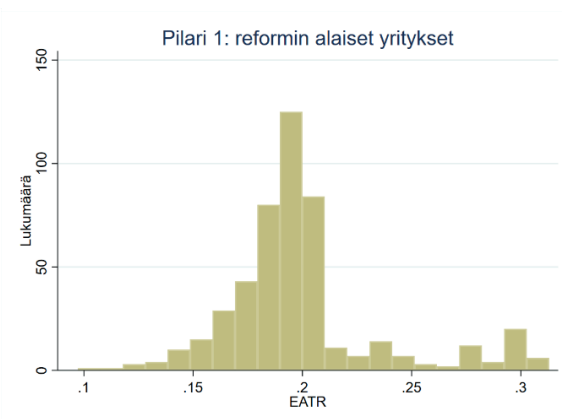
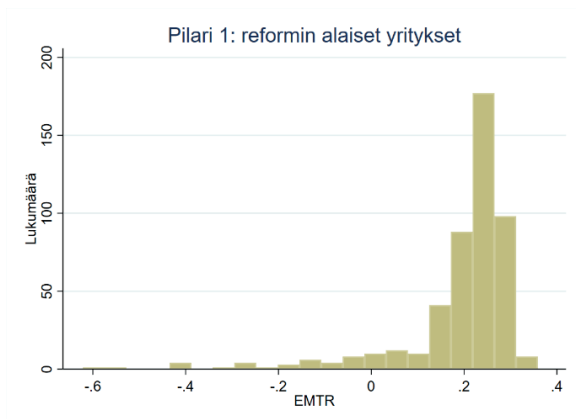

Kuva A3. CCCTB:n alaiset yritykset (taulukoiden 5 ja 6 rivit 7–10)

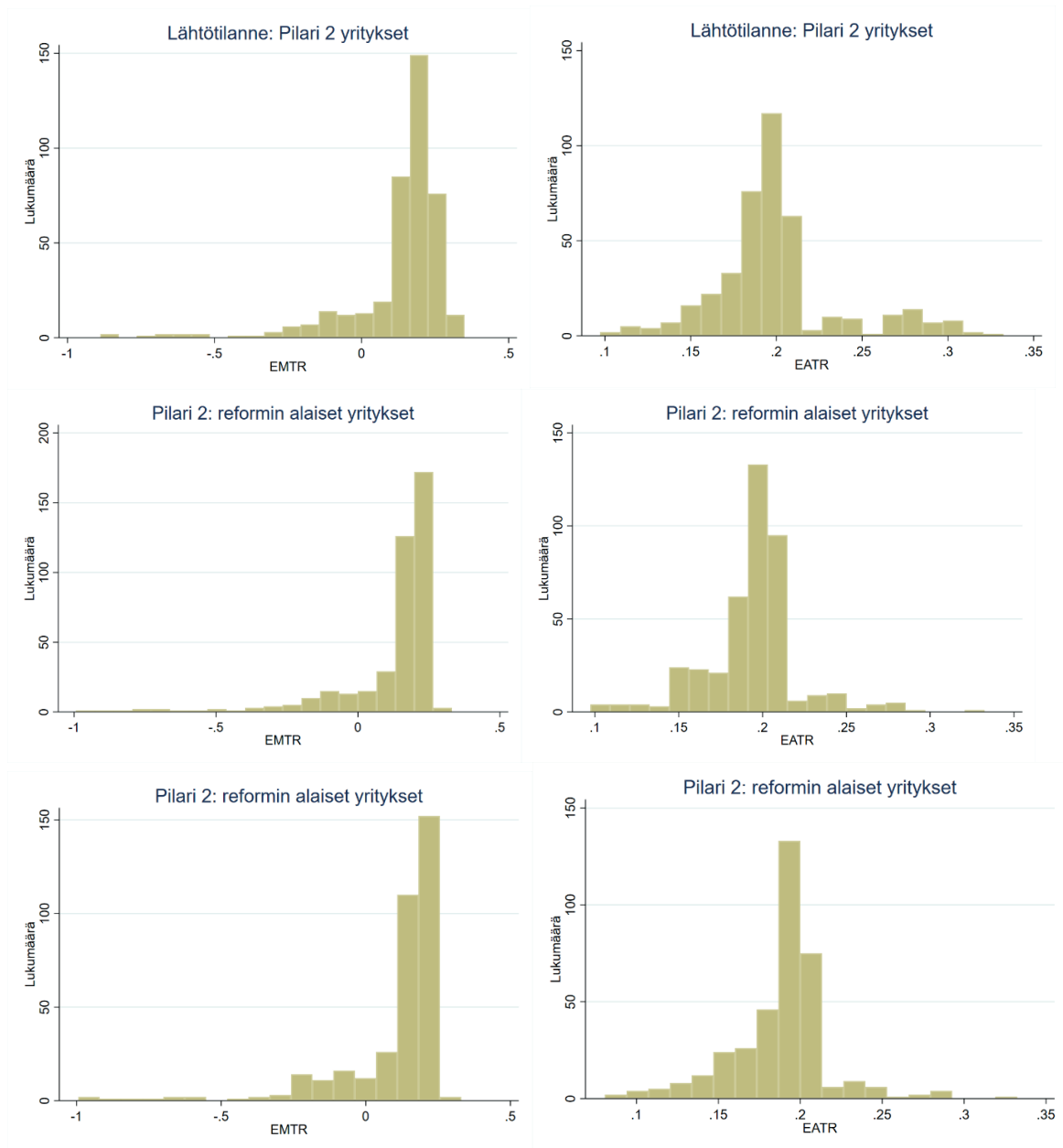

Kuva A4. Pilari 1:n alaiset yritykset (taulukoiden 5 ja 6 rivit 11, 16–18, 20, 22)

Kuva A5. Pilari 2:n alaiset yritykset (taulukoiden 5 ja 6 rivit 23, 24, 26)

ETLA

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ETLA Economic Research

ISSN-L 2323-2447,
ISSN 2323-2447,
ISSN 2323-2455 (Pdf)

Kustantaja: Taloustieto Oy

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
